

Nr. 3 (1083). 1940 I. 18.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

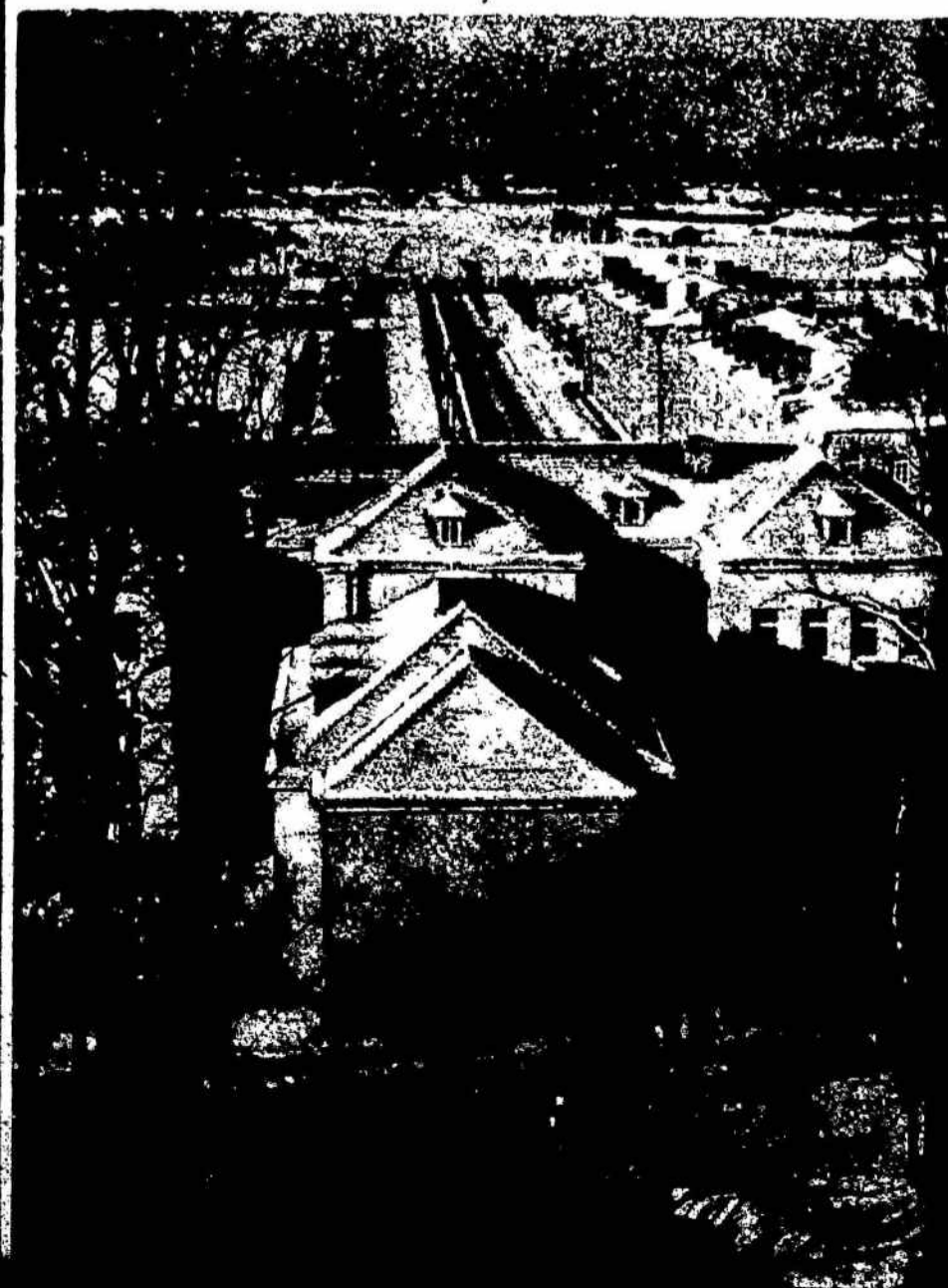
kpt. Simas Urbonas

Prenumerata: puskarininkiams,
kareiviams ir moksleiviams metams —
5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt.
Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn.
— 4 lt., 3 mėn. — 2 lt., Užsienyje, be
Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Viršelyje: 1 psl. — Vyt. Mažello nuotr.,
4 psl. — J. Staulišausko nuotr.

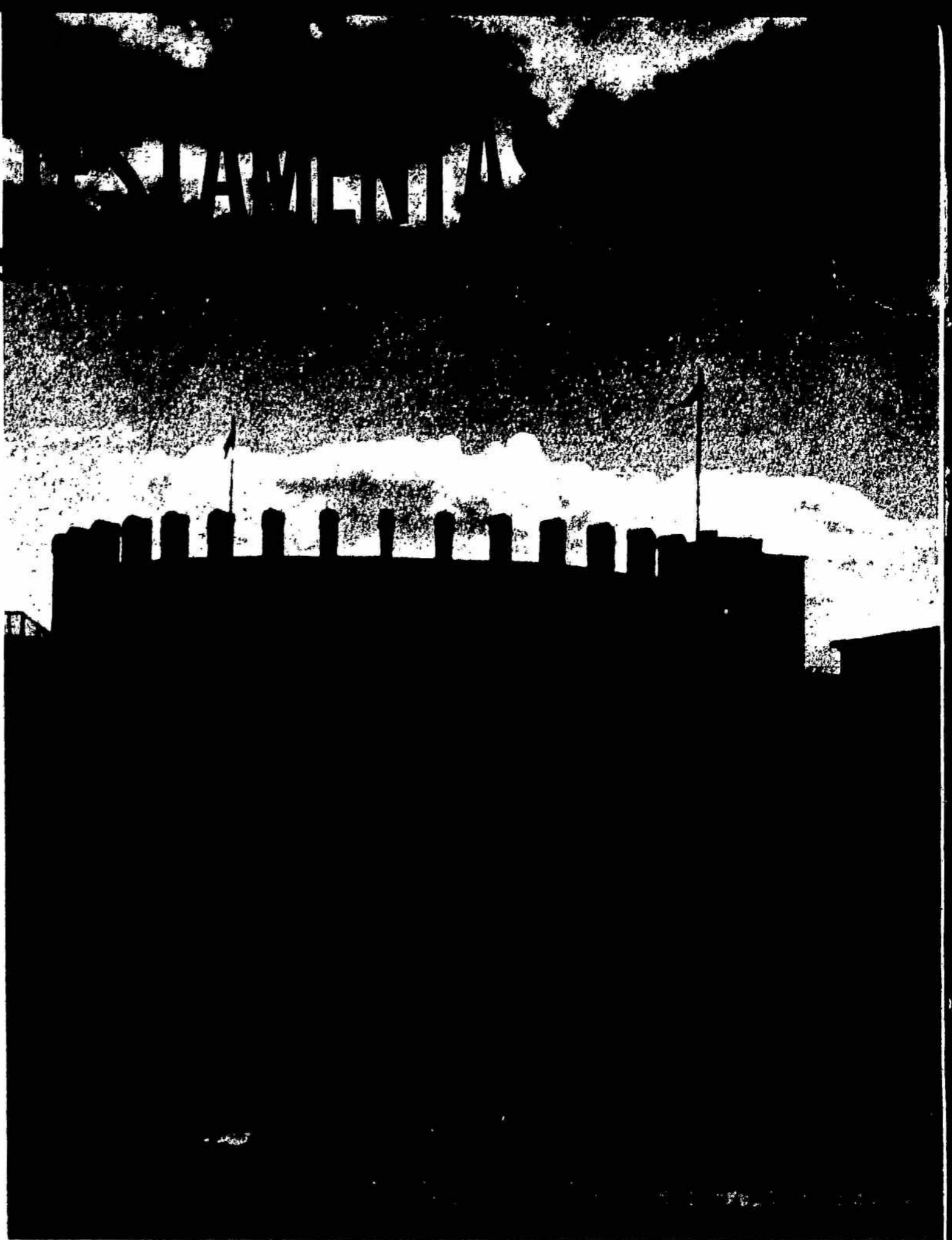
Kaina 30 ct.

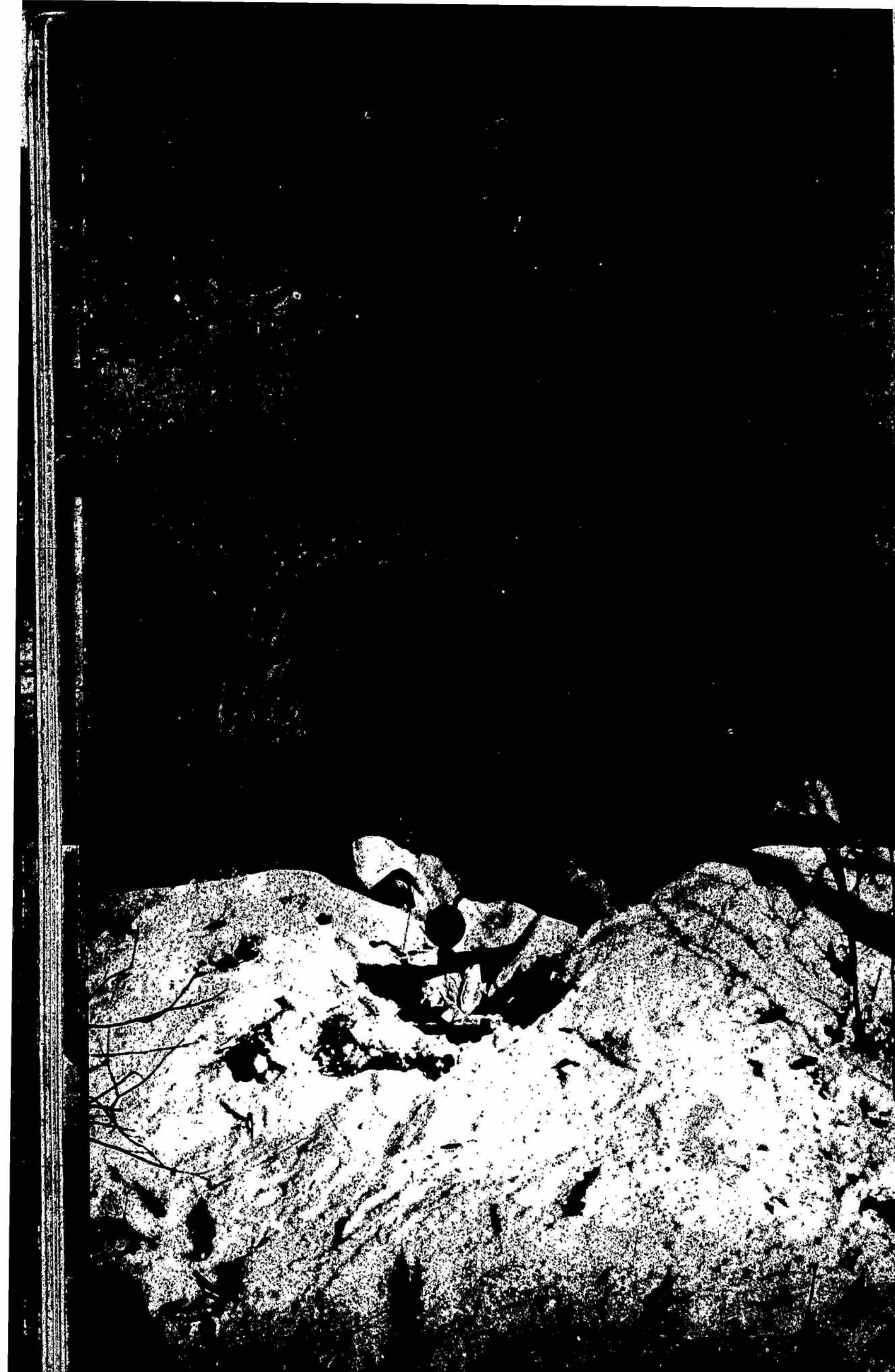
AMŽINAS DIDVYRIŲ

Laiminga tauta, turinti sūnų, kurie dėl jos aukojasi. Jos istorija yra kupina kilnių pavyzdžių, o ateitis — skaidri ir didinga. Istoriniai karžygiški pasakojimai mus uždega, skatina, drąsina dirbti, aukotis dėl amžinos idėjos įkūnijimo. Krinta didvyrių prakeikimas, kai jų idėjos, kurios iš jų pareikalavo didžiausios aukos, nyksta ir miršta.

Mūsų tautos istorijos lapas audringas. Tėvynės veidas krauju nuplautas. Lietuvių karžygių kaulais nubarstyta visa Rytų Europa. Visi jie žuvo už mūsų tautos egzistenciją. Jų tylus pasišventimas ir kietas plieno kardas tildė visus Lietuvos priešus, sukūrė didelę valstybę. Juk iš Pabaltijo valstybių tik mes vieni turime garbingą ir seną laisvos valstybės istoriją. Kitų kardas greičiau palūžo, suklupo po sunkiu verguvės kryžium. Mūsų kariagos egzaminą išlaikė garbingai, krauju parašydami tautos testamentą. Margis, Gražina, Danutė... Eimutis, Lukšys, Juozapavičius ir tylus Nežinomas Karys... — ilga, nenutrūkstanti grandinė nuo XI amžiaus ligi šių dienų. Daugybė didingų vardų leidžia mums drąsiai ir prasmingai vadintis didvyrių tauta. Mūsų tautos didingumas ir garbė yra ne klasta, ne kreivais keliais, ne vingiuota diplomatija laimėti žygiai, bet pasiryžimu, auka, šventa teise, garbinga kova ir atkaklumu išlaikytas Saulės, Vorkslos, Žalgirio, Radviliškio, Širvintų, Giedraičių laukuose

1945
LITHUANIA
VILNIUS

egzaminas. Ką pralaimėjom, tai garbingai. Pralaimėjimas yra skaudi pamoka, tvirtesnis pasiryžimas, klaidų ištaisymas būsimiems žygiams. Garbingas pralaimėjimas — nėra gėda ir kapituliacija, bet ateities laimėjimo gairės. Klastingas laimėjimas yra gėda, yra silpnumas, už kurį likimas skaudžiai kersija. Lenkijos tragedija yra įvykęs faktas, kuris ryškiai parodė, kad klasta ir melu ir smurtu tauta ilgai egzistuoti negali.

Mūsų tautos likimas neapvylė. Tautos pasiryžimas, tikėjimas tiesa ir teise ir kietas atkaklumas Vilniaus kovoje atnešė mums užtarnautą laimėjimą. Išnyko eilė, palyginti, galingų ir didelių valstybių. Milijoninės tautos neša baisų karo vargą. Tuo tarpu teisi ir kieta Lietuva, nors ir negalėdama visiškai išvengti karo sunkumų, budriai ir laisvai kuria savo geresnę ateitį.

Titanai kovoja. Karžygių testamento žodžiai yra ugnimi parašyti, kad budėjimas saugo mus nuo netikėtumų, o nuolatinė kova, glaudžios vienybės troškimas, pasiryžimas ir atkaklus darbas vainikuoja laimėjimą. *Tų karžygių kelias — mums pavyzdys, jų mintys — mums įsakymas, jų auka — mums relikvija. Kas mina jų kapus, negerbia aukas, yra žemiausias niekšas, kurio laukia Judo likimas.*

Mūsų žygiai dar nebaigti, lietuvių heroinė daina neišdainuota. Pasaulis verda ir blaškosi. Ištizėliai ir supuvėliai žūsta pirmieji. Dvasinis pakrikimas ir nevienybė griauja galinguosius ir išganingai saugoja mažesnius. Tėvynė dar pareikalauja iš mūsų didžiulės ištvermės, karžygiškumo ir didvyrių testamento prisiminimo. Vilniaus byla įrodė mūsų pastovią, riterišką kovą, kurią vainikavom daliniu laimėjimu. Nors dar Vilniaus krašte atsiranda fanatikų, smurto politikos auklėtinių, kurie nenori suprasti to, kas įvyko, bet tai yra paskutinės nereikšmingos priešmirtinės konvulsijos, kurias lengvai nugalėsime. Čia ne smurtu, o karžygių drąsiu, tiesiu ir atviru keliu priversim gerbti Gedimino sūnų tradicijas, idėjas ir žygius. Vargas tam, kuris tyčiosis, šmeiš ar net niekins mūsų siekimus. Tokie tegul prisimena mūsų didvyrinės istorijos puslapius, o juose ras atsakymą savo likimui.

Mums tenka vykdyti karžygių testamentą, kuris yra ištisa heroinė poema. Tik sotus apjakėlis, amžinas niurna ar prisiekęs idealizmo ir vienybės griovikas amžinai niekur nieko kilnaus nejaučia ir bijo pats savo šešėlio. Ne gausumu, technikos pranašumu ir aplinkybių susidėjimu nuskynėm didžius laimėjimus praeities karo žygiuose, bet karžygiškumu ir tvirtu laimėjimo tikėjimu. *Darbas, pavyzdys ir pasitikėjimas savimi yra mūsų kelias.* Nepabūgom audrų, nuo jų nesislėpėm, bet išsklaidėm kietu kardu, dar kietesnės rankos laikomu, dar tvirtesnės krūtinės remiamu. Nepabūgsim ir šiandien audros sukury. Nauja Lietuva, bet senas jos karys, kurio kardo aštrumą pajuto visi mūsų buvusieji priešai. Nesudrebės ranka, nesudils kardas iki paskutinio žygio laimėjimo, karžygių testamento įkūnijimo. Tas įkūnijimas — amžinai laisva, stipri, vieninga Lietuva su Vilniumi. Garbingo testamento — garbingi vykdytojai ir tęsėjai! Bailumas ir

Mūsų kulkosvaidininkai kasdieniniuose pratimuose.
Su pašliūžomis Vyt. Maželio nuotraukos.

TIKROVĖ

ALF. DOCIUS

Laužas dega. Ir kibirkštys trykšta
Vis plačiau, vis drąsiau, galingiau.
Ar sudegs? Argi nieko neliks čia?
Kur eini, o protingas žmogau?!

Jau sukurta ugnis popieriniam namelyj. . .
Ginklas žvanga šiaurėje, rytuos, vakaruos.
Ar įsiutusį žirgą suvaldyti kas gali, —
Iš kur laukt bent trupučio giedros? . .

Viskas keičiasi taip netikėtai, —
Šiandien giedra. Gal viesulas ryt?
Toks dviprasmiškas tautų etiketas,
Ir tiesa ir tikrovė žiauri.

Kumščio svorį teisybė gyvena
Ne širdy ir ne raštuos senuos.
Ir šiandieną tik klystantis mano
Beprasmingoj svajonėj sulaukt rytdienos.

Šiandien galvą pakelt reik aukščiau negu vakar,
Ginklų rankoj suspausti tikriau ir tvirčiau.
Kur pasaulis nueis karo aistra apakęs —
Nežinia. Suliepsnos ten ar čia. . .

Dar tvirtesnis, gražesnis šiandien mūsų mos-
O valios ir meilės širdy dar daugiau! [tas,
Daugiau darbo! Nelaikas gi guostis
Ir laukt, kas nukris iš dangaus.

Laužas dega. Ir kibirkštys krinta. . . —
Tad drąsiau, tad tvirčiau prie ginklų.
Juk plieninio pasaulio klaidiam labirinte
Silpnieji paklys ir suklyps. . .

lepšiskumas — ne mūsų istorijos žodžiai. Darganomis
ėjom, ant kovos žirgo augom, kovos sukury budėjom,
iš visų pusių pulti, kirtį kirčiu mokėjom, Golgotos
keliu išnešėm karžygių testamentą skaidrų, didingą.
Karžygių dvasios laiminami, jų aukos skatinami, jų
pavyzdžio traukiami, jų testamento žodžių įsakomi,
tesim toliau garbingą, karžygišką Vyčių tautos pasa-
ką apie Riterį Budrį, kurio kardas nakties tamsą per-
kertą, dangaus Perkūną sutramdo, piktam priešui
kelią atgal parodo.

R. M.

Peršalimai

Daugumas žmonių susirgę ligos priežastį nurodo peršali-
mą. Kalbant su sergančiais, dažniausiai tenka išgirsti neabe-
jotinai surištų su peršalimu aplinkybių, bet neretai šaltis yra
ir be pamato pasmerkiamas.

Šaltis veikia į žmogaus organizmą silpninančiai: sumažina
jo atsparumą. Todėl peršalusį žmogų greičiau paveikia bak-
terijos, kurių organizme niekados netrūksta. Sveiko žmogaus
burnoje, nosyje, žarnose ir kt. visada yra mikroorganizmų. Šal-
čio veikimas pasireiškia per kraują. Šalčiui veikiant, kol dar
gyvi audiniai, atšalęs kraujas cirkuliuoja ir, pasiekdamas visus
kūno užkampius, jį atšaldo. Užtenka peršalti kojas, kad pa-
justų visas organizmas. Atskirų kūno dalių nušalimas yra ne-
mažiau pavojingas, negu viso kūno bendras peršalimas. Labai
svarbu vienodo šilumos aprengti visą kūną. Ypač šalčių metu
nepatartina galvą šilčiau apvynioti, kaip kitas kūno dalis, nes
tada dar greičiau peršalama.

Peršalimo esmė glūdi tame, kad, veikiant aplinkumos tem-
peratūrai, kraujogyslės nespėja prisitaikinti šalčiui, nespė-
ja susitraukti. Prisipildžiusios kraujogyslės iš karto didesnį
kiekį kraujo suveda į kontaktą su šalčiu. Išgėręs žmogus daug
greičiau peršala, negu blaivus, nes alkoholio išgėrusio žmo-
gaus paviršutinės kraujogyslės būna išsiplėtę. Alkoholio įta-
koj paraližuojami tam tikri nervai, kurie tvarko kraujogyslių
išsiplėtimą bei susitraukimą. Išgėrusio žmogaus, nors ir šal-
tame ore, paviršutiniai kraujo indai nesusitraukia: žmogus
būna raudonas ir mažiau jaučia šaltį. Sušilęs, suprakaitavęs
žmogus, pakliuvęs į šalto oro srovę (skersvėjų), trumpu laiku
daug šilimos nustoja ir greitai peršala. Žiemos metu pakliuvus
į šiltas būstines, patartina viršutinius drabužius (kailinius, mi-
linę) nusivilkti ir tik išeinant į šaltį vėl juos apsivilkti.

Lengviausia peršalti miegant. Miegant kraujas lokalizuo-
jasi daugiau organizmo paviršiuje ir žmogus ne taip greitai
pajunta šaltį, kaip budėdamas. Paskutinėje sušalimo stadijoje
paima nenugalimas miego noras, kol amžinai neužmiega. Sė-
dint, einant, judant raumenyse vyksta tam tikros reakcijos,
kurių dėka pasigamina šiluma. Miegant visos organizmo reak-
cijos vyksta lėčiau, raumenys būna neįtempti. Tik pabudęs iš
miego, pajunta šaltį ir instinktyviai pradeda drebėti. Drebeji-
mo metu muskulai trukčioja ir iš juose vykstančių reakcijų
gaunama šiluma. Taigi, sąmoningas pasakymas: „Kas moka
drebėti, tas neperšals“, — turi daug tiesos.

Audiniai šalčiui yra nevienodai jautrūs. Organizmo tem-
peratūra įvairiose vietose yra nevienoda. Nepridengtos kūno
dalys visada būna šaltesnės, sakysim: nosies galas net keletą
laipsnių šaltesnis už pažastes. Nuolat esančios nepridengtos
kūno dalys pripranta prie temperatūros permainų ir į nuša-
limą ne taip jautriai reaguoja. Giliau esantieji audiniai yra
labai jautrūs šalčiui. Pirmiausia nukentia tos kūno dalys,
kurios yra artimiausiame kontakte su oru. Peršalus dažniau-
siai gaunama sloga, gerklės uždegimas, angina, bronchitas,
plaučių uždegimas. Kaip buvo minėta, peršalęs žmogus yra
mažiau atsparus, todėl greičiau suseraga užkrečiamomis ligo-
mis, greičiau gauna chroniškų ligų paastrėjimus ir kt.

Karo tarnybos sąlygos yra žiauresnės, negu civiliniame
gyvenime. Jeigu reikalinga koks uždavinys įvykdyti, tai negali
būti kliūtimi lietus, šaltas oras. Sargybinis, pajutęs šaltį, ne-
gali, palikęs postą, užėiti pasišildyti. Suprantama, kad progų
peršalti yra daugiau. Bet to išvengti yra negalima. Todėl rei-
kalinga organizmą grūdinti, palengva pripratinti, kad šaltis
netaip greitai turėtų įtakos. Prie to grūdinimo iš dalies prisi-
deda pačios kariuomenės sąlygos, kur tiesioginiai viršininkai,
pagal galimumą, atjaučia grūdinimo ribas ir jų prisilaiko.

Žiemos metu labai svarbu drabužių rūšis. Drabužis tuo
šiltesnis, kuo daugiau jame yra mažų skylučių, kurias visada
užpildo oras. Tam tikslui geriausia tinka vilnoniai drabužiai.
Drabužyje esąs nuo kūno sušilęs oras labai sunkiai praleidžia
šaltį ir drėgmę. Vilnoniai drabužiai ne tik palaiko orą daug
oro, bet ir gerai nusausina nuo kūno paviršiaus prakaitą, kuris
išgaruodamas nusineštų daug šilimos. Vėjuotą dieną visada
jaučiamas didesnis šaltis, negu rodo termometras, nes drabu-
žiuose esąs šiltas oras vėjo išpučiamas, o į jo vietą įsiveržia
šaltas oras, kurį kūnas turi vėl iš naujo šildyti.

Iš čia pateiktų minčių padarius santrauką, galima padaryti
išvadą, kad norint išvengti peršalimų, reikalinga: 1. Aprengti
vienodai ir neperšiltai visas kūno dalis. 2. Nepridengti per
daug šiltai galvos. 3. Šaltyje kuo daugiau judesių, o ypač ne-
užmigti. 4. Šaltyje vengti suprakaitavimų, alkoholio. 5. Su-
šilus vengti staigių atšalimų, skersvėjų. 6. Nuosaikiai grūdinti
organizmą.

S. j. ltn. gyd. Savičiūnas

KAIP STATO MINAS POVANDENINIAI LAIVAI

Praeitų metų „Karyje“ įdėtame straipsnyje „Jūrų minos“ buvo suminėta apie dešimt įvairių minų rūšių. Plačiau ten pat buvo nupasakota ir pavaizduota tik vienos rūšies mina — *antvandeninių (paviršiaus) laivų statomoji mina*, pati užsiinkaruojanti nustatytame gylyje. Tokias minas stato įvairių rūšių paviršiaus karo laivai savo pakrantėse, krantų baterijų apsaugoti, dieną arba naktį, orientuodamiesi pagal savo pakraščių navigacinius ar švyturinius ženklus. Tokių minų laukai yra skirti padaryti savąjį pajūrį, įėjimą į savo uostus bei kitokius savo jūros kelius pavojingais prieš laivams ir tuo būdu neleisti priešui prisiartinti pakraščiu ar uostų bombardavimo, kariuomenės išsodinimo ir pan. tikslais.

Šiandien „Kario“ skaitytojus norima supažindinti su kita gana skirtinga minų rūšimi, t. y. su *povandeninių laivų statomomis minomis*.

Nesunku suprasti, kam reikalingos tokios minos. Silpnesnis arba gudresnis kovotojas jūroje paprastai nesitenkina statyti prieš laivams pinkles vien tiktai savo pakraštyje, o stengiasi jas dar statyti ir prieš vandenyse, įėjimuose į prieš uostus ir visur ten, kur priešas mažiausiai tokių pinklių gali tikėtis. Statyti minas į prieš pakraščius dažnai negali būti pasiūsti paprasti paviršiaus karo laivai, nes jie būtų greit pastebėti prieš krantų sargybą ir krantų baterijų apšviesti, jei tai būtų naktį, ir apšaudyti, o jų padėtosios minos — išgaudytos. Prieš vandenyse minas dėti geriausiai tinka povandeniniai laivai minininkai (be kitų įrengimų turį ir minų dėjimo aparatus).

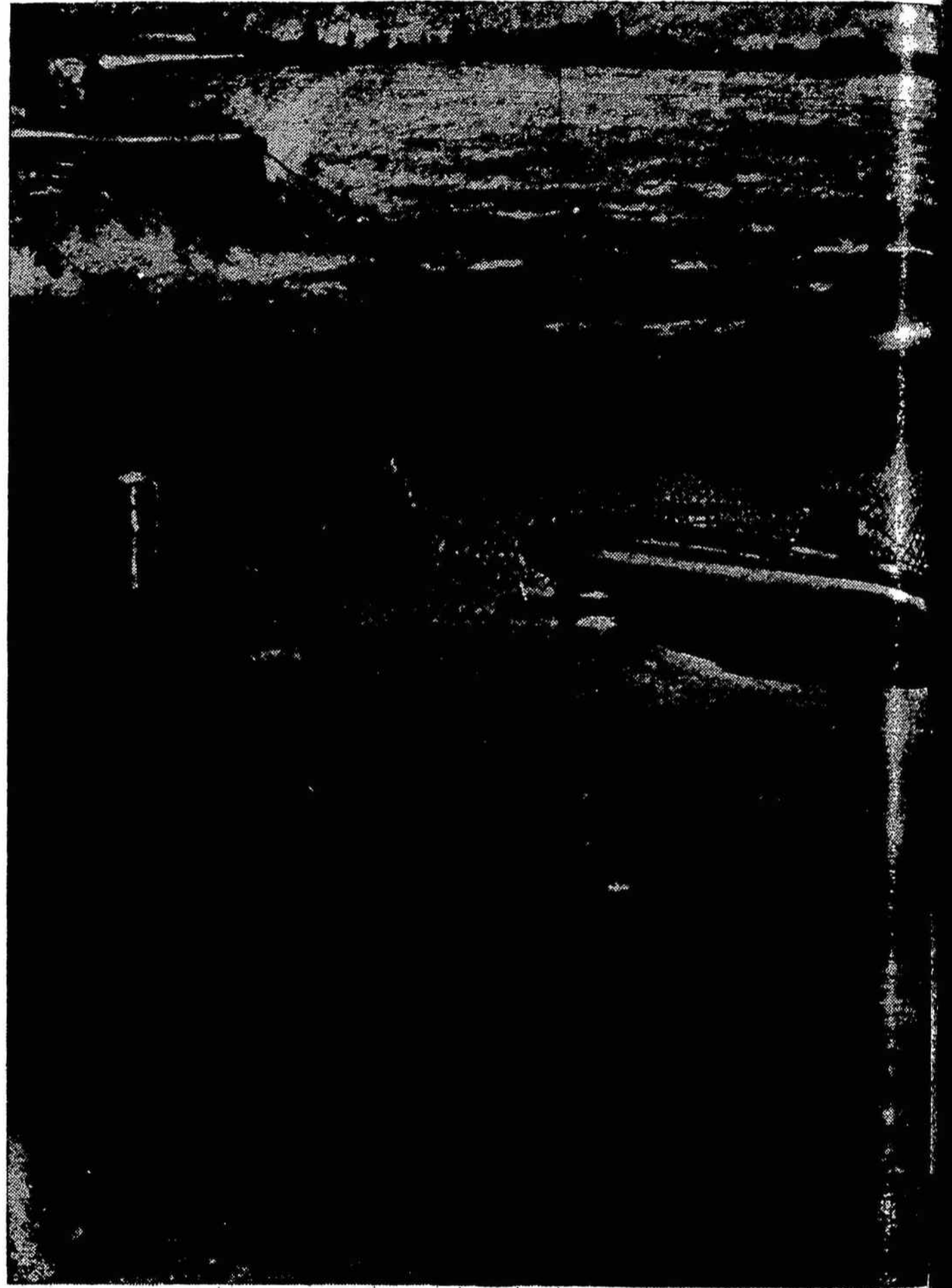
Povandeniniai laivai minas prieš pakrantėse gali dėti tiek dienos, tiek nakties metu. Priplaukę nustatytą vietą ir susiorientavę, kur jie yra ir kur geriau bus minas dėti, povandeniniai laivai arba tuojau išmėto minas ir pasišalina, arba sėda ant dugno ir laukia, kol prieš minų gaudytojai atliks kasdieninį pakrančių bei įėjimų į uostą valymo nuo minų darbą. Tą minų gaudytojų darbą pov. laivai gali sekėti iš toliau periskopų pagalba arba klausydamiesi gulėdami ant dugno hidroakustinių aparatų pagalba.

Po to povandeninis laivas pakyla nuo dugno ir visiškai, net periskopo iš vandens neiškišdamas, „aklai“ išdėsto minas, leisdamas maždaug kas 50 metrų po vieną.

Išmėtoma kelios minų eilės, šachmatų tvarka, taip, kad per minų lauką plaukiantis laivas užkabinėtų bent vienos eilės miną. Arčiau kai 50 m vieną nuo kitos minos statyti pavojinga, kad, sprogdant vienai minai, neišsprogėtų ir kitos.

Povandeninių laivų minos turi visokius inkaravimosi įrengimus, negu antvandeninių laivų minos. O tai reikalinga todėl, kad povandeninio laivo leidžiamoji mina neturi pasirodyti vandens paviršiuje, net trumpam laikui. Jau žinome, kad iš paviršiaus laivų išmetama mina iš pradžių lieka plūduriuoti vandens paviršiuje ir plūduriuoja tol, kol jos inkaro svambalas nepaliesia dugno ir kol pats minos inkaras nenutraukia savo sunkumu minos po vandeniu. Povandeninių laivų minoms toks inkaravimo būdas, kaip jau sakėme, netinka ir todėl povandeninių laivų mina yra aprūpinta kitokiu inkaravimosi įrengimu, vadinamu hidrostatiniu (vandens spaudimo). Mina, iš pov. laivo išleista, nelieka plūduriuoti, o leidžiasi į dugną. Ištirpus druskos ar cukraus saugikliui arba laikrodiniam mechanizmui miną at-

palaidavus nuo jos inkaravimosi dėžės, mina pradeda kilti į paviršių, tempdama inkaravimosi lyną iš ant dugno gulintios inkaro dėžės. Kai mina pasiekia nustatytą vandens sluogsnį, pavyzdžiui 20, 10 ar 6 metrų, prie minos pritaistas vandens spaudimo aparatas staiga sustabdo lino vyniojimąsi ir mina, negalėdama toliau kilti, yra priversta likti nustatytame gylyje. Hidrostatinių (vandens spaudimo) inkaravimosi aparatų yra įvairių rūšių ir juos visus išnagrinėti čia šį kartą neužtektų vietos. Paprasčiausią jų galima įsivaizduoti padarytą kaip žnyplės, kurias vandens spaudimas, kol mina yra labai giliai, laiko atitolinęs nuo besivyniojančio lino. Kai minai kylant spaudimas

Minų statymas prieš uosto angoje iš povandeninio laivo

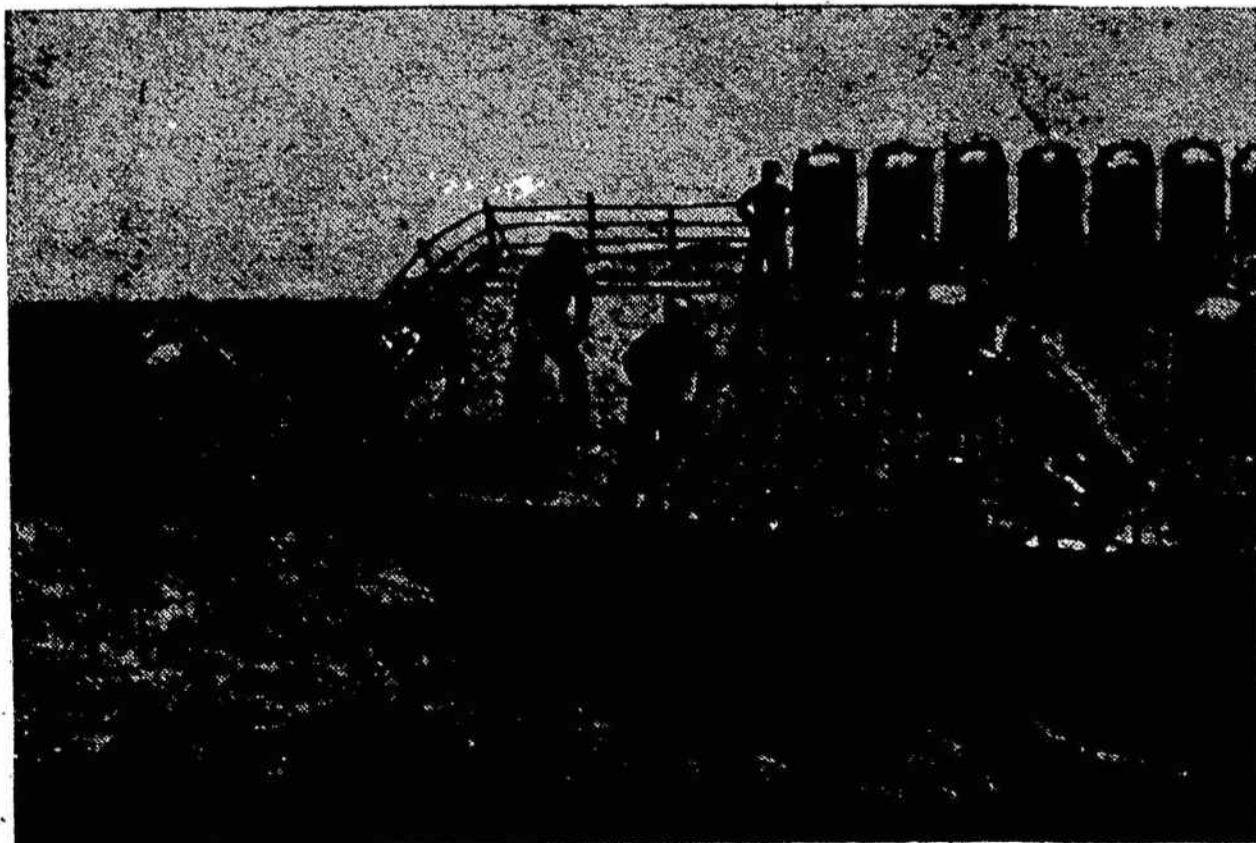
sumažėja iki nustatytos ribos, žnyplės atleistos prisiartina, sumina lyną ir nebeleidžia jam toliau vyniotis.

Iš šio straipsnelio iliustracijos matyti, kaip povandeninis laivas, negalėdamas pro geležinėmis užtvaramis uždarytą uosto angą patekti į prieš uostą, pasitenkina minų išdėjimu prieš uosto angoje. Viršuje, ant molų stovinti sargyba nenujaučia čia pat netoli jos statomų pinklių, nes elektros motorų pagalba judantis povandeninis laivas nugirsti nėra lengva. Kaip matyti, pov. laivas sėja minas, būdamas „aklas“, t. y. nenaudodamasis periskopu (žiūronu), kuris jį galėtų išduoti.

Vaizdely kairėje matyti jau užsiinkaravusi mina, dešiniau — į dugną nusileidusi mina, laukianti, kol ištirps cukraus saugikliai ir leis atsiskirti nuo inkaro. Trečią miną galime įžiūrėti išleidžiamą iš povandeninio laivo apačios.

Vienas vidutinio dydžio povandeninis laivas gali paimti iki 60 minų. Lenkų pov. laivas „Ryś“, pavyzdžiui, buvo įrengtas be torpedų atsargos paimti dar 38 minas; Vokiečių povandeniniai laivai 1914 metais yra išdėję minas, panašiai kaip pavaizduota iliustracijoje, italų karo laivyno bazėje Taranto.

P. L.

Minų mėtymas iš paprasto karo laivo

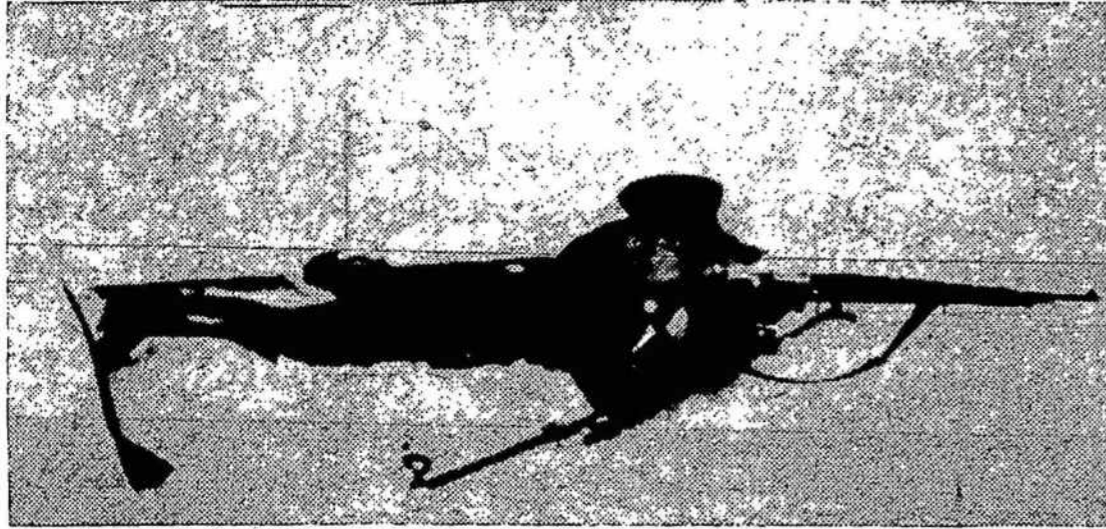
Pagrindinės slidininko šaudymo padėtys

(Žiūr. „Kario“ Nr. 2)

Slidininkas iš padėties gulom gali šaudyti nenusiėmęs nuo batų slides ir, antru atveju, nusiėmęs.

Jeigu norima šaudyti su slidėmis, tai slidininkas, pašokėjęs į aukštį, praskečia slides ir staigiai atsigula

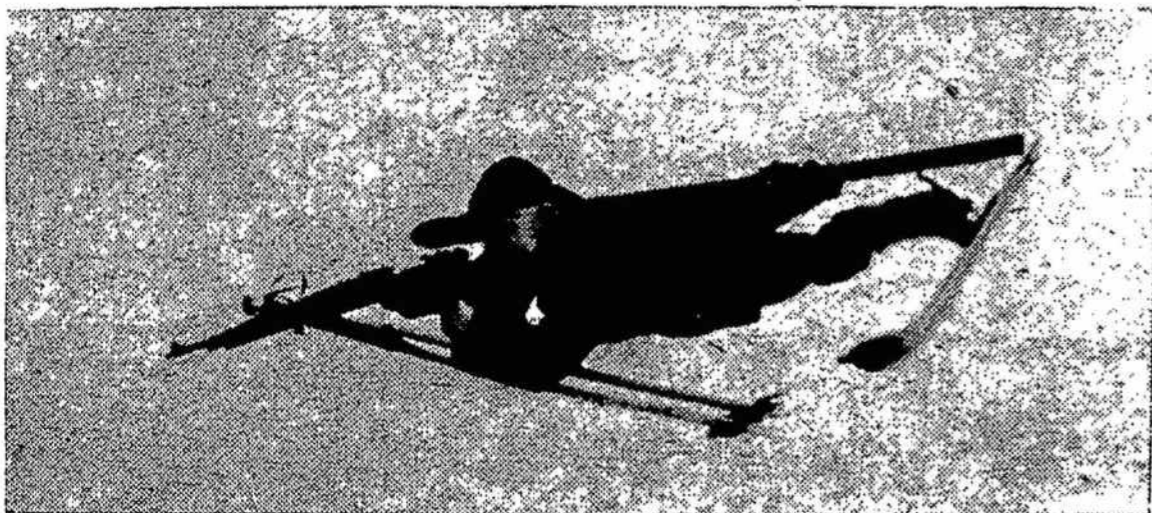
šami per lazdų ratelius, tuomet lazdos, uždėjus ant jų alkūnes, neišsiskės į šalis (žiūr. nuotrauką 8).

Nuotrauka 8. I-ma slidininko padėtis šaudymui gulom; lazdų viršutiniai galai perkšti per ratelius; alkūnėmis slidininkas atsiremęs į lazdas.

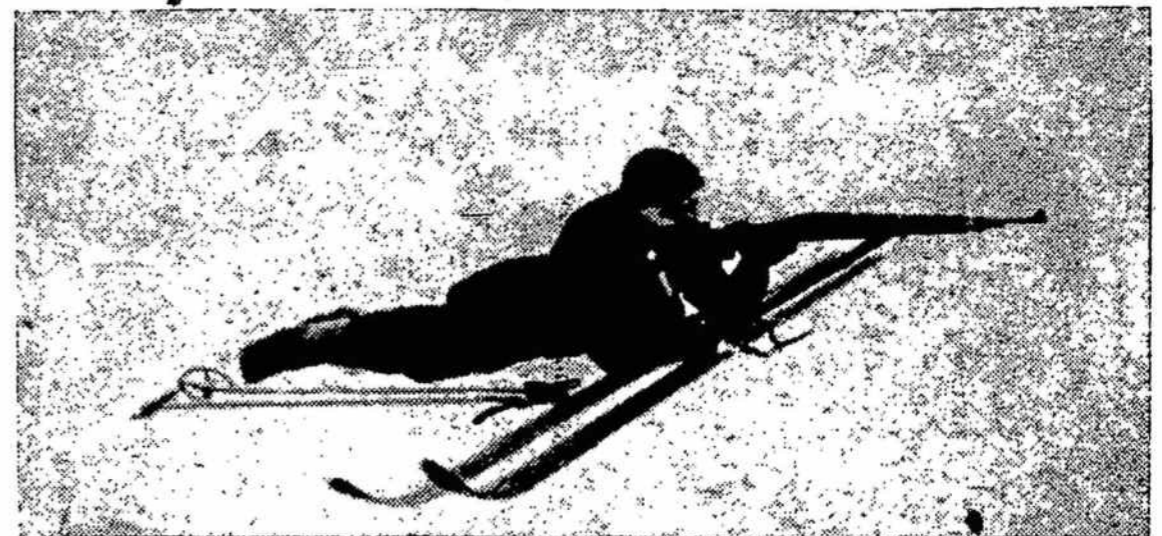

Nuotrauka 12.

Nuotrauka 9. Slidininkas lazdų viršutinių galų neperkišęs per ratelius; šaudymui panaudojamas ir šautuvo diržas.

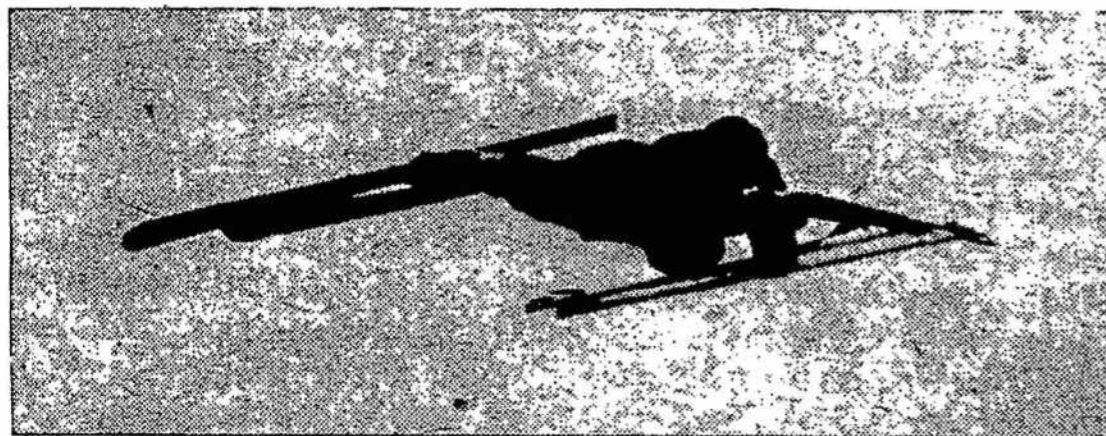
ant sniego (atsargumo dėliai pradžioje šį veiksmą galima atlikti su dalimis: 1) pasišokėjus praskėst į šalis slides, 2) atsiklausti ant kelių ir 3) atsigulti); alkūnėmis, kad jos neklimptų sniegan, atsiremti ant slidžių

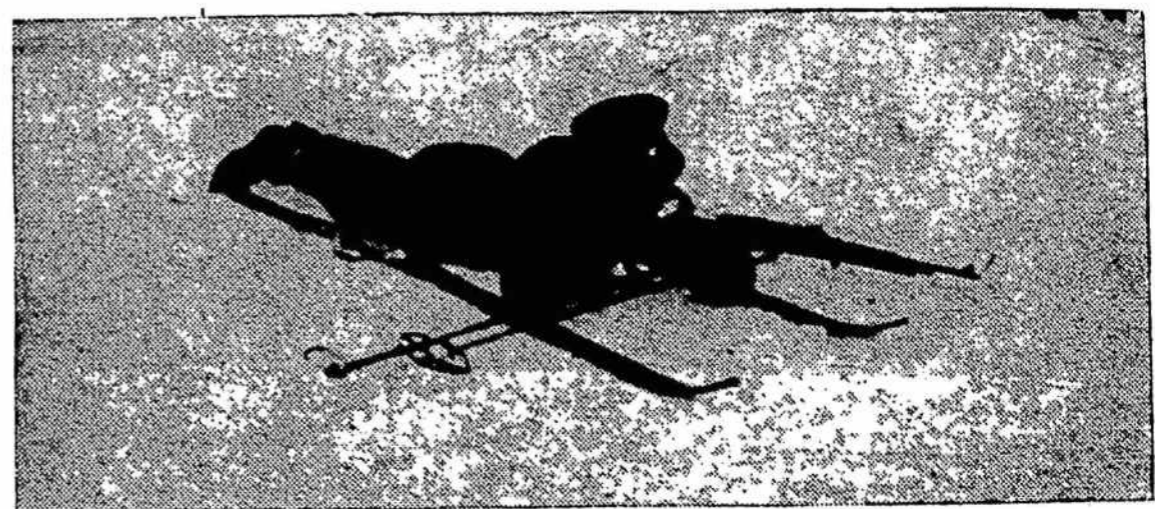
Nuotrauka 13. Slidininkas, panaudojęs slides kaip atramas alkūnėms.

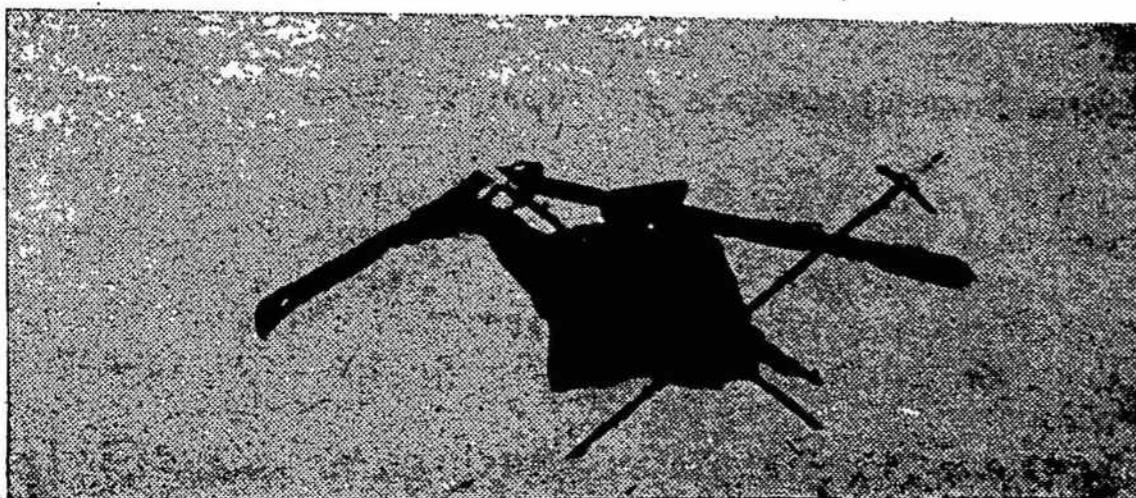
Nuotrauka 14. Slidininkas, panaudojęs slides ir lazdas apsaugojimui nuo grimsdimo į sniegą.

Nuotrauka 10. II-ji slidininko padėtis šaudymui gulom.

Nuotrauka 15. Slidininkas slides ir lazdas panaudojęs apsaugojimui nuo grimsdimo į sniegą; lazdos saugoja slidininko krūtinę, kai nešauda.

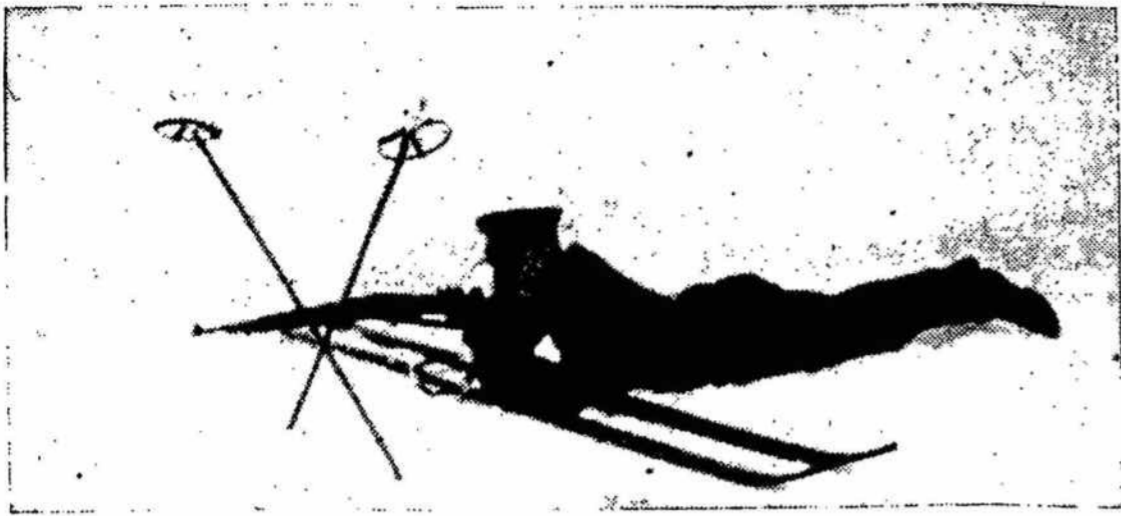
Nuotrauka 11.

lazdų, kurios paguldamos prieš slidininką; jei yra laiko, tai slidžių lazdos sudedamos krūvon, rateliais į priešingas puses, ir jų — lazdų viršutiniai galai perki-

Antra padėtis šaudymui gulom, kada slidininkas pašokėjęs abi slides pasuka į dešinę pusę ir staigiai atsigula ant sniego, kaip parodyta nuotraukose 10, 11 ir 12.

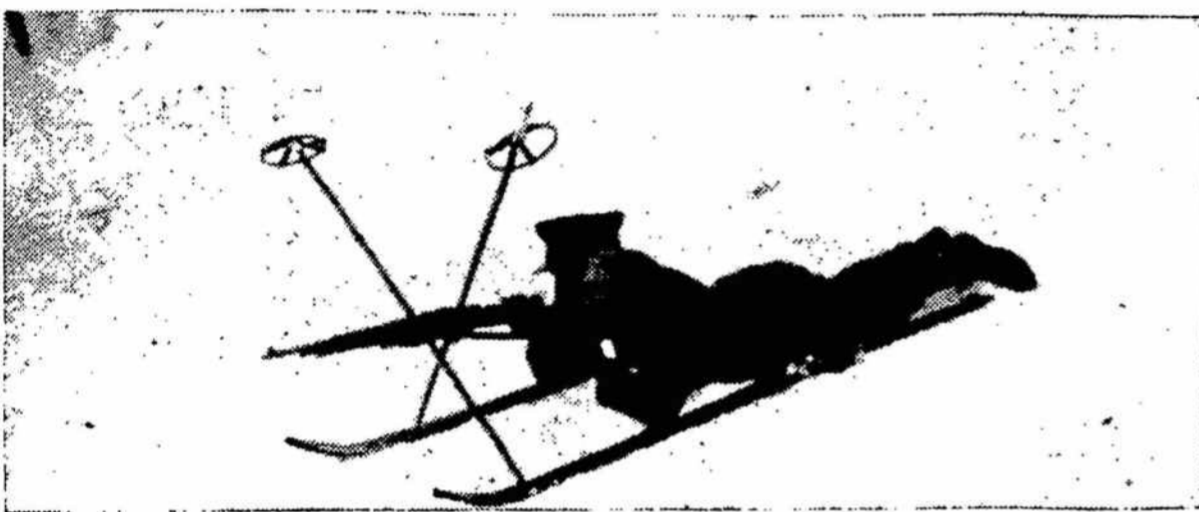
Šiais abiem atvejais slidininkas gali slidžių lazdas panaudoti atramos šaudymui pasidaryti, kaip parodyta 11 ir 12 nuotraukose.

Jeigu slidės nuimtos nuo batų, tai jos gali būti, ypač kai pūrus ir gili sniego danga, slidininko panaudo-

Nuotrauka 16.

dotos apsisaugoti nuo grimsdimo į sniegą; slidžių lazdos irgi gali būti tam tikslui panaudotos, arba jos naudojamos kaip atramos šaudymui (žiūr. 13, 14, 15, 16 ir 17 nuotraukas).

Nuotrauka 17.

Nuotraukose 16 ir 17 parodyta, kaip slidininkas panaudoja slidžių lazdas atramos šaudymui pasidaryti.
Kpt. St. Danilevičius

VOKIEČIŲ FRONTO LAIKRAŠČIAI

Tuo metu, kai milžiniškos armijos Vakarų fronte slypi savo įsitvirtinimuose, laukdamos didžiųjų susirėmimų pradžios, nepaprastu įtempimu dirba kariaujančiųjų valstybių propagandos mašinerijos.

Vokiečių propagandoje didelės reikšmės skiriama laikraščiams. Didžiojo karo metu fronto reikalams vokiečiai išleido 113 įvairaus turinio ir pavidalo leidinių. Dabar vokiečių fronto spaudos vadovybė yra centralizuota ir darbas sistematizuotas. Kareivių leidinius pradėjo leisti 1938 m. rudenį. Sudetų kampanijos metu išėjo keli numeriai „Die Befreiung“ ir „Für Führer und Reich“. 1939 m. rugpiūčio mėnesį vėl buvo išleisti taip vadinami „manevrų“ laikraščiai. Rytų fronte leido „Soldatenzeitung“, „Nachrichtenblatt für Ostpreussische Armee“, „Schlesische Frontschau“ ir „Soldatenzeitung der Schlesischen Armee“. Kai karas prasidėjo vakaruose, redakcijos plotų veikimą išvystė ir ten. Jau rugsėjo mėn. 1 d. išėjo „Westwallboten“ 1 nr., o 6 d. naujas laikraštis „Wacht im Westen“. Kelios savaitės vėliau pradėjo eiti aviacijos laikraščiai, k. a., „Luftflotte West“, „Flieger, Funker, Flak“ ir „Flieger, Funker, Kanonier“.

Vokiečių fronto laikraščių tiražas siekia 10.000 iki 50.000 egzempliorių. Kiekvienas numeris turi 4–8 puslapių. Šiuos laikraščius dažniausiai išdalina kareiviams nemokamai.

Fronto laikraščių redakcijos dirba sunkiose fronto sąlygose, todėl išleisti palyginamai gerus laikraščius nėra lengvas darbas. Sunkiausias yra laikraščių spausdinimas. Laikraščių leidimo vieta pareina kariuomenės dalių kilnojimosi. Ir laikraščių darbininkai turi veikti tose pačiose karo sąlygose, kaip ir kareiviai. Kai kuriais atvejais vokiečiai bando leidimą stabilizuoti vienoje vietoje. Taip, pavyzdžiui, Silezijos armijos laikraštis eina Breslave.

Dabartinių fronto leidinių spausdinimas ir redagavimas yra žymiai geresni, kaip Didžiojo karo metu. Jie dabar maža tesiskiria nuo paprastųjų moderniškų laikraščių. Dažnai jie būna net turtingiau iliustruoti. Sakysim, „Wacht im Wes-

A. A.

Dr. JUOŽĄ JARAŠIŲ į amžinojo poilsio vietą palydėjus

Sausio 12 d. 10 val. ryto gausingos Kėdainių visuomenės būrys (be skirtumo amžiaus, tautybės, tikybos ir socialinės padėties) tylioje eisenoje lydėjo į amžinojo poilsio vietą senosios kartos lietuvių, Kėdainių veteraną, visuomenės veikėją, nepriklausomos Lietuvos atkūrimo aktyvų dalyvį Dr. Juožą Jarašių, kuris mirė Kėdainiuose š. m. sausio 10 d.

Velionis gimė 1873 m. lapkričio mėn. ūkininkų šeimoje, Dievogalos kaime, Zapyškio valsčiuje, Kauno apskrity.

Mokslus ėjo Marijampolės gimnazijoje ir Maskvos universitete, kur baigė medicinos fakultetą 1899 m. ir buvo paliktas prie šio universiteto klinikų specializuotis vidaus ligų ir akušerijos.

Jau iš mažens, nuo 5 klasės gimnazijos, velionis buvo susipratęs lietuvis ir anais spaudos draudimo ir rusinimo laikais dalyvavo slaptoje lietuvių moksleivių kuopelėje, kur iš savo kuklių sutaupų pirkdavo solaptą (rusų draudžiamą) lietuvių literatūrą pačiam skaityti ir tarp kitų platinti. O studentaudamas Maskvos universitete priklausė lietuvių studentų draugijai, kur buvo kurį laiką jos pirmininku bei išdininku.

Baigęs universitetą, kurį laiką buvo gydytoju Egorjevskio ligoninėje, Riazanės gubernijoje.

Pirmai progai pasitaikius, velionis traukė į Tėvynę ir 1902 metais apsigyveno Kėdainiuose, kad savo jėgas ir mokslą pašvęstų savajam kraštui. Čia įsikūrė, užsiimdamas laisva gydytojo praktika. Tais laikais jis buvo Kėdainiuose pirmutinis lietuvis, apie kurį ėmė grupuotis atbundančios lietuviškos sąmonės veikla.

ten“ turi vieną puslapį iliustracijų, o „Adler von Friesland“ duoda savo skaitytojams dviejų puslapių sekmadienio priedą.

Įdomu palyginti Didžiojo karo metu leistų fronto laikraščių toną ir turinį su dabartiniu. Tuomet gausu buvo tuščiažodžiavimo, patetiškumo, akademiškų frazių ir smarkiausias prieš puolimas ir niekinimas. Dabar patys vokiečiai pripažįsta, kad to meto fronto leidiniai aplamai buvo mažaverčiai. Šie trūkumai apžvelgti vokiečių spaudos organe „Deutsche Presse“, kuriame vienas autorius stengiasi analizuoti skirtumą tarp ano meto ir dabarties kareivių psichologinės būsenos. Pamatinis skirtumas esąs tas, kad dabartinė fronto spauda daugiausia padaryta saitu tarp fronto ir namų, kai Didžiojo karo meto laikraštelių turinys turėjo grynai propagandinį charakterį. Suprantama, ir dabar propagandai skiriama pirmoji vieta, tačiau žurnalistinis medžiagos paruošimas ir psichologinis priėjimas prie skaitytojo yra visiškai kitas.

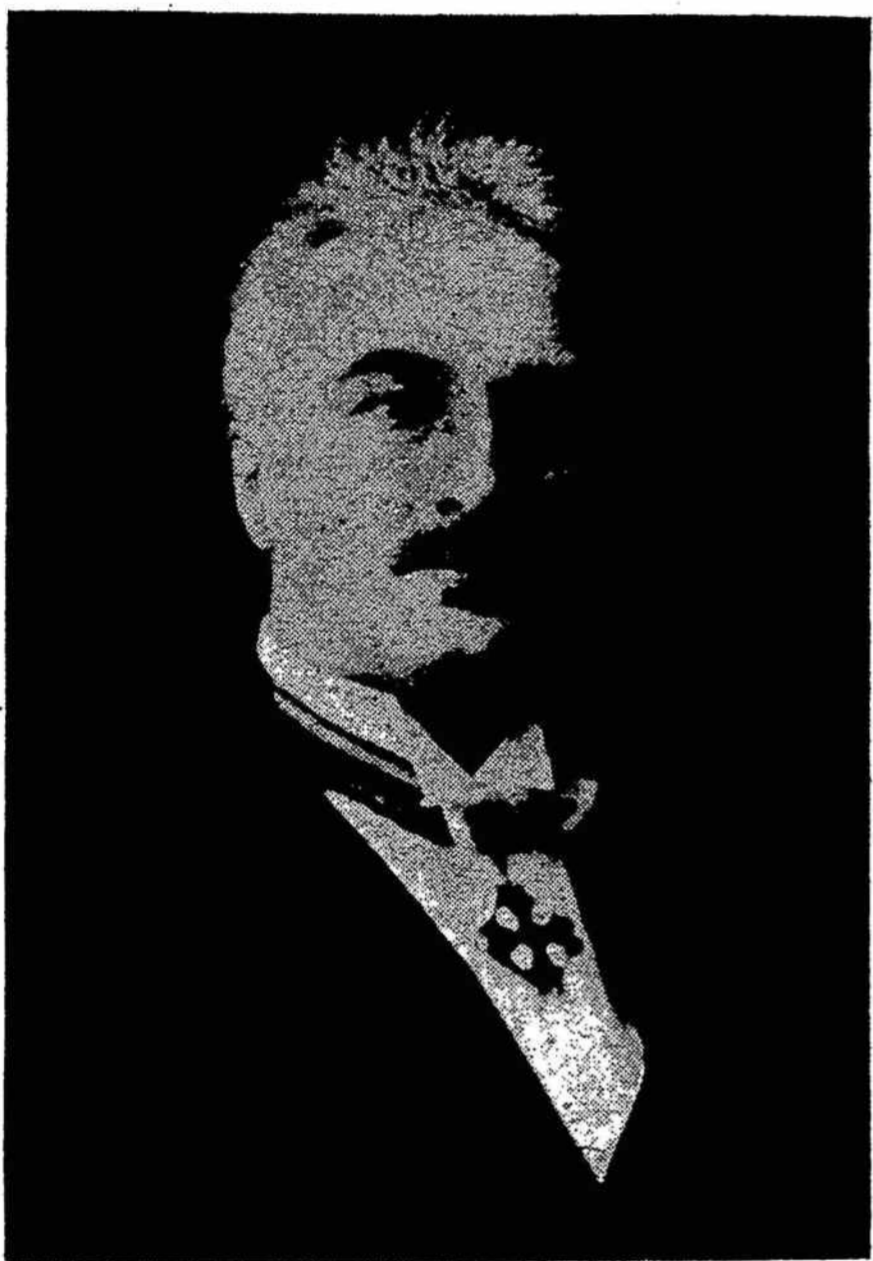
Trumpos užsienių politikos apžvalgos ir vedamieji randami beveik visuose fronto laikraščiuose. Priešo puolimai ir niekinimai beveik išnykę. Svarbiausias dėmesys skirtas lengvai skaitomai medžiagai (novelėms, apysakoms ir kareivių ir jų namiškių gyvenimo). Artimiausi bendradarbiai yra patys kareiviai.

Didelė reikšmė skiriama kontaktui tarp fronto ir fabriko. Vokiečiai supranta, kad fabriko darbininkas yra taip pat svarbus sėkmingo karo vedimo dalyvis, kaip ir kareivis.

Fronto laikraščių skaičius artimiausiu laiku gali padidėti, nes, kaip vokiečių spauda nurodo, leidžiamieji laikraščiai jau yra įrodę savo prasmingumą. (Latv. Kareivis Nr. 8, I. 12).

1904 m. rusų japonų karo pradžioje velionis buvo mobilizuotas ir apie 2 metus dirbo karo gydytoju karo ligoninėje prie Vladivostoko. Grįžęs iš karo į Kėdainius, tęsė lietuvių sąmoninimo darbą. Tam darbui sąlygos buvo sunkios, nes Kėdainių apylinkės labai aplenkintos ir darbui talkininkų nedaug buvo. Nors 1904 m. lietuvių spauda rusų valdžios ir buvo leista, tačiau lietuvių sąmonijimą rusų administracija ir toliau slopino, o lietuvių aktingoji inteligentija buvo persekiojama ir varžoma.

Čia velionis talkojo su a. a. Dr. J. Ganusevičium daug padėjo mūsų visuomenės veikėjams, pakliuvusiems už lietuvišką darbą į rusų administracijos rankas. Vyko tas taip. Netoli Kėdainių turėjo savo dvarus ir parvažiuodavo į juos vasaroti rusų vidaus reikalų ministras Stolipinas ir finansų ministras

A. a. dr. J. Jarašius

Pokrovskis. Atsitikdavo, kad susirgdavo jų šeimos nariai. Reikalinga būdavo medicinos pagalba. Kaip geri gydytojai, buvo kviečiami dr. Jarašius arba a. a. dr. Ganusevičius. Užsimegsdavo pažintys ir čia surasdavo progos išrūpinti kuriam nors iš iškliuvusiųjų inteligentų šeimos nariui pasimatymą su vidaus reikalų ministru Stolipinu, arba išprašyti malonės ar atkreipti dėmesį ir išgauti sutikimą peržiūrėti iš naujo administracinės rusų vietos valdžios organų bylas, kad arba visai išgelbėjus nuo uždedamos bausmės mūsų kurį nors lietuvių veikėją, arba žymia dalimi tą bausmę sumažinus. Tokios pastangos daugelį kartų yra užsibaigusios sėkmingai.

1914 m. buvo mobilizuotas ir tarnavo karo gydytoju 10 rusų armijoje iki 1918 metų vasaros.

Grįžęs iš D. karo, vėl apsigyveno Kėdainiuose. Vietos gyventojai, išvydę senąjį savo užtarėją ir bičiulį, kreipdavosi su įvairiomis skundomis dėl vokiečių okupantų atskirų pareigūnų daromų skriaudų ir savavaliavimų. Velionis nuskriaustuosius mėginavo užtartti prieš vokiečių aukštesniąją administraciją, o apie pačius faktus pranešdavo Lietuvių Tautos Tarybai Vilniuje. Vokiečių administracijai toks

velionies aktingumas ir atidumas apskrities centre buvo nepakenčiamas, už tai velionį iš Kėdainių ištrėmė į Grinkiškio miestelį. Velionis ir čia nenurimo. Kiek aplinkybės leido, vedė lietuviškąją tautinio susipratimo ir savosios valstybės atkūrimo akciją gyventojų tarpe ar tai priiminėdamas pacientus pas save namuose, ar tai lankydamasis pas ligonius kaimuose.

1918 m. lapkričio mėnesį, kada susidarė mūsų vyriausybė Vilniuje ir kada pradėjo kurtis administracinis krašto aparatas, velioniui buvo pavesta organizuoti Kėdainių apskrities administracijos aparatą ir jis buvo pirmuoju Kėdainių apskrities viršininku, kurias pareigas ėjo iki 1919 m. pradžios. Pasitraukęs nuo apskrities viršininko pareigų, nepasitraukė iš visuomeninio ir valstybinio darbo. Dalyvavo apskrities ir miesto valdybų sudaryme ir jose dirbo. Jo šiame darbe dalyvavimas buvo ypač svarbus, nes velionis, kaip ilgą laiką šiame krašte gyvenęs, plačiai pažino vietos žmones.

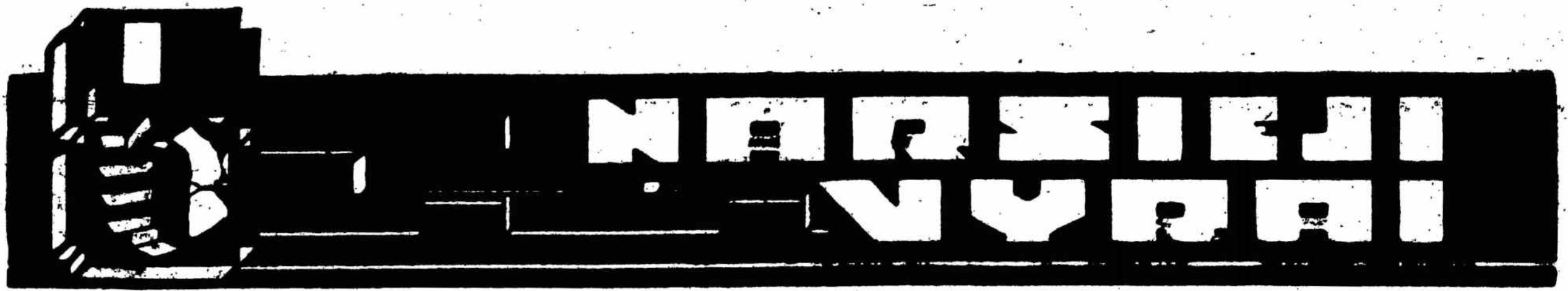
1919 m. pavasarį mūsų jaunutei, vos tik besikuriančiai kariuomenei, teko kautis Kėdainių-Panevėžio rajone. Kaunančiose kariuomenės dalyse Panevėžio batalione ir Kėdainių komendantūroje prasidėjo beriamosios šiltinės, o vėliau ir raupų epidemija. Krašto gynėjų eilės pradėjo retėti. Dėl tais laikais dar silpno mūsų transporto, susirgusius nebuvo galima Kaunan evakuoti. Kovai su šia epidemija teko imtis priemonių vietoje.

Negausingas tais laikais mūsų karo sanitarijos personalas daugiausia buvo užimtas teikti pagalbą ir rūpintis sanitarine tarnyba kariuomenės dalyse fronte ir Kaune.

Vietos pajėgomis, komendantūrai padedant, Kėdainiuose buvo įsteigta raupais ir šiltine kariams sergantiems barakai, buvo paimtos mokyklų būstinės. Teikti medicinos pagalbą pasiėmė velionis gyd. J. Jarašius ir tais laikais buvęs apskrities ligoninės gydytojas dr. Ganusevičius. Šie vyrai su dideliu atsidėjimu ir pasiaukojimu ėmėsi šio darbo — gelbėti mūsų krašto gynėjus iš epidemijos ir giltinės nagų. Jie dirbo be jokio atlyginimo, nepaišydami nei laiko, nei sveikatos. O darbas anais laikais buvo sunkus, nes trūko jaunesniojo medicinos personalo (galestingųjų seserų, felčerių, apmokytų sanitarų), trūko reikalingo inventoriaus, o laikais ir medikamentų. Dažnai pačiam gydytojui tekdavo atlikti tai, ką būtų galėję padaryti galestingoji sesuo ar felčeris. Toks velionies darbui atsidėjimas ir pasiaukojimas šimtams mūsų karių — krašto gynėjų suteikė kančių palengvinimą, sutrukdė plėstis epidemijai ir ne vieną dešimtį vyrų iš mirties nasrų išgelbėjo. Taip dirbdamas ir kovodamas su epidemija, dr. Jarašius užsikrėtė ir pats susirgo šiltine, iš kurios, kad ir sunkiai, bet laimingai išsigelbėjo.

Kėdainių apskrities ligoninėje buvo paguldyta mūsų sužeistų karių, kur gyd. dr. Jarašius, padėdamas dr. Ganusevičiui, konsultavo ir gydė juos. Ir už šį darbą jokio atlyginimo nepaėmė.

Tenka pažymėti, kad velionis, nors ir labai buvo užimtas kaip gydytojas savo tiesioginiu darbu, bet atitrūkęs atspėjamu laiku užeidavo į apskrities viršininko apskrities valdybos įstaigą, atsilankydavo į komendantūrą, kur domėdavosi bendrais mūsų valstybinio darbo reikalais. Čia jo atsilankymas visuomet bu-

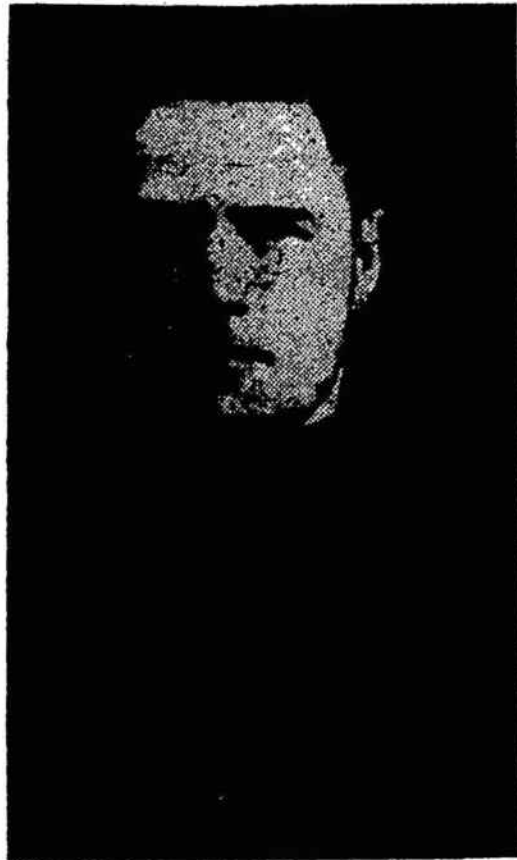
KUOPOS RAŠTININKAS KAUTYNĖSE

Ats. gr. Balys Kaštaunas gimė 1904 m. Kaune, bet gyveno visą laiką Siesikuose, Ukmergės aps.

1919 metais, atvadavus Siesikų miestelį, vietos jaunuoliai, pamatę savanorius karius, užsidegė padėti kovojančiai Lietuvai ir sudarė kovos būrį, kuriame buvo ir Kaštaunas. Žinoma, be gero kovos plano sakytas būrys vos visai nežuvo, tačiau jis nemaža ir nuostolių priešui padarė. Be to, toks vietos gyventojų pasiryžimas neigiamai veikė okupantus.

Išsklaidytas būrys pasitraukė į Šėtą. Iš čia į Kėdainius ir vėl į Šėtą. Šėtoje buvo priskirti prie Panevėžio bataliono. 1919 metų Velykų pirmą dieną puolė Siesikus ir išvarė bolševikus. Siesikų kautynės — Kaštaunui karinis apmokymas ir egzaminai. Kai visi sugulę šaudė į priešą, viršila pastebėjo, kad Kaštaunas nieko nedaro. Prišliaužęs prie jo teiravosi, kodėl nešaudo. Kaštaunas atsakė, kad nemokas. Viršila jam viską išaiškino ir nuo to laiko pasidarė „senu kareiviu“. „Nebuvo laiko mokytis, šaudant į dirbtinius taikinius, nes reikėjo tada visą mokymą praeiti apkasuose, šaudant į priešą“, — sako Kaštaunas.

Nuo Dauguvos fronto, jau 4. pėst. pulko sudėtyje, buvo persiūstas į bermontininkų frontą. Dalyvavo kau-

Gr. B. Kaštaunas

tynėse ties Meškuičiais ir kt. Visose kautynėse Kaštaunas buvo drąsus karys. „Kai sumušėme bermontininkus ir kai Santarvės misija uždraudė mūsų kariuomenei Bermonto gaujas visai likviduoti, mes verkėm, gavę tokį įsakymą“, — sako Kaštaunas.

Kaštauno kuopa buvo Paežerių kaime. Priešais buvo įsitvirtinę bermontininkai, o toliau, Vismantų k., buvo bermontininkų štabas. Energingas mūsų vadas Hofmanas (žuvęs ties Meškuičiais) sugalvojo planą apsupti priešą ir jį sumušti. Jis išsirinko būrį iš 12 vyrų ir paaikšino uždavinį. „Koks tada buvo karių pasiryžimas kariauti, — sako grandinis Kaštaunas, — tai galima spręsti iš to: mano draugas prisispyręs prašė manęs, kad jam savo vietą užleisčiau. Net, pagaliau, už tai siūlė 40 markių! Žinoma, aš irgi nemenkai kovos ūpu degiau ir draugui atsakiau: Ne!“

Naktį keturi vyrai prieš bermontininkų apkasus pakėlė aliarmą: mėtė granatas, šaudė, žodžiu, norėjo sukelti priešą. Bermontininkai kai sujudo, kai pradėjo šaudyti, kad vos ir susikalbėti galima. — „Puiku“, — pasakė vadas Hofmanas ir likusius aštuonis vyrus aplinkiniais keliais vedė į Vismantus. Kelias pasisekė. Prisiartinę prie štabo pastebėjo, kad viduje pilna bermontininkų. Tuoju buvo sumestos aštuonios granatos ir viduje esantieji neturėjo kada ir sudejuoti. Kilo panika. Mūsų kariai pakeliuje šaudė priešą ir vilko su savim atimtą kulkosvaidį ir vedėsi belaisvį kulkosvaidininką. Už ši drąsų žygi visi gavo grandinio laipsnį.

1919 metų Kūčių dieną buvo jau Žiežmariuose, lenkų fronte. 1920 m. išėjo į atsargą ir įstojo į Dotnavos Žemės Ūkio Mokyklą. Čia susiorganizavo kovos būrelis, kuriame buvo ir Kaštaunas.

vo maloniai laukiamas, nes vietos pareigūnai turėdavo progos tuo ar kitu reikalu su gydytoju, kaip vietos sąlygų geru žinovu, pasitarti vietos reikalais.

Dr. J. Jarašiaus mūsų kariams teiktą medicinos pagalbą, atliktą kariuomenei, kariuomenės vadovybė įvertino, o Respublikos Prezidentas Lietuvos kariuomenės dešimties metų įsikūrimo sukaktuvių proga dr. Juozą Jarašių už ypatingą pasidarbavimą mūsų kariuomenei jos kūrimosi ir kovų dėl Lietuvos laisvės metu apdovanojo III-jo laipsnio Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordinu.

1938 m. Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukakties proga tą didelį ilgametį velionies darbą tautai ir valstybei įvertindamas, Respublikos Prezidentas Dr. Jarašių apdovanojo III laipsnio Vytauto Didžiojo ordinu.

Velionis buvo tauri asmenybė, mokėjo pažinti ir suprasti žmones ir jiems padėti. Todėl jį mylėjo ir gerbė visi, neskiriant tautybės, tikybos ir socialinės padėties.

Todėl šioje paskutinėje velionies kelionėje į amžinojo poilsio vietą palydėti susirinko daug kėdainiečių, atvyko ir iš kitų Lietuvos vietų, ne tik giminės, bet ir buvę bendradarbiai ar bendraminčiai. Atvyko ir aukštieji dabartinės Kėdainių įgulos pareigūnai ir kai kurie anų laikų kariai su Kėdainių įgulos viršininku pulkininku Geniu priešaky. Tuo norėta ir įgulos vardu velionies kilniam atminimui pareikšti pagarbą už velionies nuopelnus Tėvynei, mūsų kariuomenei ir pačiai Kėdainių įgulai prieš 20—21 metus.

Velionis palaidotas Kėdainių kapinėse prie kelio į Dotnavą, netoli karių kapinių, kuriose ilsisi mūsų nepriklausomybės kovų didvyriai su pirmuoju žuvusiuoju Povilu Lukšiu, jų tarpe yra ir tie, kuriuos velionis norėjo ištraukti iš mirties nagų. Palaidotas netoli dr. Ganusevičiaus, savo ilgalaikio draugo ir Lietuvos atkūrimo darbo bendrininko.

Kėdainiečiai liūdi, netekę garbingo vyro, savo veterano, o Lietuva savo sūnaus. Jo šviesi atmintis tebūnie mums pavyzdžiu.

Kėd. sav.

ISPIRKTA

KALTĖ

(Pabaiga)

Pabaigęs rašyti laišką tėvui, Babilius paėmė kitą popieriaus lapą ir, stengdamasis pakeisti rašyseną, pradėjo rašyti laišką kapitonui Dunduliui. Tame laiške jis taip rašė:

Ponas kapitone!

Aš labai atsiprašau Tamstos, kad išdrįsau kreiptis į Tamstą su vienu prašymu. Dalykas toks, kad pas mane, prieš stodamas į kariuomenę, tarnavo bernu Aleksas Žeruolis. Dabar jis yra tame pačiame pulke, kaip ir ponas kapitonas, ir bene toje pačioje kuopoje. Tai šito Žeruolio motina aną dieną atėjo pas mane ir skundžiasi, kad jos sūnus, išvažiuodamas į kariuomenę, ją labai primušęs ir už ką, o už tai, kad ji nenorėjo priimti iš jo tų daiktų, kuriuos jis parnešė pavogtus iš manęs. Nežinodamas ką daryti, aš ir nutariau kreiptis į poną kapitoną prašydamas, kad tą Žeruoliuką kaip nors jau neleistumėt baigti mokomosios kuopos, nes koks gi jis jau bus puskarininkis, jei muša savo motiną ir net vagia svetimus daiktus. Tų daiktų dalį man atnešė jo motina, o kitų tai aš ir nenoriu ieškoti. Smulkūs daiktai — aš jau jam dovanuju. Tik va dėl bendro labo manau imsiu ir pranešiu vyresnybei, kad žinotų kas per paukštis slepiasi tame avies kailyje. O be to, tasai Žeruoliukas, kaip buvo girdėti, norėjo ir prie tamstos sesers Barbutės prisitaisyti. Mat, pats būdamas mergos vaikas, mano, kad visas pasaulis nebeturi padorumo. Barbutė į jį nė iš tolo nenori žiūrėti.

Tai dovanokite, ponas kapitone, kad sutrukdžiau.“

Po šituo laišku Babilius padėjo neišskaitomą parašą, įdėjo jį į voką, užrašė kapitono Dundulio adresą, priklijavo pašto ženklą ir išsiuntė tėvui. Tėvas, gavęs sūnaus laišką, labai džiaugėsi, kad jo vaikui taip nepaprastai sekasi kariuomenėje. Kapitonui Dunduliui adresuotą laišką jis įdėjo į pašto dėžutę, kaip sūnaus buvo nurodyta.

Kaip sūnus, taip ir tėvas mėgo kaimynams pasigirti savo pasisekimais. Jau prieš kiek laiko, sūnui dar neišvykus į kariuomenę, tėvas Babilius labai susidraugavo su Dunduliu. Iš tos jų draugystės ir kilo sumanymas Barborą išleisti už jaunojo Babiliaus. Gavęs ir perskaitęs sūnaus laišką, senis Babilius tuojau nusprendė užėti pas Dundulius pasidalinti džiaugsmu.

Iš valdžios gavo 10 ha žemės, tačiau savo pastangomis ūkį padidino iki 50 ha. Dabar tarnauja Žemės Ūkio Ministerijoje matininku.

Vyčio kryžiumi apdovanojimo lape šiaip rašoma apie gr. B. Kaštauną: „Eil. Balys Kaštaunas buvo kuopos raštininkas. Savo paties noru nuėjo į kautynes ir buvo prie savo vado ryšiui su kuopa palaikyti. Pačių karščiausių kautynių metu, nežiūrėdamas į smarkią priešų ugnį, nešiojo žinias ir vado įsakymus kovojančiai grandinei“. Už tai buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi.

P. Vaitiekus

Dundulis Babilių jau laikė savo žmogumi, užtat kiekvieną kartą jam atėjus ant stalo atsirasdavo užkandos ir alaus. Viena tik Dundulytė šnairuodama atskatinėjo į Babiliaus klausimus. Kai jis įėjo į jų pirkia linksmas, praplėštą laišką laikydamas rankoje, Barbora pašoko ir išbėgo. Tėvai, norėdami pateisinti tokį jos pasielgimą, palaikė tatai dideliu susijaudinimu.

— Mat, nedrįsta mergaitė, ką jau padarysi. Gi žino, kad pasakysime, ką rašo. . .

Ir šį kartą ant stalo atsirado didžiulis alaus ąsotis, dešros, duonos, sūrio ir sviesto. Babilius laišką vis tebelaikė rankoje, išdidžiai kartodamas:

— Tai jau, kad gausi žentą, Dunduli, tai nė paties kapitonas nesigėdys. Aš pats nemaniau, kad iš Juozuko šitoks vyras išaugo. Už visą pulką geriau šaudu!

Neklausydamas Dundulio raginimų išgerti stiklą alaus, Babilius išsitraukė akinius ir pradėjo skaityti sūnaus laišką. Dundulis ir jo žmona, susėdę prie stalo, klausėsi smakrus parėmę. Klausėsi ir Dundulytė, tik niekas jos nematė. Kamaroje, prie durų prisišliejusi, gaudyte gaudė Babiliaus žodžius, visa širdimi trokšdama išgirsti Alekso vardą. Babilius skaitė palengvėle, kai kuriuos žodžius ilgai šlebizavodamas. Mergaitė nekantravo. Ji norėjo per vieną sekundę sužinoti viską, o čia tas laiško skaitymas tęsėsi be galo. Staiga ją apėmė keista baimė. Kažkoks nujautimas liepė bėgti iš to kambarėlio, užsikišti ausis, nesiklausyti. Bet ji jau nebesuspėjo. Babiliaus lūpose suskambėjo: . . . tuoj pašoko Žeruoliukas. . . mergos vaikas. . . ėmė verkti, kaip trijų metų kūdikis. . . kareiviai jo labai nekenčia. . .

Barboros krūtinėje kažin kas lūžo ir nugarmėjo. Prie širdies, rodos, kas būtų priplojęs storo ledo gabalą. Tokį storą, kad nė karščiausia širdis nebesutirpdytų. Jai pasidarė taip gaila, taip griaudu kažin ko. Tuo tarpu pirkioje visi tik ir kalbėjo apie tai, kad Žeruoliukas — mergos vaikas per Babiliaus malonę patekęs į mokomąją. . .

Nuo tos dienos Žeruolio motinos nebelankė geroji mergaitė, o Dundulio sodyboje vis dažniau rodėsi piršlių vežimai. Ėjo kalbos, kad Dundulytė ruošiasi iškėti, bet jaunikio vardo vis dar niekas nežinojo.

Praslinkus kelioms dienoms nuo laiško pasiuntimo tėvui ir kapitonui Dunduliui, jaun. kareivis Babilius pasijuto susirgęs biauaria liga. Ligos priežastį jis pats suprato. Nežinodamas kas daryti, jis kreipėsi į tą patį eilinį Virdulį. Šis gardžiai nusišypsojo ir ramindamas, kad čia nėra nieko baisaus, patarė kreiptis į pulko gydytoją, kad jį išsiųstų į karo ligoninę.

— O jei tu pats nesikreipsi, tai aš pranešiu kuopininkui, nes su tokiomis ligomis kareivinėse gyventi negalima, — rūsčiai pridėjo raštininkas.

Kitą dieną jauną kareivį Babilų išsiuntė į karo ligoninę, į venerinių ligų skyrių.

Tą pačią dieną kapitonas Dundulis gavo anoniminį laišką. Apžiūrėjęs pašto antspaudą, kapitonas įsitikino, kad laiškas tikrai pasiųstas iš to valsčiaus, kuriame paskutiniu metu tarnavo Žeruolis. Kad Žeruolis yra mergaitės vaikas, kapitonas jau seniai žinojo ir nematė tame nieko nepaprasto. Ar maža pasaulyje aukščiausios garbės pasiekusių žmonių, gimusių iš netekėjusių moterų? Tik siaurapročiai į tuos žmones gali žiūrėti su kažin kokia panieka. Jie yra tokie pat lygiateisiai, kaip ir visi kiti. Kai dėl vagysčių ir motinos mušimo, kapitonas nenorėjo tikėti. Prieš jo akis stajosi jo vaizduotės sukurta Žeruolio siela ir jis niekaip negalėjo sutikti, kad toje sieloje būtų sutilpę tokie nešvarūs darbai. Pagaliau dėl pastabos, kad Žeruolis norįs prisitaisyti prie Barbutės, kapitonas patenkintai nusišypsojo:

— Iš jų tikrai būtų puiki porėlė... Šaunesnio vyro ji niekur nesuras. — Svajingai pagalvojo jis.

Kartą, atsitiktinai, kapitonas įgulos mieste susitiko savo gimtinio valsčiaus policijos nuovados viršininką. Kalbėdami apie šį bei tą, jie prisiminė ir Žeruolį. Nuovados viršininkas pasisakė jo motiną gerai pažįstęs. Taip pat žinąs, kad sūnus motiną labai myli, kad dažnai siunčia jai laiškus, o išvykdamas į kariuomenę palikęs jai visą savo uždarbį. Trakų, pas kurį Žeruolis tarnavo, nuovados viršininkas labai gerai pažino, nes prieš porą metų Trakys buvo valsčiaus viršaičiu. Kapitonas apie Žeruolį tegirdėjo vien tik pagyrimus. Nuovados viršininko žodžiais tariant, Trakys Žeruoliui siūlęs penkiasdešimtis litų vien už pažadą, kad sugrįžęs iš kariuomenės jis vėl ateitų tarnauti į tą pačią vietą, bet Žeruolis su tuo nesutikęs. Nežinau, sako, kas toliau bus, tai ir prižadėti negaliu. O Trakys labai gailėjosi, kad tokio vyro netenka. Šiais laikais mažai gerų samdinių...

Po šito susitikimo su savo valsčiaus nuovados viršininku kapitoniui Dunduliui pasidarė aišku, kad laiškas apie Žeruolio vagystes yra biaučiausias melas. Matyt, kam nors labai rūpėjo, kad jis nebaigtų mokomosios kuopos, kad liktų apjuoktas kitų akyse. Ir juo daugiau kapitonas galvojo apie tą niekšą, kuris iš užkampių pasislėpęs ėmė šmeižti vieną geriausių mokinį, tuo labiau jis norėjo tą mokinį globoti, apsaugoti nuo visų nelaimių.

Žeruolis drebėjo nuo kapitono žvilgsnio, bet jis drebėjo ne iš baimės. Vado žvilgsnyje širdis jautė tą nepaprastą jėgą, kuri sužeistą, alpstantį kareivį prikelia paskutinei žūtbūtimei kovai kautis liūto narsumu, kuri nežino nei baimės, nei nuovargio. Kaip ramu būti šitos jėgos globoje! Tu žinai, kad niekada nepralaimėsi. Tu esi daugiau, negu tikras, kad kiekvienas vado žodis yra šventas ir nepamainomas. Štai kodėl Žeruolio širdis dreba nuo šito vado žvilgsnio.

Atsidavimas mokslui ir pareigoms pripildė Žeruolio gyvenimą. Kai pasijusdavo išvargęs, kai karines mintis pakeisdavo svajonės apie sunkią dalį, iškęstus vargus praecityje ir tamsią ateitį, tada jis imdavo nekantriai laukti kuopos vado, kad iš jo žvilgsnio, iš jo žodžių pasisemtų jėgos. Ir tikrai vado buvimas, o kartais vien tik mintys apie jį, visą Žeruolio kūną, tarytum, atšviežindavo.

Dėl tokios Žeruolio meilės ir pagarbos kuopos vadi, palengva Barbora jo mintyse užėmė ypatingą vietą. Anksčiau, nors ir labai nedrąsiai, Aleksas pagalvo-

davo, kad juk yra gyvenime atsitikimų, kada neturtin-gas bernas veda turtingą ūkininkaitę ir kad jo gyvenime tatai irgi galėtų atsitikti. Kodėl gi ne? Kuo jis blogesnis už kitus? Barbora jam (jis tatai jautė) nebuvo šiurkšti. Jos akyse švietė gerumas ir pasitikėjimas. Jo žodžių ji klausydavosi atidžiai ir po ilgo laiko atsimidavo, ką jai buvo sakęs. Buvo minučių, ne sekundžių, kai Žeruolio žvilgsnis jos veiduose sukeldavo kraują. Tos sekundės Žeruolio atmintyje žibėjo, kaip žvaigždės juodą naktį danguje. Į jas išžiūrėjus, visa naktis darėsi šviesesnė. O iš paslaptųjų Žeruolio sielos gelmių išsiverždavo drąsi, apakinanti mintis: nuskinti tas žvaigždes! Sugauti tą, kuri jas pasėjo. Sugauti ją, Barborą! Koks šviesus tada būtų gyvenimas!..

Jei iki atvykimo į mokomąją kuopą Žeruolis, nors ir nedrąsiai, puoselėjo širdyje viltį likti Barboros vyru, tai kapitono Dundulio žvilgsnio pritrenktas, tą viltį visiškai palaidojo. Tai atsitiko dėl paprasčiausios priežasties, dėl Žeruolio įsitikinimo, kad Barbora, kaip kuopos vado sesuo, jam, paprastam kareiviui, yra nelygi pora. Dėl turto skirtumo jis jau buvo apsispratus, susigyvenęs su mintimi, kad ir už neturtingų vyrų kartais išteka turtingos ūkininkaitės, bet dabar iškilo nenumatyta kliūtis — kuopos vadas. Žeruoliui kapitonas Dundulis buvo kažkas nežemiško, nepaprasto. Ne dėl kilmės ir ne dėl to, kad jis karininkas. Ne! Dėl tos jėgos, kuri tryško iš jo akių, dėl aklo klusnumo, kurį jo žodis sukeldavo kareivių širdyse, dėl drąsumo, kuris spinduliuote spinduliavo iš vado būdo, eisenos ir veido, dėl to, pagaliau, kad Žeruolis savo vadą mylėjo.

— Kaip aš galiu, — svarstė vienas sau Žeruolis, — galvoti pasipiršti savo vado seseriai? Kaip jis paskui į mane žiūrėtų? Juk tai būtų tiesiog vado įžeidimas. Ne, aš to nepadarysiu... Gerai, kad nieko neparasiau. Ji neturės įrodymų, kad aš apie ją galvojau. Išnyksiu iš jos atminties, kaip šešėlis. Atėjau iš nežinios ir vėl pradingsiu, kad nė pėdsako neliktų. Nesužinos kapitonas, kad tasai Žeruolis, kuris visa širdimi atsidavęs sekė jo pavyzdį karo tarnyboje, kartu nežmoniškai mylėjo ir jo seserį... Barbutę...

Kartą nutaręs, Žeruolis savo nutarimą visa jėga stengėsi įvykdyti. Su skaudama širdimi, sukandęs dantis, jis vijo nuo savęs visas mintis apie Barborą. O jos taip atkakliai jį persekiojo, kaip mėnesienoje žmogų persekioja šešėlis: kur eisi, jis vis šalia tavęs. Jei pasislepi, tai tik miško tankumyne, kur mėnulio spinduliai nebeprasimuša. Bet vos tik žingsnis iš tankumyno, šešėlis vėl seka tave...

Kapitonui Dunduliui labai rūpėjo išaiškinti, kas parašė jam laišką, taip biaučiai šmeižiantį Žeruolį, bet ilgai jis negalėjo nė numanyti į kurią pusę eidamas galėtų nusikaltėlių surasti. Po pasikalbėjimo su nuovados viršininku buvo aišku, kad tą laišką parašė kas nors kitas, tik ne Trakys.

Mokomosios kuopos kursui jau įpusėjus, kapitonas Dundulis gavo laišką iš tėvo. Tas laiškas ir nuvedė prie Žeruolio šmeižiko pėdsakų. Mat, tėvas, rašydamas sūnui laišką, neiškentė nepasigyres, kad, girdi, pas jus dabar pulke tarnauja toksai Babilus, iš to paties Šešupėnų kaimo. Pamanyk, — rašė tėvas, — visame pulke geriausias šaulys. Tai bent garbė visam kaimui. Ir, norėdamas kapitoniui padaryti malonumą, tėvas užsiminė, kad tas pats Babilus greičiausiai būsiąs jo žentu. Barbutė pradžioje nelabai norėjusi į jį žiūrėti, bet kai išgirdusi, kad jam taip gerai sekasi kariuomenėje, ėmusi kitaip galvoti. Babilus taip pat pa-

rašęs tėvui, kad pas Trakų tarnavusis Žeruoliukas per jo malonę patekęs į mokomąją kuopą ir kad tas Žeruoliukas esąs mergos vaikas. Mat, nei iš šio, nei iš to buvo pasklidusios kalbos, kad Barbutei jis labai patinka, bet dabar, kai sužinojo, kad Žeruolis kariuomenėje tik per Babiluko malonę ir per ašaras šiaip taip ritasi į priekį ir kad jis mergos vaikas, tai visiškai nustojo apie jį ir kalbėti.

Perskaitęs tėvo laišką, kapitonas suprato visą reikalą. Tuoju pat jis nuėjo pas Babiliaus kuopos vadą ir smulkiai išklausinėjo jį apie Babiliaus tarnybines eiga. Sužinojo, kad tai buvęs didelis simulant, tinginys, melagis, o paskutiniu metu grįžęs iš karo ligoninės venerinio skyriaus... Kariuomenėje nieko nenuslėpsi. Visi žingsniai užregistruojami, surašomi...

...Dundulis ėmė garsiai skaityti sūnaus laišką...

— Štai koks terliūzas įsiteikė tėvui! Bet pirma, kol tu įkelsi koją į mano tėviškę, turėsi susidurti su manimi, — tarė sau kapitonas Dundulis. Jis dar nebuvo per visą savo tarnybos laiką sutikęs tokio kvailo kareivio, kaip Babilius. Juk paprasčiausias piemuo supras, kad Babilius, būdamas eilinis, dargi jaunas kareivis, negalėjo turėti nė mažiausios įtakos Žeruolio paskyrimui į mokomąją kuopą. O jei tokie žiniai patikėjo senis Babilius ir senis Dundulis, tai, matyt, — galvojo kapitonas, — jiems labai rūpi, kad vienam sektųsi, o kitam nesisektų...

— Bet aš nuplėšiu kaukę šitam melagiui ir parodysiu tiesą. Tegul pati Barbora nuspręš, kuris iš jų vertesnis, — įpykęs kalbėjo kapitonas. Bet kol kas jis tylėjo. Savo tėvui, atsakydamas į laišką, be kita ko, jis taip parašė:

— Babilius ne mano kuopoj, bet aš apie jį viską žinau. Ką jis rašo į namus, yra vienas dalykas, o kaip jam čia einasi — visai kitas. Bet apie tai mes pasikalbėsime, kai aš parvažiuosiu atostogų. Žeruolis yra mano kuopoje ir aš dar nebuvo sutikęs tokio šaunaus vyro, tokio puikaus kareivio. Duok, Dieve, mūsų Tėvynei daugiau tokių Žeruolių. Kad jis mergaitės vaikas, tai dar labiau reikia stebėtis ir vertinti jo tvirtą būdą. Pamanyk sau, be tėvo, be tvirtos rankos, tarp svetimųjų, stumdomam ir skriaudžiamam, išaugti į šitokią vyrą! Jo motinai buvo daug sunkiau, negu visoms kitoms motinoms. Aš pasididžiuodamas žiūriu į jos sūnų ir matau, kad mažai tėra tokių, kurie viskuo galėtų su Žeruoliu susilyginti. Žeruolis man, kaip tėvui, geriausias sūnus. Aš jį myliu už jo drąsumą, sumanu-

mą, darbštumą ir drausmingumą. Be reikalo, tetuši, tiki Babiliaus pasakoms. Bet, sakau, kai parvažiuosiu atostogų, tai apie viską plačiau pasikalbėsime.

Kapitonui Dunduliui buvo nesunku nustatyti, kad jam prisųstas laiškas apie Žeruolį yra Babiliaus rašytas. Pradžioje Babilius visaip gynėsi, bet kai jam buvo parodytas laiškas ir jo rašysenos pavyzdžiai, kai jis pamatė, kad raidžių panašumas yra neabejotinas, pripažino. Už šmeižtus ir akiplėšišką nedrausmingumą Babilius buvo atiduotas pulko teismui. Kvotą vykdęs karininkas išreikalavo ir tą laišką, kurį Babilius buvo pasiuntęs savo tėvui, girdamasis, kad jis yra geriausias pulko šaulys.

Pulko teismas eilinių Babilijų pripažino kaltą ir nubaudė dviem mėnesiais arešto, bausmės vykdymą atidėdamas po to, kai eilinis Babilius baigs karo tarnybą.

Senis Dundulis, gavęs sūnaus laišką, pasikvietė žmoną ir dukterį.

— Laišką iš Antano gavau.

Barboros širdis sudrebėjo, kaip paukštelis, miške nuaidėjus medžiotojo šūviui.

— Kaip jam sekasi, vaikeliai? — Dundulienė klausia.

— Pažiūrėsim, pažiūrėsim. — Atsargiai su lenktiniu peiliu praplėsdamas laišką, taria Dundulis. Kiek raukšlėtas jo veidas šviečia. Akys taip rimtai žiūri į laišką, žvilgteli į motiną, į dukterį. Jis tiki, kad šitame laiške ras pagyrimų Babiliumi. Lengviau bus Barbora prikaltėti.

Palengva, rimtai, sukauptu žvilgsniu lydėdamas kiekvieną raidę, Dundulis ėmė garsiai skaityti sūnaus laišką. Juo toliau jis skaitė, tuo neramesnis darėsi. Jis norėjo sustoti, bet jau buvo per vėlu. Barbora, prišokusį prie šono, viską pirma jo perskaitė. Tyliai. Staiga, ji pati nežino kodėl, ašarų patvinusiomis akimis, vos žiūrėdama taką, tekina išbėgo iš trobos.

Dundulis, baigęs skaityti, neramus pažvelgė į žmoną.

— Tai matai?

— Aš jau taip ir maniau, kad tasai Babilukas pagyrų puodas, — lyg nieko dėta, ramiausiu balsu, prabilo Dundulienė.

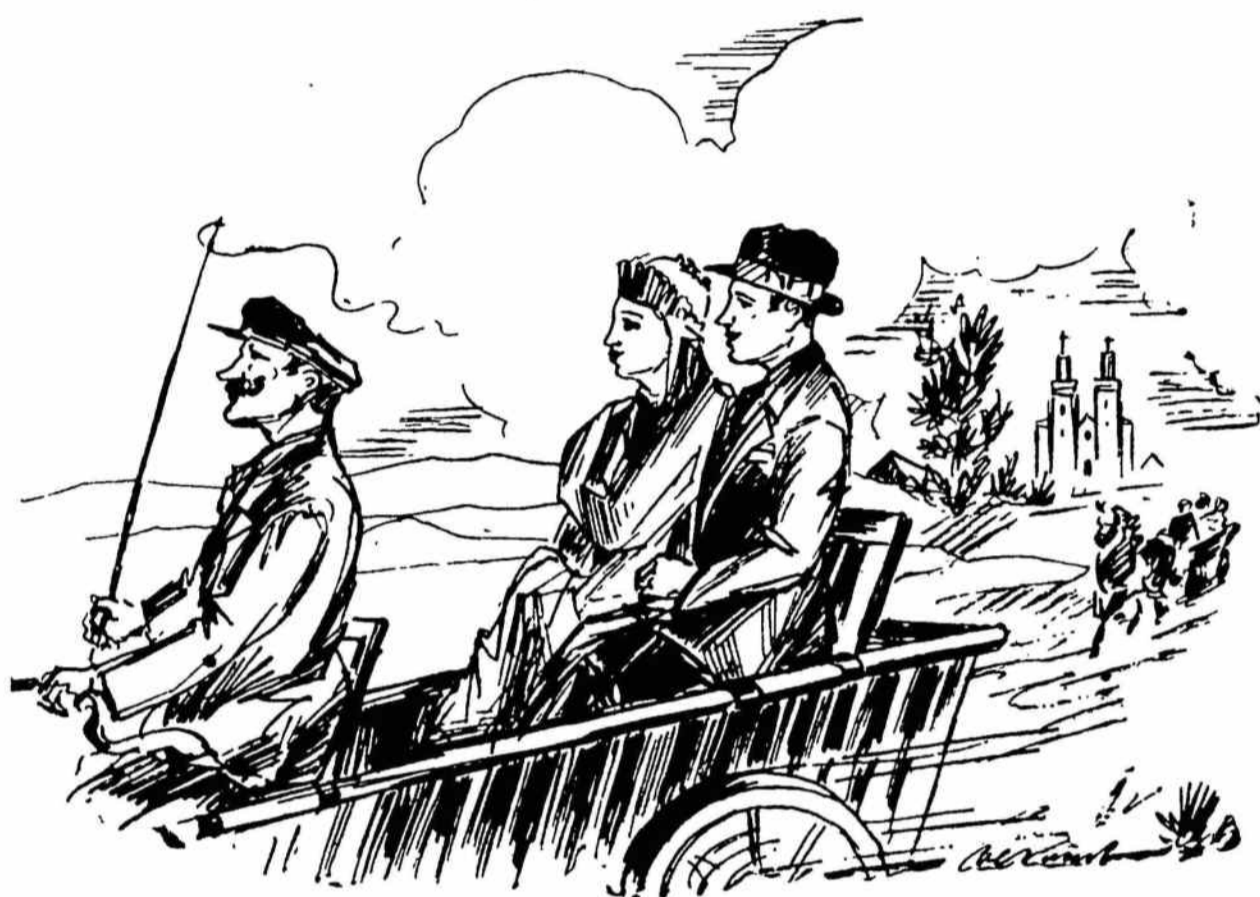
— O aš tai jau nemaniau. Toks vyras, tokių tėvų, iš tokios geros vietos ir šitokiais niekais užsiima. Nagi negražu, gėda. Na, kaip čia dabar? — Nežinodamas ką ir besakyti, kalbėjo Dundulis. Viskas, vadinas, išeina atvirksčiai. Ne Babilius yra tasai gerasis, o Žeruolis...

Barbora verkė, kaip vaikas, bet ko ji verkė — nenusakysi. Širdį užliejo toks staigus džiaugsmas, tokia saulė, tokia šiluma, kad nė šešėliai nesusėjo pabėgti. Jai buvo linksma ir dėl to, kad Žeruoliui taip gerai sekasi ir dėl to, kad brolis už jį visu savo ūgiu užsistoja, ir dėl to, kad Babilius pasirodė niekšas ir melagis. Bet jai buvo labai liūdna dėl to, kad ji pati buvo suabejojusi Žeruoliu, puolusi į nusiminimą dėl to, kad jis, nelaimingasis, nežino kas yra jo tėvas, lyg jis dėl to būtų nors kiek kaltas. Ir ji metė akmenį į jį. Jau kelis mėnesius nebebuvo pas jo mamytę, nežino kaip ji gyvena, gal serga vienu viena be jokios globos. Išlietos ašaros lyg nušveitė nuo Barboros širdies purvą. Išsiverkusi ji ėmė galvoti, kad visas gyvenimas dar tebėra priešakyje. Viską dar galima išpirkti, atitaisyti. Reikia tik drąsiai veikti. Brolis jai padės. Ji jautė, kad tikrai padės. Kai tik jis parvažiuos, atvirai viską išpasakos.

Prašys, kad tėvus perkalbėtų. O jei ir jis nesutiks? — Ne, broliis negali nesutikti. Jis toks protingas, toks geras jai.

Ir vėl Barbaros širdin sugrižo nekantrus laukimas ir meilės burtų pilnos dienos. Pirmieji jos žingsniai, pasiekus valščiaus miestelį, vėl krypo į trobelę, kurioje gyveno vargų iškamuota, žmonių paniekinta, bet pagarbos verta Alekso motina.

Mokomosios kuopos kursas baigėsi. Žeruolis ją baigė pagyrimu ir jaunesniojo puskarininkio laipsniu. Visa kuopa buvo kelioms dienoms paleista atostogų. Ta proga ir kapitonas Dundulis išvažiavo į namus. Sėsdamas į traukinį, jis pastebėjo ir Žeruolį, tuo pačiu traukiniu išvykstantį.

...Vežime sėdėjo jaunikis Žeruolis su Barbute...

Kapitonas namuose pasirodė labai netikėtai. Visų namiškių džiaugsmas buvo didelis, bet Barbaros — nesuvaldomas. Ji, brolių pamačiusi, suklykė, kaip kregždė, paleista į laisvę. Ir neilgai tetruko, ką ji, nenuslėpdama savo nekantrumo, paklausė:

— Kaip sekasi Žeruoliui?

Brolis ne iš karto jai atsakė. Meiliai šypsodamasis, paėmė ją už smakro, pažvelgė į akis ir pusiau šelmiškai, pusiau rimtai tarė:

— Žeruolis pirmuoju baigė mokomąją kuopą. Jis pakeltas į jaunesniojo puskarininkio laipsnį ir... parvažiavo atostogų.

Barbora nuraudo, kaip žarija prieš vėją. Nuleistos akys ir lūpų virpėjimas be žodžių bylojo broliui, koks artimas jos širdžiai Žeruolis.

Paskui tyliai, prie sesers ausies prisilenkęs, jis tarė:

„Aš pats būsiu judviejų piršlys“.

Dar tą patį vakarą Antanas ėmė įkalbinėti tėvams, kad sutiktų Barbarą išleisti už Žeruolio. Po ilgų ir karštų ginčų motina nusileido, bet tėvas vis spyrėsi:

— Kaip čia dabar: mergos vaikas ir toks neturtingas...

— Na, tetuši, nemėtyk žodžių, taip netinka. Visi mes esame iš to paties šaltinio atsiradę. Be tėvo nė vienas negimė. O kai dėl turto, tai ir pats žinai, kad ne turtas žmogų, o žmogus turtą daro. Pagaliau, kaip nori — Žeruolis ir be šito ūkio galės gerai gyventi. Baigęs karo tarnybą, galės pasilikti kariuomenėje liktiniu puskarininkiu. Barbora išeis iš namų. Ar bus geriau? O dalį vistiek turėsi atiduoti...

Noromis nenoromis sutiko ir tėvas.

Kitą dieną Barbarą su broliu nuvyko pas Žeruolio

motiną. Ten rado ir Aleksą, kuris, kapitoną pamatęs, taip susijaudino, kad tikrai nebežinojo, ką sakyti, ką veikti. Išsitempęs, kaip styga, įsakymo laukiančiomis akimis, žiūrėjo jis į vadą. O kapitonas ištiesė jam ranką ir draugiškai, kaip lygus lygiam, tarė:

— Sveikas gyvas, Žeruoli. Supažindink mane su savo mamyte.

— Klausau, tamsta kapitone. Čia ir yra mano mamytė.

Kapitonas mandagiai pasisveikino su Žeruolio motina.

— O čia štai mano sesuo Barbutė. Man ji pasakojo, kad jūs seniau pažįstami, — šypsodamasis tarė kapitonas.

Žeruolis vis dar negalėjo suprasti, kas čia dabar dedasi. Stovėjo išsitempęs, nežinodamas, ką jis turėtų sakyti.

— O man pats nutylėjai, kai klausiau, ar pažįsti ką nors iš mano namiškių. Netgi linkėjimus iš sesers užmiršai man perduoti, — atlidžiai žiūrėdamas į puskarininkį, tarė Dundulis.

— Kad taip... kažkaip... nežinau, tamsta kapitone.

— Tai štai už bausmę tuojau pat padėk apsirengti mamytei ir visi kartu važiuosime į Šešupėnus pas mus.

Motina sužiūro į sūnų, sūnus į motiną. Jie nežinojo ką daryti. Atsisakyti nepatogu, važiuoti dar nepatogiau. Žeruolis pirmą kartą nuo nelauktų svečių įėjimo išdrįso pažvelgti į Barbaros akis. O tos akys taip draugiškai ir taip linksmai žiūrėjo į jį.

— Važiuokime, aš prašau, — tarė ji, visa nukaisdama.

Jos žodžiai, jos žvilgsnis! Žeruolis pabūgo, kad neplyštų krūtinė.

Neilgai trukus vieškeliu iš miestelio į Šešupėnų pusę smarkiai riedėjo poros išpenėtų bėrių nešamas vežimas. Žeruolis su motina važiavo į svečius, o dar metams praėjus, tuo pačiu keliu ir tų pačių bėrių tempiamame vežime sėdėjo jaunikis Žeruolis su Barbute, pasipuošusia baltais, kaip sniegas drabužiais, rūtų vainiku ant galvos. Paskui jų vežimą sekė daugybė kitų: giminių ir kaimynų. Kapitonas buvo tikrasis brolaitis.

Tik Babiliaus tose vestuvėse nebuvo. Grįžus iš kariuomenės, jam reikėjo eiti į arešto namus bausmės atlikti...

J. Noreika

Jūru valdovas žvaigždės ordinu apdovanoja nukentėjusius banginius, kurie buvo palaikyti priešo povandeniniais laivais...

K A R A S

PO PRIEŠO KULKOSVAIDŽIŲ VAMZDŽIAIS

Drąsiausieji pėstininkai, šiandien vakarų fronte, nors ir nėra dar veiksmų, jau turi progos pasižymėti. Patrulių žygiai į priešų pusę tikrai sunkus ir labai pavojingas darbas, bet atkalkių ir drąsos kupinų vyrų niekad kulka lengvai neima.

Tarp Mažino pirmųjų ugnies lizdų ir Sigfrido spygliuotų įtvirtinimų ir minų laukų yra didelis plotas, vadinamas „Niekeno žeme“. Nė vieno gyventojų nėra kaimuose ir miesteliuose, kurie guli toje apkeistoje žemėje. Tamsiuose miškuose, kalnų pašlaitėse ar giliuose Reino slėniuose, lengvesniu žingsniu už grobį sekantį žvėrį, slenka tik patrulių būriai, kurie puola ir susikauna su priešais, stengdamiesi pirmiausia paimti belaisvių, o iš jų jau sužinoti kokios čia dalys stovi.

Santarvininkai su sekme siunčia savo marokiečius, kurie kaip niekas nemoka, su peiliu dantyse ir automatinio šautuvu rankoj slinkti nematomai ir negirdimai.

Į visokius pavojus patenka patuliai niekeno žemėj. Ir visur čia ryšku didžioji tiesa — iš pačio pragaro prieangio gali ištrūkti narsiausi vyrai.

— Patikrinti ar bažnytkaimį K nėra priešų ir kaip toli už jo jie įsirengę savo apkasus! — Toks buvo įsakymas mums, pasakoja vienas iš patrulių žygyj dalyvavusių.

Bažnytkaimis blizgėjo slėnyj, iš kurio trijų pusių aukštyn kilo miškais apaugę šlaitai.

Pionieriai mus pravedė per minų laukus ir mes atsidūrėme niekeno žemėj. Vienoje iš didelių kalno aikščių, po kurios kormis gulėjo visas slėnis su paslaptingu miesteliu, mes palikom savo lengvąjį kulkosvaidį. Jis turėjo dengti mūsų atsitraukimą.

Paskui kelionė į bažnytkaimį. Atrodė, kad reikėjo eiti be kojų, nes iš kiekvienos nepažįstamos daubos ar griovio gali nugaron įvartyti kulka priešais.

Bažnytkaimis buvo visiškai tuščias. Mes įėjome į varpinę. Dulkėmis aptrauktas bokštas ir jo grindimis staiga nušnarėjo išgąsdintų pelių būrys. Girgždančiais laiptais aukštyn. Pro bokšto langus ilgai tyrinėjau apylinkes. Vis dar nieko ir vis ta pati negyvėliška tyla. O tyla — reik pasakyti — yra biauresnė už kovą ir šūvius.

Dar du vyrus čia palikau, kurie turėjo dengti tuos, kurie žygiuos toliau.

Tik du paliko pagaliau iš mūsų, slenką per mišką vis giliau ir arčiau priešų. Niūri tamsa ir maži saulės lopiniai mirusioje karalystėj. Kiekvieną sekundę čia galėjo pasirodyti priešais.

— Kur jų apkasai? — sušnabždėjo mano draugas. — Mes jau įlindome į jų gerklę.

Ir staiga prabilo visai čia pat priešų lengvi kulkosvaidžiai. Mes kritome žemėn, o tuo metu kulkos šokinėjo ir sproginėjo, tik, tik neliesdami viršugalvio plaukų.

Jei dar vienas žingsnis — jau būtų buvę po mūsų, bet dabar mes turėjome po savimi miško žemės raukšlę ir ugnis nušliauždavo virš sprando.

Priešais buvo čia pat, gal tik pora dešimčių metrų, o mes buvome po jų vamzdžiais.

Patrulio vadas atsuko granatą. Jis patraukė virvutę ir laikė ją, šonu parvirtęs, laukdamas paskutinio sviedimo momento. Mesti tik paskutiniu momentu. . .

Staiga ją sviedė, pusiau pakilęs, kulkosvaidžių riksmas susimaišė su perkūno plykstelėjimu miške, o tuo metu mes nušokame nuo kranto į daubą ir pasislėpėm miške.

Įlindome iš nasrų. Per visą mišką ėjo įnirtusių priešų staugimas ir šaudymo aidas. Atgal. Uždavinys įvykdytas.

KOVOS VOKIEČIŲ ĮLANKOJE

Šiuo metu aviacijos veiksmai ypatingai gausūs visame vakarų fronte, pradedant žemiausiu fronto tašku prie Šveicarijos sienos ir baigiant rūsčia Šiaurės jūra prie Vokietijos vakarų kranto.

Anglų bombonešiai ir žvalgybos lėktuvai labai dažnai vykdo čia skridimus, norėdami patekti į vadinamąją vokiečių įlanką, iš kurios veda keliai į Bremeno ir Hamburgo uostus.

Stipriais naikintuvų daliniais apsaugota ši pakrantė. Ir nuolat viršum jūros kertasi priešai. Moderniai sutvarkytas vokiečių naikintuvų medžioklės darbas, kur žemės tarnybos, laivai — sekikai jūroje ir lėktuvai ore sudaro tikrai nepertraukiamą ryšį.

Štai vaizdas iš vieno vokiečių aerodromo.

„18 dienos 13 val. 45 min. Aerodrome aliarmas.

— Naikintojai į lėktuvus!

Motorai užvesti ir visi lakūnai sėdi prie vairo laidžių, laukdami naujo įsakymo. Trys eskadrilės pasiruošusios. Ilgais kaklais Me 109 laukia tik raketos šūvio.

Kiekviena eskadrilė turi nustatytos spalvos raketą pamatyti ir pagal tai kilti į iš anksto duotą aukštį:

Žalia, raudona arba balta! Tos spalvos ugnis ves atskirus lėktuvų junginius.

Septynios minutės laukimo. Švystelėjo raketos! Pirmoji eskadrilė nulekia lauką ir metasi į orą. Į pajūrį ir tuoj jūron pasitikti priešais. Pro raudoną, didžiulę Helgolando uolą, per plačius jūros plotus.

Ir dabar ateina per radiją įsakymas eskadrilei. Mainyt kryptį. Jube sala. Ten priešais! . .

Tačiau tuoj jo ten nerandama. Vėl kryptis į šiaurę viršum saulės nušviestos, akinančiai blizgančios jūros. Yra!

— Jų aštuoniolika bombonešių ir jie skrenda paradinėj rikiuotėj. Kaip per gražią šventę. Aš imu pirmą, dešiniajam sparne skrendantį, o kiti puola į likusius. Prasideda!

LĒKTUVŲ PATRANKOS ATLIEKA SAVO

Jau Ispanų karas parodė, kad lėktuvai, apginkluoti patrankomis, kai kuriems atvejams yra nepamainomas ir galingas ginklas.

Prancūzai, bene patys pirmieji, savo gamybos naikintuvams pastatė 20 mm pabūklus, kurie išleisdavo ligi 150 šūvių per minutę. Dabartiniu metu patrankėlėmis yra ginkluoti ir vokiečių naikintuvai Me 109, o didysis naikintuvas Me 110 turi net du pabūklus ir priede dar kelis kulkosvaidžius. Patrankos dabar dar greičiau šaudo. Jo paleidžia ligi 600 granatų per minutę. Sviedinys, kuris turi apie 15 cm aukščio, prisilietęs lėktuvą, sprogs ir viską aplink ardo, kaip taranas.

Jei kulkosvaidžio šoviny, perėjęs per mažiau pavojingą lėktuvo vietą, palieka tik nedidelę skylutę, tai patranka — žiauriai išdraskytą angą, nukerta valdymo trosus ar sutriuškina lakūno koją.

Mūsų paveikslas rodo, kaip naikintuvo patranka suardo prieš lėktuvo vairs, o pats to žygio lakūnas pasakoja:

„3000 metrų — aukštis, kur paprastai pradėdavome kautynes. Amerikiečių gamybos mašinose mūsų priešai buvo labai greiti posūkiuose. Būdamos dvisparnės, jos vikriau sukdavosi už mano ir mano draugų viensparnes. Tačiau greitis pas mus buvo žymiai didesnis ir mes juos visą laiką spaudėme iš viršaus. O be to... Pirmą kartą skridau kautis lėktuvu, kuris apginkluotas patranka ir dabar tik laukiau progos jos šūviui. Granatų atsarga ribota, dėl to jas reikėjo taupyti ir kirsti tik būtinam momente.

Mes susikabinom su vienu iš „amerikonų“. Iš po stiklinės jo apdangos reikėjo matyti mano priešą greitą ir miklą galvos judesį, kai jis vilko žvilgsniu žiūrėjo į mane ir šokdino savo lėktuvą aukštyn ir žemyn.

Du kartus aš jį jau turėjau taikiklyj ir abu kartus jis išsuko tik dėl savo mašinos vikrumo. Trečią kartą aš pats jį paleidau, nes mane bandė pulti dar kažkas.

O paskui aš, po penkių minučių, grįžau prie senojo savo priešo. Buvo karališka padėtis. Aš smigau žemyn į mano ataklaus „amerikono“ uodegą.

Dešinioji ranka, laikanti vairolazdę ir ginklų nuleidiką, pasiruošė. Kairiosios pirštais aš staiga nuleidau plieninį klavišą. Mano patrankėlė įjungta.

Elektros šviesos žiede pilka dvisparnė prieš mašina. Kiekvienos sekundės dalimi ji artėja. Dar kiek arčiau. Ir dabar aš paspaudžiu nuleidiką.

Patranka kerta storu, piktu balsu. Švystelėja ugninė jos uodega ir tuo pat metu trenkia liepsna „amerikiečio“ uodegoj. Pataikiau!

Niekad nepamiršiu to lakūno veido, kai jis momentu žvilgtelėjo atgal, į mane. Siaubas ir pralaimėjimo baime laukine kančia atsimušė jo veide...

Dvisparnė mašina nėrė lyg akmuo žemyn. Patrankos sviedinio nudraskyti vairai, lyg skuduro gabalai, pasiliko viršuj, o mašina, niekad jau nepavaldoma, nuėjo statmenai žemyn.

Po penkių minučių aš iš savo patrankos pataikiau į širdį ir kitam lėktuvui. Uždegamasis sviedinys pataikė į benzino baką ir visas lėktuvas plyšo kaip mina“.

AKLA JAUNŲ NAIKINTOJŲ DRĄSA

Tenka pastebėti, kad vokiečių naikintuvų daliniuose, kaip ir pas anglus, didelis skaičius labai jaunų lakūnų, 19—21 metų amžiaus. Greitas ginklavimasis ir aukštas pramonės lygis leido statyti lėktuvus daug greičiau, kaip paruošti lakūnų.

Jauni lakūnai, neturėdami patyrimo, savo laimėjimus išperka drąsa, bet kartais ta drąsa yra tikrai akiplėšiška. Nuotykis prie Helgolando su naikintoju psk. Helmeyeriu rodo, kaip kovotojiškai paruoštas tas jaunimas.

Helmeyeris pasakoja: 13 val. 55 min. vienu vienas skridau aš neaukštai nuo vandens, kad galėčiau pastebėti anglus blizgančiam, mėlynam danguje kuo aukščiausiai. Prieš Helgolandą pakilau ligi 3000 metrų. Virš salos pasukau į šiaurės vakarus ir tada už 1000 metrų pamačiau anglų bombonešius. 30 mašinų — suskaičiau. Aš paspaudžiau į priešą ir paėmiau arčiausiai esantį. Ugnis, greitas griuvimas ant sparno ir žemyn! Uždegamosios kulkos pataikė į baką.

Aš tuoj paėmiau taikiklyj sekantį, bet mano motoras sustojo. Ir aš turėjau savo lėktuve pataikymą! Su dideliu nusivylimu aš apsigrįžau ir nutūpiau pirmajame aerodrome.

Kai jis grįžo — pasirodė, kad vokiečio naikintojo lėktuvas buvo sušaudytas, kaip korys. Kai puskarininkas puolė, į jį juk buvo atkreipta 30 dvigubų kulkosvaidžių iš bombonešio užpakalinių lizdų. Ugnis iš 60 vamzdžių! Tačiau jaunas vyras, norėdamas įgyti pirmąjį laimėjimą ore, puolė nieko nežiūrėdamas ir tą laimėjimą gavo. O ir toliau jis norėjo tą visą eskadrilę pulti ir naikinti... Nepaprasta laimė čia susirišo su akla drąsa.

MERGAITĖS PO PLIENO ŠALMAIS

Paskutinėmis dienomis įtempimas pasaulyje ne truputėlį nesumažėjo, bet kyla. Atrodo, kad audra, kurią jaučia jau beveik du trečdaliai mūsų žemės gyventojų, gali dar labiau išsiplėsti.

Ypač daug rūpesčių turi neutralieji kraštai, kurie kaip tik savo kaimynystėje jaučia didžiųjų kariaujančių kraštų spaudimą ir kovas. Ir kiekvienam iš tų kraštų, ar tai būtų mažutė darbšti Danija, ar vandens ir gėlių kraštas Olandija, ar pramoningoji Belgija ar pagaliau nuostabių kalnų ir ežerų šalis Šveicarija — visos jos stiprina savo krašto saugumą.

Štai šveicarai savo krašto tarnybon pašaukė ne tik didelę dalį vyrų, bet taip pat ir moterų.

Bazelyje, 400 moterų, mokančių vairuoti automobilius, stoji savanorėmis į specialius karo šoferių kursus, kurie ruošia vairuotojus sanitariniams automobiliams. Aristokratės ir sportininkės dabar tėvynei atiduoda savo duoklę. Jūs visos dabar tapo

KARO VEIKSMAI

ŠIAURĖS FRONTAS

Sovietų pranešimai

Maskva E. Leningrado apygardos kariuomenės štabas paskelbė: „Antrų trijų savaitių karinių veiksmų Suomijoje laikotarpiu neįvyko jokios svarbesnės permainos fronte. Jeigu per pirmųjų trijų savaitių laikotarpį buvo svarbių veiksmų, kurie baigėsi, sudarant Sovietų kariuomenei įsitvirtinimus suomių teritorijoje, tai antrų trijų savaitių laikotarpiu daugeliu atveju veiksmai ribojosi paprastais žvalgybos susidūrimais ir mažų pestininkų dalinių veikla. Staiga užėję dideli šalčiai žymiai palengvino suomių kariuomenės padėtį, tačiau, nežiūrint šito fakto, suomiai nemokėjo rimtai pasinaudoti palankia padėtimi.

Priešingai, užsienių spauda, ypač prancūzų, o pirmoje vietoje Havaso agentūra, šituo laikotarpiu sugebėjo išplėsti plačius karo veiksmus savo prasimanymais ir šmeižimais prieš Sovietų kariuomenę. Štabas neturi gana laiko kasdien demontuoti kiekvieną šmeižiamą užsienių agentūrų atstovų prasimanymą. Betgi štabas mano, kad nebus nenaujinga kartkartėmis suvesti šitų ponų šmeižto kampanijos balansą ir demaskuoti jų tikrąjį veidą. Pirmą, užsienių agentūros, remdamosios mitiškais Ženevos, Helsinkio ir Rygos „šaltiniais“, ne tvirtina, o ligi užkimimo rėkia, kad suomių kariuomenė pralaužė frontą visose linkmėse, perėjo per Sovietų sieną ir kovoja Sovietų Sąjungos teritorijoje. Tai grynas melas, ir dar daugiau — vaikiškas, negudrus ir juokingas melas. Iš tikrųjų gi nė vienoje linkmėje suomių kariuomenė nėra pasiekusi Sovietų sienos. Antra vertus, nelabai ir tikėtina, kad suomių kariuomenė būtų siekusi panašaus tikslo. Viborgo ruože suomių kariuomenė yra už 70 kilometrų, Petsamo linkmėje, į pietus nuo Petsamo — už 130 kilometrų, Uleaborgo linkmėje, iš Rovaniemio pusės — už 120 kilometrų ir iš Suomussalmio pusėje — už 10—15 kilometrų.

Antra. Užsienių agentūros, ypač Havasas, remdamasis tais pačiais „šaltiniais“, tvirtina, kad per mūsų prie Suomussalmio keturiasdešimt ketvirtoji Sovietų divizija „neteko“ 14.000 žmonių“. Šitas tvirtinimas yra antgamtinė fantazija, pramanyta tų nevykėlių autorių. Keturiasdešimt ketvirtoji divizija iš viso fronte turėjo daugiausia 10.000 vyrų, tai kaip gi ji gali nustoti 14.000? Iš tikrųjų Sovietų kariuomenė ten neteko daugiau kaip 900 vyrų. Šitie nuostoliai daugiau paaiškinami staigiais šalčiais, negu suomių kariuomenės veikimu. Tačiau užsienių plepiai, kruopščiai nutyli, kad suomių kariuomenė ten neteko mažiausia 2.000 užmuštų ir sužeistų.

Trečia. Užsienių agentūros, pasiremdamos tais pačiais „šaltiniais“, tvirtina, kad suomiai sugadino geležinkelio susisiekimą į Murmanską ir šita linija dabar yra „visiškai paraližuota“. Šitai yra taip pat melas, kaip ir ankstesni tvirtinimai. Tai matyti jau iš to fakto, kad suomių kariuomenė, kaip aukščiau buvo pasakyta, jokioje vietoje nėra pasiekusi Sovietų teritorijos ir yra už daug kilometrų nuo Sovietų sienos ir nuo Murmansko geležinkelio. Iš tikrųjų Murmansko geležinkelio susisiekimas nebuvo nutrauktas nė vieną minutę.

Ketvirta. Tos pačios užsienių agentūros, pasiremdamos mitiškais, niekeno nežinomais „šaltiniais“, tvirtina, kad „rusai neteko Petsamo“ ir kad „rusai šaukiasi vokiečius į pagalbą“, kad 20 ar net 40 ar 50 „vokiečių karinių instruktorių atvyko į Sovietų Sąjungą pertvarkyti Sovietų kariuomenės“. Manome esant reikalo pareikšti, kad šitas melagingas ir negirdėtas plepėjimas pralenkia visus kitus užsienių agentūrų ponų plepalus. Nuo gruodžio 1 dienos Pet-

samas yra Sovietų kariuomenės rankose. Sovietų kariuomenė, drauge su pirmuoju suomių liaudies korpusu, ne tik turi užėmusi Petsamą, bet dar pasistūmėjo 130 kilometrų į pietus nuo Petsamo. O jeigu jau kalbėti apie „vokiečių karinius instruktorius, kurie esą atvykę pertvarkyti Sovietų kariuomenės“, tai, mums atrodo, net nedera demontuoti šituos fantastiškus ir kvailus prasimanymus. Mums atrodo, kad tik gyvuliška baimė dėl karinio bloko tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos perspektyvos galėjo prancūzų agentūros ponams padiktuoti tokį negirdėtą ir negudrų melą. Mes suprantame, kad užsienių agentūroms jų globėjai pavedė propagandą prieš Sovietų kariuomenę. Jos tą „propagandą“ ir veda, rinkdamos melagingus išradimus, kad galėtų pateisinti savo egzistenciją. Bet ko verta propaganda, paremta ne faktais, o melu? Sistemingai klaidinti visuomenę nėra propaganda“.

* Leningrado karo apygardos štabo pranešimas: „Murmansko apygardoje Uchtos ir Repolos linkmėmis veikė žvalgomieji būriai. Daugelyje vietų įvyko artilerijos, kulksvaidžių ir šautuvų susišaudymas. Petrozavodsko linkmėje pestininkų susidūrimai. Karelijos sąsmaukoje veikė žvalgomieji būriai ir protarpiais šaudė artilerija. Sausio 15 d. mūsų aviacija toliau bombardavo geležinkelio linijas ir kariškus objektus“.

Suomių pranešimas

Suomių kariuomenės štabas praneša, kad sausio 16 d. Karelijos sąsmaukoje buvo įprastinis artilerijos šaudymas. Prie Taipalės prieš dalinys puolė suomių pozicijas, tačiau buvo atremtas, gavęs didelių nuostolių. Rytiniame fronte suomių kariuomenė Sallos ruože sunaikino dvi priešų kuopas. Jūroje nebuvo ko nors svarbesnio. Aviacijos veikimas vakar buvo žymiai silpnesnis, negu praėjusiomis dienomis. Suomiją bombardavo apie 80 Sovietų lėktuvų. Iš oro buvo pulti Tamperės, Abo, Hameenlinnos ir Kajanio miestai, tačiau užmuštų žmonių nebuvo. Tik buvo sužeista apie 40 asmenų ir sukelta mažesnių gaisrų, kurie tuojau buvo likviduoti. Buvo bombarduotas Viborgo miestas. Trys žmonės buvo užmušti ir keturi sužeisti. Suomių lėktuvai skraidė žvalgybos ir gynimosi tikslais. Keliais atvejais suomių lėktuvai bombardavo priešų kariuomenę. Suomių naikintuvai ir priešlėktuvinės patrankos numušė keturis Sovietų lėktuvus. Be to, vakar buvo rasti du Sovietų lėktuvai, apie kurių galimą žuvimą buvo pranešta vakarykščiame komunikate.

* Karo vadovybės komunikate sakoma: „Karelijos sąsmaukoje neįvyko nieko naujo. Rytų pasienyje suomių kariuomenė tęsė žvalgomuosius veiksmus. Jūroje neįvyko nieko reikšmingo. Sausio 14 d. prieš aviacija mus puolė eilėje vietų krašto viduje ir fronte. Krašto viduje buvo bombarduoti Aabo, Ekenaeso, Sottungos, Vasos, Helsinkio miestai ir apylinkės. Daugiausia nukentėjo Vasos miestas. Aštuoni žmonės buvo jame užmušti ir daug sužeista. Kituose miestuose nuostoliai nedideli. Per sausio 14 d. ties Suomija buvo iš viso pastebėta 300 priešų lėktuvų. Trys priešų bombonešiai tikrai numušti ir labai galimas daktas, kad dar trys turėjo nusileisti, tačiau dėl jų dar neturima patvirtinimo. Be to, rasti trys priešų lėktuvai, kurie buvo numušti sausio 12 d. Vienas iš šių lėktuvų yra didelis keturių motorų bombonešis“.

VAKARU FRONTAS

* Anglijos karo ministerija vakar vakare paskelbė komunikatą, kuriame pranešama, kad britų ekspedicinio korpuso kariams atostogos laikinai yra atšaukiamos.

* Pirmadienio rytą paskelbtame Prancūzijos kariuomenės vadovybės komunikate pranešama, kad naktis į pirmadienį Vakarų fronte praėjo ramiai.

* Havaso žiniomis, naktį į sausio 15 d. britų žvalgybos lėktuvai skraidė ties Vokietijos šiaurės vakarų sritimis.

* Prancūzijos šiaurinėje dalyje vienas vokiečių žvalgybos lėktuvas, užkluptas dviejų prancūzų lėktuvų, po keleto minučių kautynių staiga nėrė į žemę ir nusileido viename lauke. To lėktuvo visi trys igulos nariai buvo paimti ir nelaisvę.

* Sausio 15 d. išleista karo vadovybės komunikate sakoma: „Veikė patruliai artilerija. Keliose vietose įvyko žvalgomųjų būrių susidūrimai“.

* Aviacijos ministerija tvirtina, kad britų aviacijos Prancūzijoje nariams sulaikomas davimas atostogų. Ši priemonė, tačiau, nepaliečianti tų, kurie šiuo metu yra atostogose. Jie grįš į Prancūziją jų atostogų laikui pasibaigus.

kursistėm, apsirengę kariška uniforma (pašliūžininkų batai, sportinės kalnų kelnės, kariška milinė, metalinis šalmas). Joms dėstoma ne tik specialus auto kursas, supažindinantis su auto motorais ir jo remontu, bet ir kariška rikiuotė, kariškas sveikinimas.

Savotiškai atrodo, kai švelni, moteriška rankutė pakyla prie plieninio šalmo kariškai saliotuodama. Bet taip yra dabar.

Nes pasaulinis karas — tautų karas ir šiame kare dalyvauja visas kraštas, nes nėra tokios vietos, kur aviacija to karo neįsplestų tolimiausiuose šalies kampeliuose. Visos gyvosios tautos pajėgos pajungiamos išlaikyti nepriklausomybę! Geriau skaudžios aukos ir laisvė, kaip svetimiems vergauti.

POLITIKOS APŽVALGA

SOVIETŲ SAJUNGA NORINTI TAPTI ATLANTO VALSTYBE

Vokiečių laikraštis „Nachtausgabe“ neseniai rašė, kad SSSR norinti Suomiją turėti savo įtakoje, nes Sovietų Sąjunga norinti tapti „Atlanto valstybe“. Vokietija dėl to negalinti turėti su Sovietų Sąjunga jokio konflikto. Apie Murmanską esą rasti dideli klodai žemės turty, kaip fosfato, nikelio, vario, geležies ir kt. Murmansko geležinkelio tiems turtams eksploatuoti nepakanką. Stalino kanalas užšalęs. Todėl Sovietų Sąjunga norinti pasidaryti sau priėjimą prie Alanto pro Suomijos „koridorių“.

Baltijos valstybių Sovietų Sąjunga tam tikslui nemananti liesti. Priėjimas prie Rusijos krantų iš Baltijos jūros pusės, esą, galys būti uždarytas net mažų valstybių. Todėl Didžioji Britanija, padedant Suomijai, norinti sutrukdyti Sovietų Sąjungai pasidaryti tikra Atlanto valstybe.

KLAIPĖDOS UOSTO LAISVOJI ZONA PERDUOTA LIETUVOS ĮSTAIGOMS

Sausio 15 dieną, 11 valandą, dalyvaujant Lietuvos konsului Klaipėdoje Kalvaičiui, vokiečių muitinės viršininkui Hetkampfui, Gestapo viršininkui ir dvylikai lietuvių muitininkų, buvo iškilmingai perduota Lietuvos įstaigoms Klaipėdos uosto laisvoji zona. Ta proga vokiečių muitinės viršininkas Hetkampfas pasakė kalbą, kurioje, tarp kitko, pareiškė, kad, pasirėmęs praėjusių metų gegužės 30 dienos

*Vokiečių kariuomenės vyriausioji vadovybė praneša, kad frontuose neįvyko nieko ypatingo.

* DNB skelbia šį savo pranešimą iš vakarų fronto: „Vakarykščioji diena vakarų fronte praėjo ramiai. Aviacijos veikimas abiejose pusėse irgi buvo nežymus. Mūsų žvalgybos žvalgė artimus tikslus. Keleta priešo lėktuvų buvo mėginę perskristi į vokiečių pusę, tačiau grįžo atgal. Londono ir Paryžiaus radijofonai smulkiai nupasakoja, ką britų lėktuvai prieš kelias dienas turėję matyti skridami ties Praha ir Viena. Platus per mūsų radiją paskelbtas pranešimas įrodo, jog žinios apie sėkmingą britų skridimą buvusios pramanytos. Tas karininkas, kuris Vienoje sakėsi matęs apšviestus namus išilgai Dunojaus upės, neprisiminė, kad jau daug savaičių Viena yra visiškai aptemdoma. Lygiai taip pat yra ir su Miunchenu, kurį anglai sakėsi skridami matę visiškai apšviestą. Kaip žinoma, Miunchenas yra lygiai taip pat aptemdomas, kaip ir visi kiti vokiečių miestai“.

Karo technikos viršininko b. gen. Popeliučkos šaržas

tarp Lietuvos ir Vokietijos sudaryta sutartimi ir Vokietijos finansų ministerijos gautu įsakymu, perduoda Klaipėdos uosto laisvąją zoną Klaipėdos uosto bendrovei.

Antradienį vakare buvo surengtas priėmimas, kuriame dalyvavo vietos valdžios ir lietuvių bei vokiečių muitinių atstovai.

SSSR VOKIETIJOS TRANSPORTO DALIS PER LIETUVĄ

Vokietijos informacijos šaltiniai, duodami žinių apie prekių mainų tarp SSSR ir Vokietijos didėjimą, pabrėžia, kad viena to transporto dalis eisianti per Lietuvą: Daugpilis — Šiauliai. Prekės taip pat bus gabenamos jūros keliu per Latviją ir Estiją.

PROTESTO DEKLARACIJOS ŠVEDIJAI IR NORVEGIJAI

„Tasso“ pranešimu paskutiniu metu Sovietų Vyriausybės dėmesį atkreipė kai kurie faktai, įvykę Švedijoje ir Norvegijoje. Esą, kai kurie abiejų kraštų vyriausybėms artimi laikraščiai ir kai kurie oficialūs asmenys, pasinaudodami Švedijos ir Norvegijos valdžios organų tolerancingumu ir parama, pradėjo varyti plačią kampaniją prieš Sovietų Sąjungą, nesuderinamą su tų valstybių pasiskelbta neutralumo politika.

Ryšium su tais faktais, Sovietų Sąjungos vyriausybė pavedė savo pasiuntiniams Švedijoje ir Norvegijoje padaryti atitinkamus demaršus abiejų kraštų vyriausybėms.

Švedijos užsienių reikalų ministeriui įteiktoje deklaracijoje tarp kitko pabrėžiama, kad per visą gruodžio mėnesį Sovietų Sąjungai nedraugiški sluoksniai ir spauda artima vyriausybei, su laikraščiu „Socialdemokraten“ priešakyje, varė neleistiną kampaniją prieš Sovietų Sąjungą. Ta kampanija galėtų būti pateisinta tik tuo atveju, jei Švedija būtų karo stovyje su Sovietų Sąjunga ar rengtusi karui prieš ją. Toliau pareiškama, kad Švedijos spaudoje randama tiesioginių raginimų pradėti karą su Sovietų Sąjunga. Kai kurie oficialūs asmenys atvirai prisideda prie organizavimo karinės paramos Tannerio vyriausybei. Gruodžio 7 d., globojant švedų valdžios organams, Švedijos miestuose buvę atidaryti net 47 naujokų telkimo biurai. Net dešimt tūkstančių tų „savanorių“ buvę atgabenti į Suomiją. Švedijos „savanorių“ korpusams vadovavęs švedų gen. Linderis.

Taigi: „Sovietų Sąjungos vyriausybė atkreipia Švedijos vyriausybės dėmesį į švedų valdžios organų minėtus faktus ir veiksmus, nukreiptus prieš Sovietų Sąjungą. Sovietų Sąjungos vyriausybė laiko esant pravartu Švedijos vyriausybei priminti, kad tie švedų valdžios organų veikimai ne tik prieštarauja Švedijos neutralumo politikai, bet ir gali galų gale sukelti nepageidaujamų painedavimų Švedijos ir Sovietų Sąjungos santykiuose.“

Panašaus turinio deklaracija buvo įteikta ir Norvegijos užsienių reikalų ministrui. Ir čia nurodoma nedraugiinga spaudos kampanija prieš Sovietų Sąjungą, savanorių telkimas ir karinė parama Suomijai.

SKANDINAVŲ ATSAKYMAS SOVIETAMS

Norvegų vyriausybė savo atsakyme Sovietų vyriausybei pastebi, kad jai iškelti kaltinimai, susiję su neutralumo laužymu, yra pagrįsti netiksliais informacijomis. Puolimus prieš Sovietų Sąjungą norvegų spaudoje vedę privatūs asmenys. Tiems puolimams Norvegijos atsakingi sluoksniai nepritaria. Organizuojamiems savanorių telkimo komitetams Norvegijos vyriausybė neteikia jokios paramos. Jei kai kurie asmenys savo noru

vyksta į užsienius, norėdami stoti į karą, tai tas faktas, Norvegijos vyriausybės nuomone, jokiū būdu nelaužo neutralumo. Lygiai taip pat siuntimas per Norvegijos teritoriją ginklų visai nesipriešina tarptautinei teisei. Tačiau, kiek Norvegijos vyriausybė žinanti, iki šiol per jos teritoriją į Suomiją tranzitu jokių ginklų nebuvo gabenta.

Savo atsakymo pabaigoje Norvegijos vyriausybė patikina, kad ji iki šiol vykde ir yra nusistačiusi ir ateityje vykdyti neutralumą visų kraštų atžvilgiu. Norvegija pareiškė viltį, kad santykiai tarp jos ir Sovietų Sąjungos pasiliks draugiški ir ateityje.

Švedijos atsakyme Sovietų Sąjungai pareiškama, kad švedų tauta Suomijai jaučia didelės simpatijos, kuri atsispindi ir švedų spaudoje. Švedijos vyriausybės nuomone, nei jos laikymasis spaudos atžvilgiu, nei veiksmai bet kurioje srityje negali duoti Sovietų Sąjungai pagrindo kelti kaltinimus Švedijai. Tie kaltinimai daugiausia yra paremti netiksliais informacijomis. Savanorių telkimas buvęs vykdomas vien tik privačia iniciatyva. Jokie karininkai ir kareiviai, tarnaujant Švedijos kariuomenėje, nedalyvauja savanoriais Suomijos kare. Švedija taip pat stengiasi išsaugoti savo prekybos santykius su kitomis valstybėmis. Suomija gali iš Švedijos išgabenti arba gabentis iš kitų kraštų per Švedijos teritoriją bet kokias prekes, kurių yra reikalinga Suomijos rinkai.

Švedijos vyriausybės atsakymas baigiamas pareikšta viltimi, kad aukščiau paminėtos mintys pašalinę tuos nesusipratimus, kurie galėtų iškilti tarp Švedijos ir Sovietų Sąjungos, ir Sovietų Sąjungos vyriausybei įrodys, kad kelti kaltinimus Švedijos vyriausybei nėra jokio pagrindo. Švedijos vyriausybė Sovietų Sąjungos atžvilgiu agresyvios politikos nevedanti ir norinti išvengti bet kokių nesusipratimų Švedijos ir Sovietų Sąjungos savitarpio santykiuose.

„Tassas“ pažymi, kad Norvegijos ir Švedijos vyriausybių atsakymai negali būti laikomi visai patenkinami. Norvegijos ir Švedijos vyriausybės nepaiso visų tų faktų, kuriais įrodomas jų neutralumo politikos laužymas. Dėl tokio tų kraštų laikymosi gali kilti pavojų. Tas laikymasis rodo, kad Švedijos ir Norvegijos vyriausybės tinkamai nesipriešina akcijai tų pajėgų, kurios siekia Švediją ir Norvegiją įvelti į karą su Sovietų Sąjunga.

VOKIETIJOS KARIUOMENĖ PASIRUOŠUSI VEIKTI

Pranešdamas apie karinę padėtį, Havasas pažymi, kad vokiečių kariuomenė, kuri stovi prie Olandijos ir Belgijos sienų, yra pasirengusi veikti. Vokiečių kariniai vadai yra pasirengę tuoju vykdyti įsakymus, kurių galėtų gauti iš Reicho politinių vadų, bet neatrodo, kad tie politiniai vadai būtų jau visiškai apsisprendę.

NERIMAS BELGIJOJE IR OLANDIJOJE

Paryžiaus ir Londono teigimu, paskutinėmis dienomis Belgijoje ir Olandijoje vis didėjęs nerimas dėl pastebėtų vokiečių kariuomenės dalių koncentravimų atitinkamuose pasieniuose. Visi kariai atšaukti iš atostogų. Liežo srityje, Belgijoje, kariuomenė buvusi aliarmo stovyje. Meusės upės slėnyje esantiems fabrikams įsakyta išgabenti toliau savo sandėliuose turimus gaminius ir žaliavų atsargas. Esą, belgų teritoriją pažeidę vokiečių lėktuvai. Vokiečių žiniomis olandų ir belgų vyriausybės imtis atsargumo priemonių įspėjusios anglų ir prancūzų vyriausybės. Dabar manoma, kad pavojus nepadidėjęs, nes vok. kariuomenės koncentravimas ten prasidėjęs daug anksčiau.

VOKIETIJOS TAIKOS SĄLYGOS SĄJUNGININKAMS

„Sunday Chronicle“ diplomatinis redaktorius rašo, kad Hitleris ir Ribbentropas esą parengę šešių punktų taikos sąlygas, kurias Vokietija, laimėjusi karą, iškeltų sąjungininkams. Tam tikruose šveicarijos sluoksniuose apie tas sąlygas buvę gauta žinių. Jos esančios tokios: 1) visos Afrikoje prancūzų ir anglų valdomos žemės turėtų būti perleistos Vokietijai; 2) Prancūzija turėtų Vokietijai perleisti Alzasą ir Lotaringiją; 3) Prancūzija ir Anglija turėtų Vokietijai sumokėti auksu už karo nuostolius tiek, kad pakaktų vokiečiams apsimokėti dabartinės karo šcolas, siekiančias keturių milijardų svarų sterlingų, ir kad tas prancūzų ir britų auksas dar „užtvindytų Vokietiją“; 4) Anglija Vokietijai turėtų taikyti didžiausio palankumo principus savo do-

minijose ir Indijoje; 5) Anglija ir Prancūzija Vokietijai turėtų padaryti tokių finansinių ir ekonominių nuolaidų, kurios Vokietijai leistų įgyvendinti politinę ir ekonominę hegemoniją; 6) Prancūzija būtų priversta sudaryti su Vokietija santarvės sutartį 25-riems metams.

NAUJAS CHAMBERLAINO PAREIŠKIMAS ATSTOVŲ RŪMUOSE

Visai neseniai, kalbėdamas atstovų rūmuose ryšium su britų karo ministro Hore Belishos atsistatydinimu, Chamberlainas, tarp kitko, pabrėžė, kad tam tikri spėliojimai ir gandai neturėję visiškai jokio pagrindo. Jokių nuomonių skirtingumo tarp Hore Belishos ir jo kolegų politinėje srityje nebuvo. Ministras pirmininkas patikines atstovų rūmus, kad ryšium su karo ministro pakeitimu, britų kariuomenės atžvilgiu nereikia laukti jokių permainų. Chamberlainas paneigė gandus, kad karo ministras buvo pakeistas ryšium su spaudimu iš užsienių kai kurių kariuomenės asmenų ar draugų. Jokis kariuomenės pareigūnas niekuomet su manim nesvarstė jokio kaltinimo, kuris būtų buvęs iškeltas buvusiam karo ministrui. Konkrečiai dėl karo ministro pasitraukimo priežasčių, ministras pirmininkas pažymėjo: „Žinojau kai kurias sunkenybes, kurias gal net galėčiau apibrėžti, kaip pasekmes mano labai garbingo bičiulio tikrai didelių savybių, ir tai padarė pageidautiną vienu ar kitu momentu šį pakeitimą.“

Toliau ministras pirmininkas kalbėjo apie bendrą diplomatinę ir karinę padėtį. Priminęs paskutinių dienų atsargumo priemones ir kilusį nerimą Belgijoje ir Olandijoje, Chamberlainas pažymėjo, kad britai gali tik gėrėtis ramiu ir drąsiu tų kraštų vyriausybių nusistatymu. Atsižvelgiant į Belgijos ir Olandijos geografinę vietą, jų padėtis ne visados yra pavydėtina, ir iš tikrųjų yra išmintinga nepražiūrėti jokios priemonės, galinčios padėti tų kraštų saugumui.

Chamberlainas taip pat pareiškė pasigėrėjimą Suomija, kuri karžygiškai ir sėkmingai kovoja su priešu. Ministras pirmininkas priminė ir suteiktą Suomijai britų karinę medžiagą. Toliau buvo pareikšta apie britų paskolą Turkijos ginklavimuisi, apie tamprius D. Britanijos ir Prancūzijos santykius, nurodydamas, kad britų kariuomenė Maginot linijoje jau yra prisidėjusi prie karo veiksmų. Baigdamas Chamberlainas pažymėjo, kad „esamas karo atlydis galės būti staigiai nutrauktas. Po kelių savaičių ar net po kelių valandų gali ištikti tokių dalykų, dėl kurių pasaulio istorija gali pasijusti pertvarkyta. Sąjungininkai ir mes negailėsime jokių pastangų, jokių aukų, kurios galėtų pasirodyti reikalingos pergalei, kurią esame pasiryžę pasiekti“.

VENGRAI APIE CIANO IR CSAKIO PASITARIMUS VENECIJOJE

Sausio 14 d. Vengrijos pasiuntinys Maskvoje Kristofis atsilankė pas SSSR užsienių reikalų komisaro pavaduotoją Potiomkiną ir jam oficialiai pareiškė: „Paskutiniu metu buvo pasklidę tendencingų gandų apie tuos pasitarimus, kurie neseniai vyko Venecijoje tarp Vengrijos užsienių reikalų ministro. Csakio ir Italijos užsienių reikalų ministro Ciano. Tvirtinama, kad tie pasitarimai buvę nukreipti prieš Sovietų Sąjungą. Vengrijos vyriausybė laiko reikalinga griežtai paneigti tuos tvirtinimus. Vengrijos vyriausybės nuomone, reikia pabrėžti, kad Venecijoje nebuvo svarstomi klausimai apie bet kokių blokų sudarymą“.

TURKIJOS PASKOLA GINKLAVIMUISI

Grįžęs iš Londono ir Paryžiaus turkų užsienių reikalų viceministras Menemencioglus pareiškė, kad Turkija gauna 25 milijonus svarų sterlingų kreditų ginklavimuisi reikalams, 15 mil. paskolos auksu ir tris su puse milijono prekybos reikalams. Paskola turi būti gražinta per 20 metų, mokant daugiausia turkų produktais.

„KARYS“ AUGA

GAUTA NAUJOS „KARIO“ PRENUMERATOS

Iš j. psk. B. Brazdžionio — 15 pren. (papildomai), j. psk. Meilaus — 4 pren. (papildomai), Broniaus Ramašausko — 12 pren., psk. J. Beniušio — 25 pren., j. psk. J. Riaubiškio — 12 pren. (papildomai), Petro Smaidžiūno — 3 pren., eil. St. Kaupio — 41 pren., Adomo Savuko — 24 pren., gr. A. Maciko — 8 pren. (papildomai), vrš. Al. Radkevičiaus — 51 pren., Jono Barono — 7 pren., vrš. Aleknoš — 6 pren., psk. Samausko — 16 pren., vrš. Kankevičiaus — 17 pren., j. psk. B. Radžiaus — 27 pren., Vl. Mingėlos — 6 pren. (papildomai), psk. Bakšio — 2 pren., vrš. Kancevičiaus — 33 pren., Adomo Giminausko — 17 pren., Vl. Vadeikos — 2 pren., psk. M. Survilos — 10 pren., Edv. Kabelskio — 3 pren. (papildomai), Prascėvičiaus — 8 pren., vrš. P. Jaglinsko — 2 pren. (papildomai), gr. L. Kančiausko — 6 pren. (papildomai), psk. Bačiansko — 20 pren., psk. Markevičiaus — 11 pren. (papildomai), vrš. Karnausko — 8 pren., Ant. Jokimo — 14 pren., j. psk. V. Užumcko — 13 pren., vrš. Bliudniko — 5 pren., j. psk. Išganaičio — 5 pren. (papildomai), ltn. Obuchavičiaus — 28 pren., K. Petkevičiaus — 5 pren., vrš. Siminkevičiaus — 7 pren., j. psk. Malako — 15 pren., mjr. A. Ružancovo — 4 pren., Stasio Masionio — 13 pren., j. psk. Samatavičiaus — 58 pren., Juozo Zumero — 25 pren., Vl. Selivončiko — 4 pren., vrš. Kirkilos — 25 pren., psk. M. Jankevičiaus — 15 pren., gr. E. Lickevičiaus — 34 pren., gr. Stankevičiaus — 24 pren., psk. Stygos — 2 pren. (papildomai), psk. Bačanskio — 3 pren. (papildomai), psk. Bašinsko — 42 pren., eil. M. Eliaškevičiaus — 4 pren. (papildomai), j. psk. Prekevičiaus — 3 pren., j. psk. Vl. Lukošiaus — 7 pren. (papildomai), 1 pėst. pulko ūkio viršininko — 33 pren., vrš. J. Kotlerio — 25 pren., Vyt. Tarailos — 10 pren., j. psk. Galiušio — 12 pren., psk. Karpio — 3 pren. (papildomai), psk. Ant. Kelmelio — 38 pren., j. psk. Ant. Saveikio — 17 pren. (papildomai), Grabausko — 15 pren., j. psk. J. Balčaičio — 3 pren. (papildomai), j. psk. Br. Jociaus — 4 pren. (papildomai), A. Rudzinsko — 8 pren., P. Rimydžio — 6 pren. (papildomai), psk. Peškaičio — 13 pren. (papildomai), K. Puišienės — 14 pren., P. Rakšnio — 7 pren., vrš. Šuopio — 50 pren., psk. J. Vasiliausko — 60 pren., A. Gideikos — 6 pren., Ant. Keblio — 120 pren., A. Šaulio — 4 pren., psk. Patašiaus — 66 pren., psk. P. Gelžinio — 6 pren., vrš. Urbanavičiaus — 20 pren., j. psk. Davičiko — 6 pren., vrš. J. Siminkevičiaus — 2 pren. (papildomai), j. psk. Globio — 3 pren., F. Bie liausko — 8 pren., Maisto — 104 pren., P. Osmolskio — 4 pren., j. psk. Pauliukaičio — 19 pren., j. psk. P. Eivcs — 14 pren. (papildomai), Ant. Jankaus — 10 pren., (papildomai), K. Variakojo — 15 pren., J. Petručio — 11 pren., j. psk. J. Vyšniausko — 12 pren., B. Mickevičiaus — 12 pren., kpt. Abramiko — 25 pren., vrš. Petkunsko — 12 pren., psk. R. Jakavičiaus — 28 pren., P. Kazakevičiaus — 24 pren., vrš. Mockaus — 20 pren., A. Klavcano — 3 pren., psk. Bačiansko — 8 pren., j. psk. Bakšinsko — 9 pren., vrš. Ivaškos — 8 pren., I. Valsiūno — 4 pren. (papildomai), V. Iva-

Naujos knygos kariuomenės bibliotekoms

Kariuomenės dalių karėvių bibliotekoms nupirktos žemiau išvardintos knygos, kurias prašoma atsūmti Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriuje.

Nuo Baltijos iki Bengalijos I d., A. Poška.
 Nuo Baltijos iki Bengalijos II d., A. Poška.
 Lietuvių kultūra senais laikais, Jonas Matusas.
 Kraštai ir žmonės. II d. Europa. S. Tarvydas.
 Klaida, Lazdynų Pelėda.
 Devyniasdešimt tretieji metai I d., Victor Hugo.
 Devyniasdešimt tretieji meai II d., Victor Hugo.
 Auštant I d., M. Vaitkus.
 Auštant II d., M. Vaitkus.
 Pajūrio moterys, Nelė Mazalaitė.
 Juodojo milž. žmonės, Kazys Janonis.
 Giesmė apie saulę ir sielą, St. Santvaras.
 Lapkričio devintoji I d., B. Kellermann.
 Lapkričio devintoji II d. B. Kellermann.
 Aukso obelys, K. Skalbe.
 Cheminis karas, Petkūnas.
 Po žilvičiais, Br. Buivydaitė.
 Pasiilgimas, Adm. Lastas.
 Eksperimentai, Juoz. Kruminas ir Domas Pumputis.
 Mažasis karžygys, Vl. Švitrigaila.
 Trys bičiuliai, Br. Buivydaitė.
 Šešėliai nuo ekrano, Sirijos Gira.
 Laukinių žmonių salose, P. Arenskis.
 Matininkų laikai, Kaudzyčiai.
 Raudonasis Korsaras, J. E. Cooper.
 Naktis, A. Venslova.
 Varpų giesmė, P. Vaičiūnas.

nausko — 5 pren. (papildomai), S. Kundroto — 5 pren., psk. Vaičiaus — 12 pren. (papildomai), B. Rakausko — 8 pren., vrš. Prano Keiciaus — 48 pren., vrš. Ambrozevičiaus — 20 pren., psk. Aleškevičiaus — 6 pren., Jono Damušio — 7 pren., Vl. Mingėlos — 2 pren. (papildomai), B. Paleko — 18 pren., vrš. Milerio — 3 egz. (papildomai), psk. Stalioraičio — 5 egz. (papildomai), psk. Garliausko — 19 egz. (papildomai), eil. Šuksterio — 17 egz. (papildomai), Al. Lissausko — 8 pren., j. psk. Juralevičiaus — 10 pren., ltn. Krygerio — 12 pren., j. psk. P. Damidaviaus — 39 pren., psk. J. Kasmausko — 11 pren., psk. J. Jančiaus — 12 pren., vrš. Voro — 4 pren. (papildomai), J. Daugalo — 27 pren., psk. Gulbinsko — 3 pren. (papildomai), vrš. Šuopio — 4 pren. (papildomai), B. Paleko — 6 pren. (papildomai), psk. Grigalavičiaus — 71 pren., vrš. Načajaus — 8 pren. (papildomai), vrš. Simanavičiaus — 4 pren. (papildomai), Stp. Zalepūgos — 4 pren., psk. Beresnevičiaus — 2 pren. (papildomai), vrš. Savicko — 8 pren., vrš. J. Paliulio — 3 pren. (papildomai), R. Jansono — 15 pren. (papildomai), ats. j. psk. Iz. Jankausko — 3 pren. (papildomai), gr. P. Bešeno — 6 pren. (papildomai), vrš. M. Kizio — 23 pren.

(Bus daugiau)

„Kario“ administracija praneša, kad dėl staigaus prenumeratos suplaukimo, paskiausiai išsirašiusieji žurnalą — pirmuosius numerius gaus su 3 ar 4 nr. Bus taip pat visiems išsiųstas ir sieninis „Karių Kalendorius“ 1940 m.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

SKAUTAI Į VILNIJĄ!

Mūsų tautos, ypač jos jaunuomenės, svajonė Vilnija — jau realybė. Su ja atėjo ir naujų uždavinių: reikia organizuoti ir skatinti jaunuomenę grįžusią sostinę ir jos žemes pažinti, suartėti su jų žmonėmis, ypač jaunuomene, užmegsti ryšius ir visokiais būdais bei priemonėmis nuolatos juos ugdyti ir plėsti. Ne paslaptis, kad didelė dalis ilgus metus, vergovėje buvusio krašto žmonių yra užmiršę savo tėvų kalbą, papročius, nebežino lietuvių tautos siekimų, nepažįsta arba tik labai iškreiptai ir tendencingai tepažįsta mūsų praeitį ir dabartį. Visa tai mus skiria ir todėl visa tai kuo greičiausiai turi išnykti. Tačiau savaimė tokie dalykai neįvyksta. Reikia veikt, dirbt. Šio darbo turi imtis ir jaunuomenė: jaunuomenė turi pradėti nuo jaunuomenės.

Šitokiais sumetimais vadovaudamasi, Lietuvos skautų sąjungos vadovybė atgautąsias žemes paskirstė

LIETUVAI

Vikt. Šimaitis

Į naują aušrą kelius žvaigždėtus
Kaip milžinai nutiesti pasiryžom
Ir per uolas — bedugnėse ir pragarmėse —
Išnešti saulėn šventą laisvės kryžių.

Nuo marių krašto, Luokės ir Varėnos,
Per visą šalį lig saulėto Vilniaus
Tvirti dvasia, užgrūdinti kaip plienas
Mes visados — lyg audros, viesulai ar vilnys!

Šiandien — nuo sniego vieškeliai dvelkia
Žemė sidabro šarvais surakinta.
Mes gi — į žygį pulkas po pulko
Už tėvų krašto teisę gyventi.

Laisvojo Vilniaus vėliavos plakas.
Pro Pilies kalną mūs gretos eina.
Tau mes, Tėvyne, puošiame taka,
Klodami darbą, džiaugsmą ir dainą!

Tegu skamba mūsų dainos
po šalis plačiausias!

skautų ir skaučių tuntams bei vietininkijoms globoti ir rūpintis. Kiekvienas tuntas bei vietininkija gavo po valsčių, jo žemėlapi ir mokyklų sąrašą. Darbas skirstomas į žiemos ir vasaros meto darbus. Žiemos metu raginama užmegsti ryšius, organizuoti platų asmeninį ir talkinį susirašinėjimą laiškais, siuntinėti lietuviškų knygų ir žurnalų, užprenumeruoti skautiškų ir kitų jaunuomenės laikraščių, įvairiomis progomis pasiūsti dovanėlių ir p. O jau vasaros metu raginama savuosius valsčius aplankyti, juose paiškylauti ir pastovyklauti. Keliaują laužai turėtų būti tie lietuviybės židiniai, iš kurių pasklistų lietuviška mintis ir jausmas po visą grįžusią žemę. Į išskylavimą ir stovyklavimą įtraukti ir vietos jaunuomenę, kad ji neliktų tik mūsų skautų gyvenimo stebėtoja, bet kad gautų drauge išgyventi tuos pačius jausmus ir patyrimus bendrame žaidime ir bendrame darbe.

Kaip gi į tai turėtų atsiliepti skautai ir skautės? Visu jaunystės entuziazmu, visa energija ir visomis jė-

gomis. Juk tai yra mūsų kraštas, mes jame gyvensime ir tvarkysimės. Todėl kurkime ateitį visi, kad galėtume džiaugtis jos vaisiais.

A. Žagaraitis

VILNIAUS SKAUTŲ VEIKĖJAI APDOVANOTI ORDINAIS

Lietuvos Skautų S-gos šefas Respublikos Prezidentas A. Smetona, už didelius nuopelnus Lietuvos skautijai, Vilniaus skautų ir skaučių rėmėjus apdovanojo Švastikos ordinu: „Ryto“ d-jos pirmininką kun. K. Čibirą, Laikinojo Lietuvių Komiteto pirmininką K. Stašį ir Vytauto D. gimnazijos dir. M. Šikšnį. Skautininkas Pr. Žižmaras apdovanotas Lelijos ordinu.

VILNIEČIAI MOKSLEIVIAI PASVEIKINO ŠVIETIMO VADOVYBĘ

Sausio 9 d. iš Vilniaus į Kauną buvo atvykus pradžios mokyklos mokinių grupė pasveikinti Respublikos Prezidento ir švietimo ministro Naujųjų Metų proga. Prezidentui įteiktas Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas su įrašu, o ministrui — Vilniaus palmių lietuviškoj vazoj.

EILĖRAŠČIO KONKURSAS

Bendradarbių prašomi, kariniais motyvais eilėraščių konkurso terminą pratęsiame. Rankraščius išsiųsti reikia baigiant sausio 27 d. Konkurse dalyvauja visų mokyklų moksleiviai ir aukštesniųjų mokyklų studentai. Pakartojame, jog vienas autorius gali siųsti ir keletą eilėraščių.

VILNIEČIAMS MOKSLEIVIAMS

Kai kurių mokyklų tėvų komitetai organizuoja užprenumeruoti vaikų laikraščių Vilniaus srities pradžios mokyklų mokiniams. Be to, mokyklos rengia vakarus, iš kurių gautą pelną taip pat skiria laikraščių vilniečiams prenumeravimui.

Daug pradžios mokyklų mokinių pradėjo susirašinėti ir siųsti dovanėlių savo broliams ir sesėms vilniečiams. Tai, be abejo, yra sveikintini reiškiniai ir jų turi būti kuo daugiau, šiais darbais turi pasireikšti visų mokyklų mokiniai.

KAIP MOKOMA VILNIAUS SRITIES PR.

MOKYKLOSE

Čia lietuviai mokytojai dėsto lietuvių kalbos, istorijos ir geografijos dalykus, o lenkai mokytojai — skaičiavimą, gamtą ir kt. Lenkų mokytojai, kurie norės mokyklose dirbti ir toliau, turės išlaikyti Lietuvos istorijos, lietuvių kalbos ir literatūros ir geografijos egzaminus. Necenzuotiems taip pat taikomi šie nuostatai.

SUŠELPĖ 6.000 NETURTINGŲJŲ

Vykdydami tradiciją, Lietuvos skautai ir skautės per šių mokslo metų Kalėdų atostogas sušelpė apie 6.000 neturtingųjų, kurių tarpe buvo nemažas skaičius ir Vilniaus krašto lietuvių. Didesnes neturtingas šeimas skautai aplankė ir apdovanojo, o kitiems buvo suruošti kalėdiški šventvakariai.

BUS APRENGTA 300 VILNIEČIŲ MOKINIŲ

Draugijos Vilniaus kraštui remti vyr. komitetas siūdiną drabužių aprengti 300 lietuvių vidurinių mokyklų mokinių Vilniaus srityje.

KAUNO VI VALST. GIMNAZIJA

Choro koncertas Vilniuje

Sausio 6 d. gimnazijos choras, vedamas muz. mok. Jankausko, koncertavo Vytauto Did. gimn. salėje Vilniaus moksleiviams. Daug dainų teko kartoti. Po kauniečių dainų koncerto pasirodė Vilniaus Vytauto Didž. ir Birutės gimn. chorai, ved. mok. Siniaus. Po koncerto įvyko jaukus pasilinksminimas. Pažymėtina, kad po Vilniaus atgavimo pirmas Kauno gimnazijų choro koncertas Vilniuje. (P. K.)

UTENA

Moksleiviai šauliai ir šaulės veikia

Moksleivių šaulių būrys, vadovaujamas ats. ltn. J. Vossiliaus, gerai veikia. Susipažįsta su įvairiais kariniais ginklais, be to, greitai laiku šaudys šrateliais.

Mergaitėms vadovauja mokyt. Zadušauskaitė.

Ant. Pakalnis

RYGOS LIETUVIAI JŪRŲ SKAUTAI

Neseniai Rygos lietuvių jūrų skautų draugovė, kuri yra viena veikliųjų visų Latvijos skautų tarpe, minėjo 5 metų veiklos sukaktuves. Jos steigėju yra gimnazijos mokytojas J. Stabinis. Padėjėjais ir vadais — P. Trifonas, St. Grigaliūnas ir Šakalys. Dabar narių yra apie 80. Jų valčių uostas yra Zvirgzdų saloje, o prieplaukos Kundzinsalėje ir Kisėžere. Draugovė turi ir penkias valtis: „Karalaitė“, „Jūratė“, „Banga“, „Nendrė“ ir naujai įsigytas „Kreiseris“. Dar turi ir dvi baidares: „Svajonė“ ir „Putė“ ir nedidelę ledo jachtą. Draugovės vadai numatę savo veikimą išplėsti į provinciją, įsteigiant Mintaujoje ir kitur skyrių.

Draugovės penkmetis buvo iškilmingai paminėtas kalbomis, sveikinimais, koncertinę dalimi, dainomis ir specialiais vaidinimais iš skautų gyvenimo. Sukakčiai paminėti išleido šapirografuotą laikraštėlį „Baltos putos“.

Jn. Vdls.

ATSARGINIO SŪNUS

Mėnulis ant dangaus parymo,
švitėjo balzguna naktis.
Lygiais laukais, lygiais arimais
tas vyras bėgo, lyg vagis.
Tiktai dabar žmogus suprato,
kokie negarbūs jo keliai:
gyvenęs čia gražiausią metų,
turės skubėt, kiek jėgos leis.
Bet kur išbėgsi? Ką surasi? —
taip bėga mintys paskui jį.
O baimė pakerta jo dvasią,
krūtinė daužos nerami.
Minutę stabteli ir klausos.
Atrodo, visa ieško jo.
Iš kur dabar tos jėgos gausios
taip greit suskubo jį ieškot?

— Prakeiktas vaikas! Jo čia vylis!
Ir vėl jis klausos įtemptai.
Bet kas: vėl visos lankos tylios,
Kaip miegas — lygumų laukai.
Ramiai jis žengia miško linkui
ir jaučiasi beveik saugus.
Staiga šešėliai iš aplinkui...
Prieš jį, štai, stojasi žmogus.
— Rankas aukšty! Nė vieno žingsnio!
Jis regi: apsupė šauliai,
ir vaikio žvalios akys spinksi,
lyg sako: štai šnipų keliai...
O jeigu būt ramiai gyvenęs,
ramiai sau dirbęs kaip žmogus, —
koks vaizdas įstabus vaidenas,
koksai gyvenimas gražus:

ramiai sau artų lauko vagą
prie girios, prie savų namų,
dabar gi smilkiniai tik dega,
tik svaigsta protas neramus.
Jis žino, kaip nubaus visus,
Tėvynei kenkusius šnipus.
Šauliai berniukai padėkojo,
kad buvo vyriškai gudrus,
kad vargo, žygio nebijojo,
by tėviškei naudinga bus.
O po kiek laiko, šventės dieną,
mokykloj iškilmių metu,
vedėjas paskelbė naujieną —
berniukui įteikė ženklus
už tai, kad buvo jis gudrus,
kad susekė šnipus. (Pabaiga)

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

NAUJAS JAPONŲ JŪRŲ ATTACHÉ LIETUVAI. Japonijos vyriausybė paskyrė Pabaltijo valstybėms, tuo pat ir Lietuvai, naują jūrų attaché, jūrų kapitoną (capitaine de Frégate) Mitunobu Suzuki su nuolatine rezidencijos vieta Rygoje.

1940. I. 13 naujasis Japonijos jūrų attaché, jūrų kpt. Mitunobu Suzuki, Janonijos karo attaché plk. ltn. Onouchi lydimas, iš Rygos atvyko į Kauną prisistatyti mūsų kariuomenės vadovybei.

Prisistatęs kariuomenės vadovybei, grįžo atgal į Rygą.

KAUNE LANKĖSI ANGLIJOS IR PRANCŪZIJOS KARO ATSTOVAI. Sausio 12 ir 15 d. Anglijos karo atstovas plk. ltn. Vale ir Prancūzijos plk. ltn. Hoppenotas lankėsi tarnybos reikalais Kaune. Jie abu reziduoja Rygoje.

ISTORINIO KARIUOMENĖS ŽYGIO Į VILNIŲ FILMA KĖDAINIŲ ĮGULOJE. Sausio 10 d. karių kino salėje įgulos kariams buvo nemokamai rodoma mūsų kariuomenės istorinio žygio į Vilnių filma. Dėl būstinių ankštumo ši filma tą pat dieną įgulos kariams buvo demonstruojama du kartus. Kaip pirmąjį, taip ir antrąjį kartą visų laipsnių kariai salę užpildė sausakimšai, nes visi norėjo pamatyti šią filmą. Be to, kiek anksčiau čia buvo parodyta garsinės filmos nuotrupų ir iš Amerikos lietuvių kultūrinio gyvenimo. Ypatinai visus karius sujaukino pamatymas paskutiniųjų atsisveikinimo valandų prieš išskrendant iš Amerikos į Lietuvą mūsų transatlantinių didvyrių — Dariaus ir Girėno.

St. Narijauskas

VALSTYBĖS TEATRAS PANEVĖŽYJE. Sausio 13 d. Šiaulių Valstybinis Teatras Panevėžio šaulių teatro rūmuose Panevėžio įgulos kariams vaidino P. Vaičiūno istorinę 4 veiksmų dramą „Varpų Giesmė“. Visiems tikrosios tarnybos kariams įėjimas buvo nemokamas. Kariai vaidinimu buvo labai patenkinti.

2. ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKO sunk. sulkosvaidžių eskadrono daugumas karių, likt. psk. A. Patašiaus iniciatyva, išrašė savo namiškiams „Kari“. Nuo tikrosios tarnybos karių neatsiliko ir atsarginiai, pašauktieji šešių savaičių karo pratimams atlikti. Kol jie bus kariuomenėje, jų išrašytą „Kari“ skaitys namiškiai, o parvykę patys per ištisus metus turės nuolatinį įdomų svečią.

Eil. J. Pakala

LITERATŪRINIS EGLUTĖS VAKARAS. Sausio 7 d. šarvuotųjų rinktinės švietimo vadovo kpt. Ambraziūno rūpesčiu, r-nės salėje įvyko literatūrinio pobūdžio eglutės vakaras. Nors didelis šaltis, bet žmonių prisirinko nemaža. Pilna salė visuomenės. Prie scenos buvo gražiai papuošta eglutė, iš kardonų padirbta. Eglutė įvairiaspalviai iliuminuota. Tokia puiki eglutė rinktinėj pasirodo jau kelinti metai, kuri savo žodžiais ir grožiu priverčia rimtai svečius pagalvoti, ar verta naikinti brangus mūsų šalies turtas — medis. Programa gana linksma ir įvairi. Griežė net trys skirtingi orkestrai. Eglutės vakarą atidarė švietimo vadovas, primindamas žalingą medelių naikinimo paprotį. Iš pradžių griežė karių kaimiškas stygų orkestras, kuris koncertavo gana gražiai. Pertraukos metu j. psk. Brazdžionis paskaitė savos kūrybos porą eilėraščių: „Mūsų jėgos Tėvynei“ ir „Kario džiaugsmas“. Pasibaigus šiam orkestrui griežti, pradėjo antrasis: tai gražus akordionas su pritariamais instrumentais. J. psk. Brazdžionis paskaitė „Senujų metų“ bylą. Apstojus aplink eglutę, kariai sudainavo „Tykus buvo vakarėlis“, „Atlėk, sakalėli“, „Jau pražydo“ ir kt. dainų. Toliau publiką linksmino trečias dūdų orkestras iki vėlyvo vakaro. Publika buvo eglutės vakaru patenkinta.

J. psk. Balyš Brazdžionis

JAUNIEJI ŪKININKAI IŠRAŠO „KARI“. Č e d a s a i. „Karys“ savo gražia išvaizda ir įdomiu turiniu vis daugiau ir daugiau užkariauja simpatijų Čedasų visuomenėje, ypač

kaimo jaunimo tarpe. Šiomet Čedasų JŪR valdyba visiems šiems metams išrašė rateliui „Kari“. Ratelio nariai labai tuo patenkinti.

Balyš Gurklys

RYŠIŲ BATALIONAS. Sausio 13 d. mokomoji kuopa išleido savo naują laidą.

Iš ryto šančių įgulos bažnyčioj baigusiems mokomąją kuopą kariams buvo atlaikytos pamaldos, kurias laikė ir pamokslą pasakė kun. prof. Česaitis.

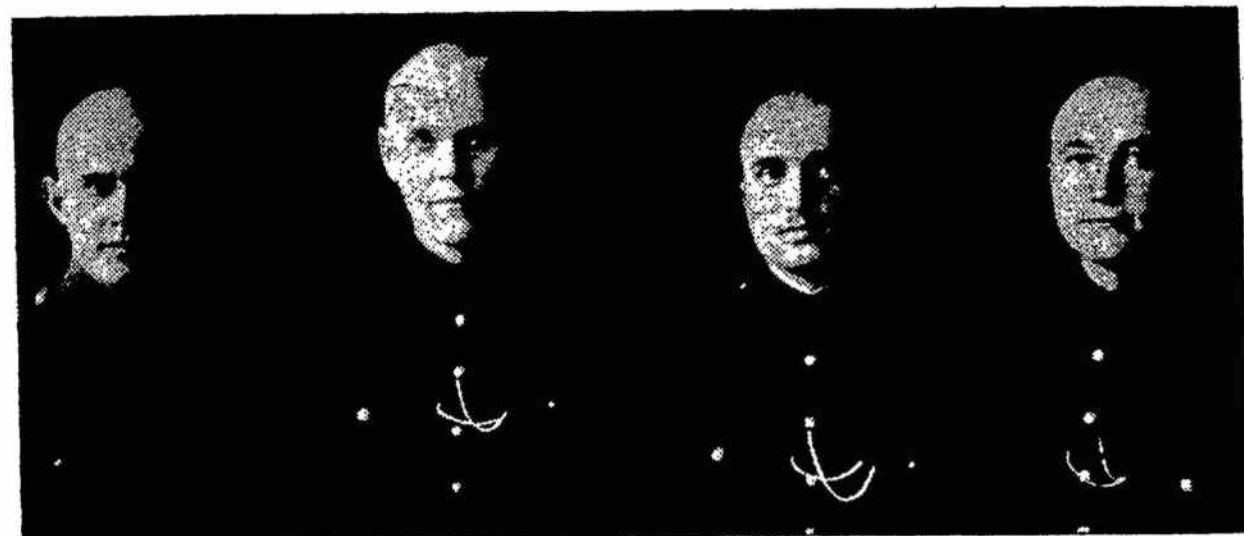
Į išleidimą buvo atvykęs bataliono vadas plk. ltn. Vitkūnas ir visa bataliono vadovybė. Dviem pirmaisiais ir pavyzdinai baigusiems mokomąją kuopą bataliono vadas įteikė asmenines dovanas: sidabrinis laikrodžius ir dviem baigusiems antraisiais: nikelinius laikrodžius. Visiems baigusiems mok. kuopą buvo įteikti baigimo pažymėjimai.

Bataliono vadas šios laidos išleidimo proga pasakė būsimiesiems puskarininkiams kalbą, kurioje pabrėžė, kad ši mok. kuopos laida yra ypatinga, nes mok. kuopą baigė istoriniais metais.

Kuopos vadas mjr. Šilius savo kalboj atsisveikindamas su savo auklėtiniais, priminė, kad ši laida išskirstoma jau antrą kartą: mobilizacijos metu — budėti Tėvynės nepriklausomybės sargyboje ir šiandien — su atestatais rankose.

Po iškilmingojo pažymėjimų įteikimo akto mok. kuopos kareivių choras, p. Liuberskio vadovaujamas, padainavo keletą karinių dainų.

Eil. B. Mickevičius

Pirmaisiais baigė ryšių bataliono mokomąją kuopą (iš kairės į dešinę): eil. B. Melgunovas — antruoju ir V. Jancevičius — pirmuoju (radijo klasė); eil. St. Aksenavičius — pirmuoju ir Pr. Sakalauskas — antruoju (telefono klasė)

IŠLEISTUVĖS 8. PĖST. PULKE. Pagal įsigyvenusią pulke tradiciją, išvykstantiems iš pulko likt. puskarininkiams rengiamos išleistuvės ir prisiminimui įteikiamos kuklios dovanėlės. Sausio 6 d. įvyko išvykstančių iš pulko į kitas kariuomenės dalis puskarininkių išleistuvės. Šį kartą išleidžiamųjų susidarė net 5 asmens.

Šiose išleistuvėse, be puskarininkių, dalyvavo pulko vadas plk. Butkūnas, pulko kapelionas kun. Balandis ir Bn V mjr. Švambarys.

Pulko vadas išleidžiamiesiems pasakė tėvišką kalbą, kurioje priminė jiems, kaip pulko auklėtiniais (jie visi pulke atlikę karinę prievolę liko liktiniais), nepamiršti įskiepytos drausmės ir atsidavimo tarnyboje.

Be to, atsisveikinimo kalbas pasakė kapelionas kun. Balandis ir liktiniai puskarininkiai. Po to buvo įteiktos dovanos, o ponioms gyvų gėlių puokštės.

Vrš. Griškevičius

VILNIEČIAI MOKSLEIVIAI KARO MOKYKLOJE. Švenčių atostogų metu viešėję Kaune Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos moksleiviai atsilankė į svečius ir į Karo Mokyklą. Brangiems ir retiems svečiams buvo pademon-

struotas šaudymas iš įvairių ginklų. Be to, svečiai buvo supažindinti su kariūnų gyvenimu. Atsisveikinimo vakarienės metu mokyklos v-kas b. gen. Juodišius broliams ir sesėms vilniečiams pasakė šiltų ir tėviškų žodžių. Taip pat visi svečiai buvo apdalinėti „Kariūno“ žurnalu. J. N.

8. P. K. K. VAIDOTO PULKO I Bn. turime gerai veikiančią karių biblioteką. Šiuo laiku bibliotekoje yra 2.925 tomiai knygų. 1939 metais biblioteka papildyta 153 tomiais naujesnių leidinių. Knygos gražiai ir patvariai įrištos. Uolių skaitytojų yra apie 70% Bn. esančių karių. Per 1939 metus uoliausias skaitytojas, daugiausia perskaitęs knygų, buvo mok. kuopos j. psk. Navickas.

Tenka pabrėžti, kad daugiausia skaitytojų 1939 metais laimėjo lietuvių rašytojų kūriniai. Daugiausia skaityta: Marcinkevičiaus „Benjaminas Kordušas“, šalčiuvienės-Gustaitytės „Laiko laiptais“, V. Krėvės „Raganius“ ir kt. Iš svetimųjų rašytojų daugiausia skaityta Karl May kūriniai.

Bibliotekorium yra ltn. Garkauskas. Knygininku yra aukštąjį mokslą baigęs j. psk. Staškevičius, kuris padeda skaitytojams pasirinkti knygų. Psk. Gulbinskas

ISIRENGĖMĖ SAVO ČIUOŽYKLĄ. 1. artilerijos pulko II grupės kariai, vos tik pirmiesiems šalčiams sukausčius Nevėžį, susirūpino čiuožimo sportu. Tikrosios tarnybos kariams pageidaujant, grupės sporto vadovo rūpesčiu nupirktas reikiamas skaičius pačiūžų ir įrengta čiuožykla. Čiuožyklos priežiūrą ir valymą atliekamu nuo tarnybos laiku atlieka patys kariai. Suskilus ir išsibraižius ledui, grupės karių ugniagesių komanda staiga ir netikėtai išgirsta komandą: „gaisras“! Po minėtos komandos kariai ugniagesiai skubiai, drausmingai bėga į ugniagesių stoginę, iš kurios, išitraukę rankinį siurbį, bėga likviduoti „pavojingus“ plyšius. J. psk. Vladas Raila

KARO AVIACIJA. Sausio 6 d. karo aviacijos psk. ramovėje buvo suruošta Kalėdų eglutė puskarininkių vaikams. Eglutės parengimu ir programa rūpinasi Moterų Ratelis.

Subuvime dalyvavo puskarininkių ramovės valdybos pirmininkas mjr. Augustinas, karininkų šeimų Moterų Ratelio atstovė ponija Motuzienė, kuri vaikučiams atnešė dovanėlių ir pasveikino vaikučius švenčių proga.

Kalėdų senelis (vrš. Čepulis), primindamas šiuos sunkius laikus, pranešė, kad vaikučiams dovanėlės buvo parūpintos kuklesnės, negu kitais metais. Programą (dainas, deklamacijos ir šokius) atliko patys vaikai. K. Str.

KUPIŠKIO ĮGULA. Įgulos likt. puskarininkiai surengto vakaro pelną paskyrė neturtingiems vilniečiams.

Sausio 6 d. įgulos artilerijos dalinys šventė savo pulko metinę šventę, kuri pradėta pamaldomis. Į bendrus pietus buvo pakviesti visi įgulos karininkai. Po pietų buvo nemonkamas kinas „SOS ore“.

Vakare karių kino salėje, griežiant Pajuosčio įgulos 7. pėst. dalinio dūdų orkestrui, nuotaikingai pasilinksmina. Glž.

VARNIŲ ĮGULA. Paskiausiomis dienomis likt. puskarininkių ramovėje įvyko susirinkimas, kur išrinktas 1940 m. likt. psk. ramovės tvarkomasis komitetas. Nariais: vrš. Živulskas, psk. Bureidas, psk. Viešniauskas ir kandidatais: vrš. Namajūnas ir vrš. Brazinskas. Šeimnininkas balsų daugumą išrinktas psk. Burlidas. Įnešta daug naujų minčių tvarkyti ir gražinti savo ramovę. Taip pat nutarta dažniau ruošti įvairius pasilinksminimus, vakarus su vaidinimais, rungtyniauti k. t. su šachmatais ir t. t. O vasaros laiku atliekamu nuo tarnybos metu rengti į žymesnes Lietuvos vietas ekskursijas, pirmoje eilėje į sostinę Vilnių. San. psk. M. Grinius

PARODYKIME GERĄ ŠIRDĮ PAUKŠTELIAMS. Mes, kariai, budėdami Tėvynės sargyboje, turime ne tik mokytis karo mokslo, bet išmokti ir geraširdiškumą parodyti visiems nelaimingiems. Šių metų žiema yra visiems žiauri, o ypač paukšteliams. Žemė apklotą storu sniego sluoksniu, viską sukaustė žiaurusis šaltis, palikdamas tuos nekaltus sutvėrimus be trupinio maisto. Mes, matydami tokią sunkią jų būklę, turime jiems padėti. Pas mus po kiekvieno valgymo lieka ant stalų daug trupinių, kuriuos sunaikiname be naudos, kai tuo tarpu galėtume palesinti daug badaujančių paukštelių. Todėl patys sočiai pavalgę, atminkime alkanuosius ir jiems pabarstykime maisto trupinėlių. Už tai paukšteliai atsilygins vasarą, naikindami mūsų tėvų soduose, daržuose ir kitur įvairius augalų gadintojus. Gr. L. Kančauskas

7. pėst. pulko karių grupė, išsirašiusių „Kari“

ŠAULIŲ GYVENIMAS

VILNIAUS „VARPO“ CHORAS, pernai lankęsis įvairiose krašto vietose su dainomis, šiomis dienomis perėjo į šaulių S-gą ir yra Vilniaus šaulių rinktinės žinioje. Chorą diriguoja V. D. g-jos muzikos mokyt. Julius Sinius. Choras šiuo laiku teturi 27 dainininkus-es, bet, pagerėjus sąlygoms, laukiama šio skaičiaus padidėjant.

ŠAULIŲ S-GOS DALINIUOSE ŠIUO METU vyksta metiniai susirinkimai, kuriuose priimamos praėjusių metų apyskaitos, numatomas darbo planas 1940 m. ir renkamos naujosios tarybos bei revizijos komisijos.

Kovo mėn. įvyks metinis šaulių S-gos rinktinių atstovų susirinkimas.

KARO AVIACIJOS V-KAS B. GEN. A. GUSTAITIS IR „NERIES“ B-VĖS DIR. A. VOSYLIUS sausio 14 d. metiniame šaulių S-gos aviacijos būrio susirinkime išrinkti būrio garbės šauliais.

PAAUKOJO KARABINĄ SAVO BŪRIUI išvykdamas į Vilnių šiaulių 34-to būrio šaulys Petras Puklys.

ŠAULIŲ S-GOS AVIACIJOS BŪRIO ŠAULIAI BENDRADARBIUS SU ŠAULIAIS MOKSLEIVIAIS, lankydami šaulių moksleivių daliniuose ir supažindindami juos su aviaciniais dalykais.

MIRĖ SAVANORIS KŪRĖJAS ŠAULYS J. PSK. P. NAVAGRUCKIS, nuo pat įstojimo į Žibartų (Šeduvos v., Panevėžio apskr.) šaulių būrį buvęs aktyvus šaulys ir nuolat renkamas į būrio tarybą. Velionis buvo Vyčio Kryžiaus kavaliereus. Dalyvavo kovose su visais Lietuvos priešais.

Vilniaus rinktinės šaulių vadas plk. Kaunas plačiai ir išsamiai supažindino su šaulio darbu.

Steigiamasis susirinkimas išrinko būrio tarybą, į kurią įėjo ats. mjr. Petkevičius, ats. ltn. Baliūnas, ats. ltn. Česnavičius ir Šimkus. Kandidatais: A. Burokas ir Kazickas. Į revizijos komisija įėjo: inž. Landsbergis, V. Saulevičius, Morūnas, Kruopis ir Keldušytė. Būrio vadu yra paskirtas ats. plk. ltn. Gražulis, o vado padėjėju — ats. mjr. Petkevičius.

Susirinkimo pabaigoje pasakė kalbą burmistras K. Stašys, kurioje palinkėjo naujam būriui sėkmingo darbo. M.

GYVA VALKININKŲ ŠAULIŲ BŪRIO VEIKLA. Vos pora mėnesių kai įsisteigęs Valkininkų šaulių būrys labai veikliai pasireiškia. Jau suruošti du koncertai (atliko karių orkestras) miestelio ir kaimo gyventojams. Kalėdų ir Trijų

Dar galima išsirašyti šiemis metams „Kari“. Ne kareiviai ir ne moksleiviai, atsiuntę tik 5 litus ir nori „Kari“ gauti visus metus, turi atsiųsti dar po 1 litą. Neatsiuntusiems bus siuntinėjama tik iki lapkričio 1 dienos.

Karalių šventėmis suruoštos kultūrinės pramogos. Per Naujus Metus pastatytas vaidinimas; dainavo linksmieji pusbroliai. Būrio eilės nuolat didėja naujais nariais.

KARINIO RENGIMO KURSAI KANDIDATAMS Į PUSKARININKIUS sausio 14 d. atidaryti Kauno rinktinės šauliams karo policijos mokykloje. Kursai truks ligi kovo 14 dienos.

ISISTEIGĖ NAUJAS ŠAULIŲ CHORAS. Užpaliuose, Utenos v. Chorą diriguoja šaulys J. Baltakis. Dalyvauja 34 dainininkai-ės.

TELŠIŲ RINKTINĖS BŪRIŲ ATSTOVŲ SUSIRINKIMAS įvyko sausio 14 d. Dalyvavo šaulių S-gos vadas plk. ltn. Saladžius ir s-gos štabo v-kas gen. št. plk. ltn. Žukas.

„KOKS YRA PASAULIS IR KOKIE TURIME BŪTI MES“ sausio 6 d. Želsvos (Marijampolės r.) būrio susirinkime skaitė paskaitą šaulys S. Mikalauskas.

ŠILINĖS ŠAULIAI ĮSIRENGĖ SALE pr. mokykloje ir sudarė tikamas sąlygas susirinkimams, vakarams, paskaitoms ir t. t. Apylinkės visuomenė šaulių darbu džiaugiasi.

ISISTEIGĖ JAUNŲJŲ ŠAULIŲ SKYRIUS prie Alsėdžių (Telšių v.) šaulių būrio. Jauniesiems vadovauja šaulys J. Liutkus.

ŽIDIKŲ MOTERYS ŠAULĖS MINĖJO SAVO DEŠIMT-METĮ. Ta proga pažymėtina, kad moterys šaulės, tik įsistigusios, visai pasuko apylinkės gyvenimą. Pramogų metu niekad nebedaro bufeto su svaigiaisiais gėrimais, bet žmonių vis tiek susilaukia, nes jas suorganizuoja labai įdomiai ir kultūringai. Kasmet rengiamos Kūčios neturtingiems vaikams; renkamos aukos žiemos Pagalbai. Yra tautinių šokių šokėjų grupė. Šaulių iniciatyva buvo surengti namų ruošos kursai ir t. t.

ŠAULIŲ VALSTYBĖS TEATRAS, pakviestas moterų šaulių būrio, Radviliškyje sausio 11 d. vaidino pjesę „Žmonės ant ledo“. Meno pajėgų manoma kviesti ir dažniau.

KALĖDŲ EGLUTĖS MIŠKE SURENGĖ sausio 14 d. apylinkės vaikams Zuikinės (Kauno v.) šaulių būrys. Miške buvo papuoštos dvi gyvos eglutės, apie kurias buvo pašokta, pasakyta eilėraščių ir t. t.

ZARASŲ ŠAULIAI JAU TURI SAVO DŪDŲ ORKESTRĄ. Šaulių rinktinės pastangomis, dar praėjusiais metais buvo gauta dūdų orkestrui instrumentų dalis. Gavus instrumentus, buvo susirūpinta ir pačiu orkestro organizavimu. Šis darbas buvo pavestas senam orkestrantui šauliui Petkevičiui, kuris netrukus orkestrą suorganizavo ir pradėjo jį mokyti. Po intensyvaus poros mėnesių darbo orkestras ši mėnesį pirmą kartą pasirodė viešumoje. Orkestro pasirodymu yra visi patenkinti, nes šaulių tarpe orkestro trūkumas labai buvo jaučiamas.

Pr. K-ca

LAIŠVOJ TĖVYNĖJ, LAISVAI IR DŽIAUGIAMĖS. Dar ne taip seniai įsikūrė Dukšto šaulių būrys, bet savo veikla jau plačiai žinomas po visą Dukšto ir net kitų apylinkių sritis. Švenčių metu Dukšto šauliai suruošė Dukšte pasilinksminimą, į kurį suplaukė apie 800—1000 žmonių. Nemaža vietos salė buvo mušte prisimušusi žmonių ir visų veiduose buvo matoma jauki, giedri nuotaika, o iš lūpų aidėjo lietuviškos dainos garsai.

Teko patirti, kad šio pasilinksminimo metu šauliai surinkę apie 800 litų gryno pelno. Šis pelnas tik ką įsikūrusiam būriui yra pagrindas tolimesniam jo darbui.

Išsikalbėjus su vietiniais gyventojais dėl bendro jų ūpo ir to didelio entuziazmo, kuris buvo matomas vakaro metu, vienas jų pareiškė: „Laisvoj Tėvynėj, laisvai ir džiaugiamės“, o kitas pridūrė: „Reikia atsiminti, kad tai pirmas lietuviškas vakaras, kurį tokioj jaukioj nuotaikoj ir dvasioj galime čia praleisti“.

Šiame pasilinksminime muzikalinę programos dalį atliko Zarasų pasienio policijos orkestras.

Pr. K-ca

SPORTAS

KAUNAS — TALINAS 4:12. Sausio 13 d. Kaune, K. K. Rūmų salėje, buvo tarp miestinės bokso rungtynės Kaunas — Talinas. Šiomis rungtynėmis susidomėjimas buvo didelis, žiūrovų atsilankė per 1.000. Aplamai, žiūrovai turėjo progos pamatyti ir neblogų susitikimų, nes dauguma jų buvo geri, aukštos klasės ir įdomūs savo eiga. Nors Kaunas ir pralaimėjo 4:12, tačiau tenka pažymėti, kad estų persvara nevisur buvo per didelė, nes daugumoje susitikimų turėjo pasitenkinti nežymia taškų persvara. Nors tikroji rungtynių

pasekmė buvo ne 12:4, bet 10:6 Talino naudai, nes mūsų sv. Žemaičio svoris buvo per didelis ir taškus gavo nors ir pralaimėjęs estas.

Pirmasis susitikimas buvo mūsų sv. tarp Žemaičio (Kaunas) ir Mittas (Talinas). Žemaitis greit keliais smarkiais smūgiais pasiekė laimėjimą I rounde technišku nokautu. Bet dėl per didelio jo svorio taškai atiteko estams. Gaidžio sv. Lendzinas (K) taškais įveikė Evertsą (T). Plunksnos sv. Novickis (K) pralaimėjo Nogistui (T) trečiame rounde technišku nokautu. Lengvo svorio Majus (K) labai aiškiai taškais įveikė Ernitsą (T). Pusvidutinio svorio Aukštikalnis (K) pralaimėjo I rounde Kanepui (T) techniniu nokautu. Vidutinio sv. Untonas (K) po jaudrios kovos pralaimėjo labai nežymia taškų persvara Tarmui (T). Pussunkio svorio Vinča II (Šiauliai) nežymia taškų persvara pralaimėjo Kolui (Talinas). Sunkaus svorio Zaboras (K) taškais pralaimėjo Langei (T).

IŠ L KLASĖS LEDO RITULIO PIRMENYBIŲ. Sausio 13 d. buvusiose L klasės pirmenybių rungtynėse š KJK nugalėjo I.GSF 3:0 (2:0, 0:0, 1:0).

Sausio 14 d. buvusiose L kl. ledo ritulio pirmenybėse š KJK įveikė JSO 4:1 (2:1, 2:0, 0:0).

ATIDARYTA SLIDININKAMS NUOSKLANDA. Sausio 14 d. A. Panemunėje, ties Vičiūnų kaimu, buvo atidaryta slidininkams nuosklanda (tramplynas). Nuosklanda įrengta šaulių Sąjungos štabo rūpesčiu talkos būdu. Nuosklandą atidarė ir tarė žodį šaulių Sąjungos sporto vadovas ats. ltn. K. Tumas. Po to įvyko šokimo rungtynės, kurias laimėjo K. Kiaunė (Kauno VI gimnazija). Laimėtoji buvo įteikta dovana. Nuosklanda nemokamai galės naudotis sportininkai talkininkai, kurie yra prisidėję darbu ją rengiant. Kiti visi galės naudotis už nedidelį atlyginimą. Atlyginimas nustatyta imti iš moksleivių, šaulių ir karių kartinio po 30 ct., sezonui 2 litus, ir iš kitų kartinio 50 ct., sezonui 5 lt.

KARINĖS ŽINIOS

MIRĖ LATVIJOS KARIUOMENĖS ŠTABO VIRŠININKO PADĖJĖJAS. Sausio mėn. 12 d. naktį netikėtai mirė Latvijos kar. št. v-ko padėjėjas plk. Dūms. Velionis iki paskutinės valandos jautėsi sveikas ir stiprus. Sausio 11 d. velionis, grįžęs iš tarnybos, visa vakarą praleido šeimos tarpe ir niekas nemanė, kad už kelių valandų jo širdis amžinai nustos plakusi.

Plk. Dūms gimė 1892. II. 28 d. ūkininkų šeimoje, Vialtos vals., Liuliuose. Mokslą pradėjo Pliavinių pradžios mokykloje. Prekybos mokyklą lankė Jekabspilyje. Baigęs Balstogės komercinę mokyklą, studijavo Rygos politechnikume. Karine tarnybą pradėjo 1916. I. 2. rusų kariuomenėje, įstodamas į Konstantino artil. karo mokyklą. Tais pačiais metais birželio 14 d. ia baigė ir pakeltas į pirmąjį karininko laipsnį. Paskirtas į IV Sibiro šaulių artil. pulką. Dalyvavo Didžiajame kare prieš vokiečius. buvo sužeistas ir kontuzitas. Į Latvijos kariuomenę įstojo savanoriu 1919. VI. 2. į 2. Cesų bateriją. Tais pačiais metais birželio 24 d. paskirtas tos baterijos vadu. Dalyvavo kautynėse dėl Latvijos nepriklausomybės prieš bermontininkus ir bolševikus.

1920. V. 5. paskirtas Zemgalės artil. diviziono vadu, o to pat mėnesio 17 d. perkeltas į vriausią artil. vald., priešcheminės žinvb. Po to plk. Dūms ėio įvairias atsakingas pareigas iki 1939. XI. 29. kol buvo paskirtas kariuom. št. v-ko padėjėju. 1923 m. baigė vyresniųjų viršininkų kursų, o 1937. I. 20. aukštąją karo mokyklą. Be to, jis baigė Latvijos universiteto chemijos fakulteto 4 kursus. 1933. V. 31. pakeltas į pulkininko laipsnį.

Plk. Dūms buvo apdovanotas Lačplėšo karo ordinu III laip., Viesturos ordinu II laip. (su kardais). Trijų žvaigždžių ordinu IV laips. ir kitais garbės ženklais.

Kariuomenės vadas gen. Berkis ir kariuomenės štabo viršininkas gen. Rozenšteinas asmeniškai atsilankė pas ponį Dūmsienę ir pareiškė užuojautą.

Sausio 12 d. velionis iš Hermando g. 15 buvo eksportuotas į karo ligoninės koplyčią, o 15 d. į katedrą. Sausio 16 d. buvo palydėtas į Brolių kapus.

SMULKESNĖS ŽINIOS APIE NAUJĄ ITALŲ KARO LAIVĄ „LITTORIO“

Praėjusių metų gruodžio mėn. 13 d. Italijoje tarp Portofino ir Specijos įvyko naujojo italų karo laivo „Littorio“ bandomoji kelionė, kurioje dalyvavo ir žurnalistai. Italų spauda rašo, kad laivas turi 235 m ilgumo, 32 m platumo ir 61 m aukštumo; ginkluotas devyniomis 381 mm, dvylika 152

mm, dvylika 90 mm patrankomis ir 40 priešlėktuvinių kulkosvaidžių. Šiuo metu „Littorio“ esąs labiausiai ginkluotas karo laivas ir, be to, pranašesnis už to paties tipo laivus savo veikimo radijusu, greitumu ir apšarvavimu. Laivo galia — 130.000 P (4 grupės turbinų, 8 milžiniški katilai). Jo statybai italai išleidę 1.000.000.000. lirų. Ypatingai moderniškai esančios įrengtos laivo aptarnavimo patalpos: jos atitinka visus galimų patogumų reikalavimus (garsinis kinoteatras, šaldytuvai, plaukiojimo baseinai ir dušas, jūrininkų baras, poilsio patalpos, bibliotekos, elektrinė duonos kepykla, garinė skalbykla, įvairūs žaidimai ir t. t.). Labai patogios esančios ir instruktorių patalpos. Visos laivo svarbiausios dalys dengtos labai atspariais šarvais. Didžiųjų laivo patrankų tolnašumas — 44 km. Sunkiosios 381 mm patrankos granata sverianti apie 1000 kg. Kiekvienos patrankos bokštas sveria apie 1.600 to.

NAUJAS ŠARVUOTAS AUTOMOBILIS

Praėjusį rudenį didžiuosiuose italų armijos manevruose pirmą kartą išbandyti naujieji „M 11“ tipo šarvuoti automobiliai, kuriais aprūpintos italų motorizuotosios divizijos. Naujieji šarvuotieji automobiliai sugrupuoti po 12. Šveicarų spauda juos vertina, kaip labai greitas ir stiprias puolimo priemonės. Keliais jie gali važiuoti iki 40 km/val. Važiuojant keliais degamosios medžiagos užtenka iki 200 km. Automobilis ginkluotas 2 „Bredo“ sistemos kulkosvaidžiais ir vienu 37—40 mm prieštankiniu pabūklų. Tarnyba — 3 kariai. Priekiniai šarvai 4 cm, užpakaliniai — 1,5 cm storumo. **SVARBUS MOKSLININKŲ IŠRADIMAS CHEMINIAME KARE**

Žinomas Jungtinių Amerikos Valstybių chemijos profesorius Ralfas Bellers Niujorko Hobarto koledžo laboratorijoje surado naują cheminį junginį, kuris visiškai neutralizuoja iperitą. Tas junginys yra skystis. Juo apipurkšti rūbai turi savybę neutralizuoti iperitą kelis mėnesius. Prof. Bellers savo išradimą išbandė įvairiais atvejais. Dabartiniu metu jis bando rasti patogiausią būdą šio išradimo praktiškam pritaikymui.

DIDINAMA ISPANŲ KARIUOMENĖ. Nuvarginta ilgo pilietinio karo ispanų kariuomenė pr. metais buvo demobilizuota. Karui pasibaigus, iš karto pradėta rūpintis tinkamesniu kariuomenės sutvarkymu. Šveicarų spauda jau skelbia kai kurias žinias apie numatytus pakeitimus. Prieš prasidedant 1936 m. karui, Ispania turėjo krašte apie 118.000 karių ir apie 11.000 jūrininkų, o kolonijose — apie 33.500 karių. Žemyno kariuomenė krašte bus padidinta bemaž iki 400.000 žmonių. Jau įsteigta aukštoji karo taryba, kuriai vadovauja karo ministras, o dalyvauja armijos korpusų vadai. Ties Madrido miestu įsteigta aukštoji aviacijos technikos mokykla. Įsteigta 5 nauji aviacijos legionai (pulkai). Netrukus bus įsteigtas dar ir parašiutininkų batalionas.

PAGREITINTAS LAKŪNŲ PARENGIMAS. Taikos metu Anglijos karo aviacijos lakūnai buvo parengiami mokyklose per 12 mėn. Karui prasidėjus mokymas atliekamas žymiai greičiau, visas parengimas užtrunka tik 4 mėn. Tai leidžia kas mėnuo parengti apie 3000 naujų lakūnų.

PATOBULINTI HIDROPLANAI. Jūrų aviacijos lėktuvai arba hidroplanai pakyla į orą nuo vandens paviršiaus arba paleidžiami iš laivų tam tikro prietaiso — katapultos pagalba. Hidroplanai nutūpia irgi ant vandens. Tačiau Amerikoje išbandytas naujas hidroplanas. Prie jo plūdžių skiauterių pritvirtintos plieno juostos. Pasirodo, kad naujos konstrukcijos plūdės leidžia hidroplanui nutūpti kiekviename žemyno aerodrome, o taip pat ir pakilti iš jo į orą.

KAS NAUJA LIETUVOJE

VILNIUJE SLAPTA LENKŲ ORGANIZACIJA susekta ir suimta eilė įvairaus amžiaus ir profesijos asmenų. Rasta programų, du slapti radijo siųstuvai ir kt. Suimtųjų skaičiuje apie 75% yra į Vilniaus kraštą atvykę iš įvairių buvusios Lenkijos teritorijų.

PLEČIAMAS BIBLIOTEKŲ TINKLAS. Švietimo Ministerija paprašė Ministrų Tarybos pritarimo visame krašte įsteigti dar 110 naujų viešųjų valstybinių bibliotekų, jų tarpe 32 bibliotekas Vilniaus krašte.

DALIS ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJOS Į VILNIŲ. Kadangi šiuo metu Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijoje yra sutelkta žemės ūkio mokslo sričių ir dėl to justis erdvumo stoka, tai rūpinamasi miškininkystės skyrių perkelti į Vilnių. Žemės ūkio viceministras net patalpas tam reikalui apžiūrėjo.

NUSAVINTI 37 DVARAI. Vilniaus apygardos žemės reformos komisija nutarė nusavinti 29 savininkų 37 dvarus bei palivarkus Maišiogalos, Trakų, Pabradės, Paberžės, Turgelių, Jasūnų, Rudaminos, Eišiškių ir Rudiškių valsčiuose. Bendras nusavintų dvarų plotas sudaro 9.264 ha. Žemė skiriama žemės reformos reikalams.

CUKRAUS GAMYBA praėjusiais metais buvo didesnė negu anksčiau. Iš viso pagaminta 24.000 tonų cukraus, būtent, per 3000 t daugiau. Pavenčių fabrikas pagamino 9.576 t smulkaus cukraus ir 1.209 t gabalinio, o Marijampolės — 13.216 t smulkaus.

DURPIŲ GAMYBA. Atsiradus sunkumų su kuro atsargomis, vis daugiau vertinamos durpės. Pastaraisiais metais jų gamyba Lietuvoje žymiai pagyvėjo. Praėjusiais metais jų pagaminta už 7.000.000 Lt. Dirbo 52 garo ir elektros jėga varomos mašinos. Darbininkų, neskaitant ūkininkų rankinės gamybos, durpynuose dirbo apie 2.500 žmonių. Šiais metais durpių gamyba dar bus plečiama. Numatoma rankiniais būdais pagaminti 125.000 to ir mašinomis — 225.000 to. Vertinant pinigais, susidarytų apie 10.000.000 Lt.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ ĮSIGYJA NAUJŲ MAŠINŲ statybos, gatvių tiesimo ir kt. reikalams. Šiuo metu nupirkta dvi betono maišyklės, lieto esfalto mašina. Dar bus nupirkta akmens skaldymo mašina ir specialus plentvolis asfaltiniams paviršiams lyginti. Turėdama daugiau mašinų, savivaldybė gali daugiau darbų atlikti ūkio būdu ir mažesnėmis išlaidomis.

PAKANKAMI CEMENTO IR STIKLO IŠTEKLIAI sudaryti iki ateinančio statybos sezono. Vėliau jų tikimasi gauti iš Vokietijos, SSSR, Latvijos ir Estijos.

SĖKLOS VILNIAUS SRITIES ŪKININKAMS. Kad Vilniaus srityje būtų pakeltas pieno ūkis, norima sudaryti sąlygas įsigyti pašarinių javų ir augalų sėklų. Bus duodamos pašalpos. Jas išdalins rajoniniai agronomai.

RENGIAMASI CEMENTO GAMYBAI. Esant gana gausios medžiagos cemento gamybai Akmenės — Vegerių rajone, Finansų Ministerijoje eina pasitarimai ten suorganizuoti cemento fabriką. Be to, praėjusį rudenį tyrinėjimai buvo padaryti ir Valkininkų apylinkėje, kur taip pat yra tinkamų žaliavų ir vietų cemento fabrikui.

NAUJIEJI LEIDINIAI

Antanas Poška, NUO BALTIJOS IKI BENGALIJOS. I dalis Su gervėmis į pietus. 8 metų kelionės po Europą, Aziją ir Afriką. 360 psl. Sakalas. Labai gausiai iliustruota. Lt. 4.

Šiame tome rašoma kelionės įspūdžiai per Vokietiją, Dancigą, Čekiją, Austriją ir plačiau apie Bulgariją, kurios sostinėje autorius ilgiau gyveno, lankė J. Basanavičiaus gyventas vietas, susipažino su liaudimi, išmoko jų kalbos, skaitė paskaitas ir patyrė daug šios įdomios šalies paslapčių.

Juozas Daulius, SIAUROJI IR PILNUTINĖ KATALIKYBĖ. Katalikybės esmės ir jos paskirties bei pritaikymo vietai ir laikui svarstymas. Sakalas. 144 psl. 2,50.

Šiame veikle nagrinėjamos šios labai aktualios šio meto problemos: Ar katalikybė tik mokslo sistema? O gal tai klerikalizmas — tam tikrų politinių ar luominių dvasininkų interesų siekianti religinė institucija? Ar katalikybė tik siaura konfesija, panaši sektoms? Ir iš viso ar katalikybė gali būti siaura. Kaip saurumas kartais gali reikštis katalikų gyvenime ir taktikoj? Kas yra pilnutinė katalikybė ir gyvenimiškasis bei taktinis katalikų integralizmas? Ką apie visa tai mano didieji katalikų atstovai?

Dr. J. Matusas, LIETUVIŲ KULTŪRA SENAIS LAIKAIS. Sakalas. 40 psl. Kaina Lt 1,—. Istorinė studija, kurioje yra 3 skyriai: 1. Prekyba, 2. Kariniai laikai ir 3. Miestai, namai, ūkio apyvoka, šiaip dirbiniai. Nors ir nedidelė studijėlė, bet čia paliesti labai įdomūs mūsų senolių materijalinės kultūros klausimai. Iš čia sužinome, kad labai seniai, dar prieš Kr. g., Pabaltijo tautos prekiaavo gintaru su tolimomis pietų tautomis. Aprašyta karo priemonės ir būdai. — Apuolės pilis, kovos prie Ezelio salos 1279 m., Kauno miesto santykiai su Karaliaučiumi ir Dancigu. Buvo steigiamos sakalų mokyklos. Sakalai medžioklėje atstodavę šautuvus. Čia daug įdomios istorinės medžiagos, atskleidžiančios mūsų senolių senų laikų kultūrą, — ir tai pirmą kartą pateikta iš pačių pirmųjų šaltinių.

Jonas Marcinkevičius. NEMUNAS PATVINO. Naujas originalus romanas apie šių dienų Lietuvos žmones, apie naujuosius „Kordušus“. Gyvos literatūrinės formos ir intriguojančio turinio vertingas veikalas. Viršelį dail. Rimto Kalpoko, 1939 m. leid., 296 psl. Lt 4,—.

P. Vaičiūnas, VARPŲ GIESMĖ. 4 veiksmų drama. Šio veikalo vyriausias motyvas — susidūrimas krikščionybės su senąja lietuvių tikyba Lietuvos širdy, Vilniuje. Dėl dekoracijų paprastumo, veikalas lengvai pastatomas ir mažesnio teatro scenoje. Iliustruotas nuotraukomis iš šiaulių V. Teatro premjeros. 169 psl. Kaina Lt 3,—.

A. V. Sukauskai, KALĖDŲ EGLUTĖS. Vadovėlis eglutės šventėms rengti. Kalėdų šventėms pritaikytų eilėraščių ir dainelių rinkinys, pajvairintas žaidimais ir kt. pramogomis. Prie dainų ir giesmių pridėtos gaidos, o žaidimai paaiškinti brėžiniais. Iliustruota pavyzdžiais papuošalų, kurie labai lengvai gali būti pasigaminami namuose. 109 psl. Kaina Lt 2,50.

V. Kumpikevičiūtė, VASARA LAUKUOS. Pirmas eilėraščių rinkinys. Rinkinį iliustravo ir viršelį piešė dail. R. Kalpokas. 56 psl. Kaina Lt 2,—.

L. Dovydenas, LAPINO VESTUVĖS. Gražiausia vaikų literatūros knygelė. Vestuvių papročiai ir svodbinės dainos, perkeltos į žvėrių pasaulį, įgauna nepaprastą vaizdingumą ir ryškumą. Iliustruota spalvotais piešiniais dail. Vaičiūčio. Knyga aprobuota švietimo Ministerijos. 80 psl. Kaina Lt 3,—.

GALVOSŪKIS

GALVOSŪKIS NR. 3 (Vrt. 1 tšk.)

1) . . . — . . . — . . .	Ginklas.
2) — —	Upė.
3) . . . — — . . .	Turkijos miestas.
4) — — . . .	Nemokas šnekėti.
5) — — —	Amatininkas.
6) . . . — —	Medis.
7) — — —	Jungtukas.
8) — — —	Nam. paukštis.
9) — —	Europos valstybė.
10) . —	Vabzdys.
11) — —	Vyr. vardas.
12) — —	Tropas.
13) —	Upė.

Brūkšnelių vietoje perskaityti visiems įsidėmėtiną posakį. Ign. Š-kis

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Ign. Šmigelskiui. Už Tamstos idėtus dalykėlius „Kario“ Nr. 23, 57 ir 59 išrašėme Tamstai „Karij“ 6 mėnesiams.

Alg. Šimkūnui. Kalendorių už praėjusius metus nebegalės gauti, nes jų angsti pritrūko ir daugeliui nebeteko.

Tėvynės Sūnui. Jauti ritmą, nestokoji jausmo, tik nevengi blogo kirčiavimo — ritmui paaukoti kalbos grožį. „Sulauksim laimės“ beveik geras bus. Atrodo, kad sugebėtum rašyti.

K. Mozelninkui. Pradėdi, kaip sakoma, nuo Adomo ir Ievos, ir todėl tik kitus pakartoji. „Laisvas Vilnius“ jau geresnis, bet dar stinga išrašymo. Esi jaunas, vilties nenustok!

Gr. Dut. R-ai. Tamstos feljetonėly visai nėra sąmojaus ir juokio.

Zerui. „Kai du stos“ idėsim. Kiti neįdomūs. Be to, Tamsta nepasistengi geriau, meniškiau nupiešti.

Buivydui. Piešinių technika gera, bet kiek per smulkūs ir turiniu neaktualūs. Lauksime. Su vinjetėmis sunkiau, nes toli esame, o redakcijai tai neįmanoma.

F. Katinui. Šie eilėraščiai jau žymiai geresni. Tik jų turinys senas, girdėtas. Kitą kartą tikimės jau visai gerų sulaukti. Gal apie Tėvynę geriau rašysis, negu apie karius, kurių gyvenimo nepažįsti.

V. Baranauskui. Blogai kirčiuojama.

Č. Šaduikiui. Gerai parašyta. Tik dėl aktualios medžiagos visa tai galėtumėm idėti vėliau. Gavę visa, galėtumėm atiduoti pailiustruot.

Jovarui. Vieną šaradą idėsim.

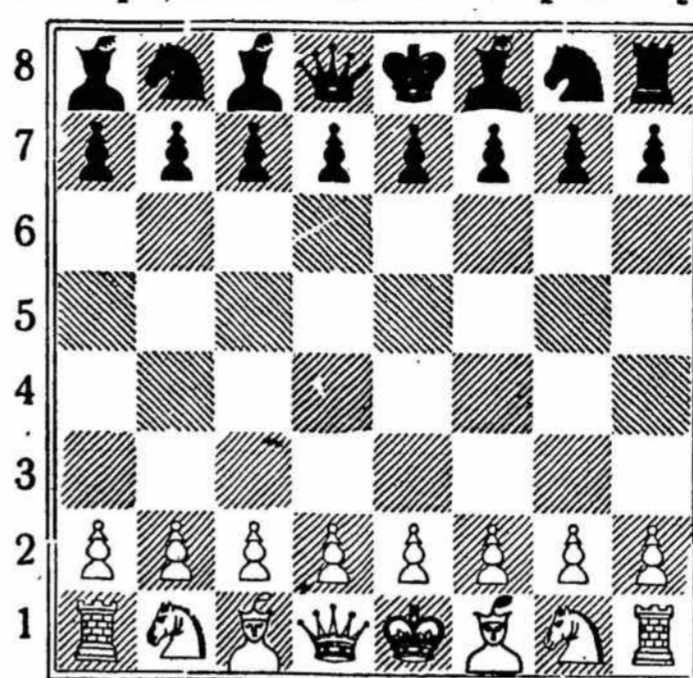
Ltn. Vadopalui. „Kario“ Nr. 21 atskirai nebuvo spausdintas, nes Nr. 20—21 yra dvigubas.

Nakui. Pasirinkite kitą slapyvardį, nes šiuo slapyvardžiu „Kary“ jau rašinėja kitas. Žinios reikia siuntinėti anksčiau ir nelaukti, kol jos pasės.

ŠACHMATAI

Jaunam šachmatininkui

Šachmatų didmeisteris Nimcovičius savo knygoje „Mano sistema“ išsireiškė: „Stumdyti šachmatų figūras be aiškiausio tikslo — tai strateginis konfūzas“. Todėl kiekvienas šachmatininkas, norįs šachmatais žaisti planingai, ir orientuotis skaitlinguose žaidimo variantuose, turi gerai mokėti išvelgti, išnagrinėti kiekvieną partijos poziciją: jos minusus ir plusus. Paimsime pradinę šachmatų partijos padėtį.

Pradėdami partiją abu priešininkai stengiasi galimai greičiau mobilizuoti savąsias mūšiu, t. y. išvesti savąsias figūras į aktingą žaidimą. Tai greičiausiai pasiekama tik stūmimu vieno kurio centrinio pėstininko (e ar d), atidarant linijas rikiams, valdovei ir parengiant, išvedus žirgą ir rikį (ilgai rokiruotei), karaliu rokiruotę.

Norint išvengti nedovanotinų pradinių klaidų, būtina išnagrinėti pradinę poziciją. Žvilgtėsim į lentą.

8-toj (1-moj) horizontalėje figūros, išskiriant tik bokštus, stipriai ginamos. Todėl debiute ir būna dažni pavojai bokštams, k. a. valdove (rikiu) paėmus pėstininkus b7 ar g7, žinoma, jei jaunas šachmatininkas per klaidą jų neapgina rikiais c8 ar f8. Bokštai atsiduria ir tuomet pavojuje, kai pėstininkai b ir g klaidingai pažengia pirmyn, atidarydami diagonales valdovei ar rikiu. Žirgai graso bokštams iš neapgintų laukų c7 (c2) ir f7 (f2).

Štai klaidinga partijos pradžia: 1. d2—d4 d7—d5 2. c2—c4 d5:c4 3. e2—e3 b7—b5 (silpnas ėjimas, nes pėstininkų c4 vis tik sunku apginti) 4. a2—a4 c7—c6 (blogai ginti ir 4... a6 dėl 5. a:b, nes negalimas 5... a:b; neišlaiko laimėto pėstininko ir 4... b:a 5. R:c4 ir t. t.) 5. a4—b5 juodi negali revanšuotis 5... c6:b5, nes 6. Vd1—f3 būtų užpultas neapgintas bokštas a8.

7-tos (2-ros) horizontalės centrinius laukus e7 ir d7 (e2 ir d2) gina kelios figūros, kiti gi laukai ginami tik pavienėmis figūromis. Todėl, mobilizavus kurią nors figūrą bendrai kovai, pėstininkas gali likti be apsaugos ir tuo būdu tapti atakos objektu. Pav.: 1. e2—e4 e7—e5 2. Žg1—f3 Žb8—c6 3. Rf1—c4 Žc6—d4? (Bendrai nepatartina debiute vaikščioti ta pačia figūra dusyk paėliui!) 4. Žf3:e5? (Baltieji pakliūva į žabangas; geriau reikėjo keistis žirgais ar padaryti kurį nors kitą žaidimą išvystantį ėjimą) Vd8—g5! (Dvigubas puolimas: žirgo ir neapginto pėstininko g2) 5. Že5:f7 (Arba 5. Žg4 d5! išlošiant figūrą; ėjimas 5. R:f7+ taip pat pralošia figūrą) Vg5:g2 6. Bh1—f1 Vg2:e4+ 7. Rc4—e2 Žd4—f3×. Šioje trumpoje partijoje lemiamą vaidmenį suvaidino ne netekimas pėstininko g2, bet įsiveržimas juodosios valdovės į lauką g2.

Silpniausias laukas 7-toje (2-je) horizontalėje yra f7 (f2), nes jis per daug artimas karaliui. Todėl dažniausiai jauni šachmatininkai ir būna aukomis dėl atitinkamo neįvertinimo pavojų laukui f7 (f2). Tai gražiai pailiustruos sekančieji pavyzdžiai.

a) 1. e2—e4 e7—e5 2. d2—d4 e5:d4 3. Rf1—c4 Rf8—e7? 4. Vd1—h5 g7—g6 (arba 4. Zh6 5. R:h6) 5. Vh5—d5 išlošia.

b) 1. e2—e4 c7—c6 2. d2—d4 d7—d5 3. Žb1—c3 d5:e4 4. Že3:e4 Žb8—d7 5. Žg1—f3 Žg8—f6 6. Že4:f6 Žd7—f6 7. Rf1—c4 Rc8—g4? 8. Žf3—e5 (Gerai ir 8. R:f7 K:f7 9. Že5+ atsilošiant figūrą su priedu — pėstininku) Rg4:d1? (Pralošiman veda ir 9... Rh5 10. V:h5!; geriau 9... Re6 10. R:e6 f:e su lemiama poziciniu baltųjų pranašumu) 9. Rc4:f7×.

c) 1. e2—e4 e7—e5 2. Žg1—f3 d7—d6 3. Rf1—c4 h7—h6 (Tipiškas ir silpnas, tačiau labai pamėgtas pradedančių šachmatininkų ėjimas, ginti nuo nepatirto grasinimo, vietoj to, kad debiute reikėtų daryti figūros išvystančius ėjimus) 4. Žb1—c3 Rc8—g4? 5. Žf3:e5! Rg4:d1 (Iš karto pralošiama; vertėjo 5... d:e, tenkinantis pėstininko neišvengiamu pralošimu) 6. Rc4:f7+ Ke8—e7 7. Žc3—d5×.

d) 1. e2—e4 e7—e5 2. Žg1—f3 Žb8—c6 3. Rf1—c4 Rf8—c5 4. c2—c3 Žg8—f6 5. d2—d4 Rc5—b6? (Reikėjo 5... e:d 6. c:d Rb4+) 6. d4:e5 Žf6:e4 7. Vd1—d5 dėka grasinančio mato lauke f7, išlošiama figūrą.

ŽENGTE MARŠ, GEDIMINĖNAI!

Dim. kpt. L. Žukausko žodžiai

V. Kuprio-Kuprevičiaus muzika

Ženg - te, marš! Ge - di - mi - nė - nai! Jei - gu aud - ros
 mus iš - tiks — jos su - duš į mū - sų plie - ną:
 pi - mas pul - kas pi - mu liks! Šal - tyj,
 karš - tyj, nak - tyj, die - ną, Ką mums
 aud - ros ar lie - tus? Ma - tē kie - tus mus lyg
 plie - ną Za - ra - sai ir A - ly - tūs tus

Žengte, marš! Gediminėnai!
 Jeigu audros mus ištiks —
 Jos suduš į mūsų plieną:
 Pirmas pulkas pirmu liks!

Šaltyj, karštyj, nakty, dieną,
 Ką mums audros ar lietus?
 Matė kietus mus lyg plieną
 Zarasai ir Alytus

Marš pirmyn, Gediminėnai!
 Kaip į Dauguvos krantus,
 Kaip į Zarasus, Varėną,
 Į Radviliškio laukus.

Ką mums vėjai, purvas, dulkės?
 Šauniai žengė vyrai mūs,

Kai lyg bitės zvimbė kulkos,
 Dūmais niaukėsi dangus...

Ties Kovarsku ir Leliūnais,
 Kaip arai kovojom mes;
 Ties Rodūne ir Bastūnais
 Gynėm Tėviškės žemes.

Ėjo lyg audra mūs pulkas
 Pro Anykščius ir Trakus:
 Juodo, balto aro dulko,
 Draikės plunksnos po laukus...

Marš pirmyn, Gediminėnai,
 Žvarbios pūgos ar lietus —
 Gint Tėvynę mūsų plienas
 Iš kietų kiečiausias bus!

Dešinėje: 1939 m. „Kario“ platintojai

Ltn. Lesniauskas

Vrš. Jaglinskas

Psk. Markevičius

Psk. A. Titenis

Psk. Gulbinskas

J. Griškelis

J. psk. J. Stimbirius

J. psk. K. Gruinys

J. psk. J. Merčaitis

ŠAIPOKO

panašavimai

Čigonės iš delno skaito žmogaus pra-eitį ir ateitį, skyrininkas gi — iš pana-gių. Jei tavo panagėse yra purvo, jis jau žino, kad tu vakar muilo nevar-tojai ir kad rytoj prakaitą liesi virtuvėj.

Žemė apie saulę apsisuka tik vieną kartą per metus. Raštininkas apie virė-ją apsisuka per dieną net tris kartus.

Ar bus šįmet saulės užtemimas? Kiekvieną rytą žiūrėk į saulę pro šau-tuvo vamzdį ir ji tau niekuomet neuž-tems.

Pilnas mėnulio užtemimas bus tam, kuris, būdamas lauko tvarkininku, mė-nesienoj užmigs.

Dienos trumpos, bet „valandos“ oi kaip kartais būna ilgos.

Artilerininkai pasakoja, kad ir šią va-sarą bus didelė perkūnija.

Kulkosvaidininkai ir šįmet sės kaip ir kasmet sėdavo.

Ryšininkai šįmet tai jau tikrai susi-riš su Marsu.

Pionieriai vargs, statys, prakaitą lies — tik dinamito kyšt! — ir viskas į padangę švyst!

Niekur taip greit žmogus nesėsta kaip kariuomenėj. Žiūrėk, rodos, dar neseniai skyrininko skverno įsikibęs mokiausi vaikščioti, o šiandien jau se-nas kareivis esu.

Atmink grįžęs iš atostogų, kad šau-tuvas nevalomas rūdyja — sūris neval-gomas pelyja.

Ne tas yra didis, kas dešiniam spar-ne stovi. Ne tas garsus, kas garsiai ko-manduoja.

Pabauda daugiausia užkrenta ant miegančio. Tą turi atsiminti visi eida-mi į sargybas. Eil. Šaipokas

IŠ PAKELTŪJŲ

Aną šeštadienį eilinis Kerpa užsisiu-vo pirmą kartą sidabrinę juostelę ant pečių ir paprašė viršilos degtukų.

Jaunas kareivis Lūpelė, priėmęs priesaiką, parašė pirmą laišką Marytei, kurio pabaiga: „Lauk, atvyksiū. Tavo didvyris eilinis Lūpelė“.

Grandinis Pakulnis, išlaikęs egzami-nus į j. psk., parašė „Kariui“ straipsnį „Viršininkų solidarumas“. M. Ž.

PRIEŽODŽIAI

Didelis jaučiasi, kaip grandinis ga-vęs skyrių valdyt.

Verkia, kaip negavusieji leidžiamo sekmadienį.

Mūsų kuopos muzikantai, kaip gai-džiai, užsimerkę griežia — matyt, gerai moka. Jotka

ANGLŲ JUMORAS

Senas lakūnas: — Kuo manai, jau-nasis pilote, galėtum ypač pasižymėti mūsų dalinyje?

Jaunas lakūnas: — Ogi skristi į Vokietiją ir surankioti visus jūsų senių išmėtytus propagandinius lapelius ir jų vietoje palikti magnetines bombas. L. D.

BALIUJE

Eil. Kerėbla: — Brangioji, kol tavęs nepažinojau, mano gyvenimas buvo tuščias kaip Saharos dykuma.

Stasė: — Aha, štai kodėl tu šoki tan-go kaip kupranugaris! L. D.

POLIGONE

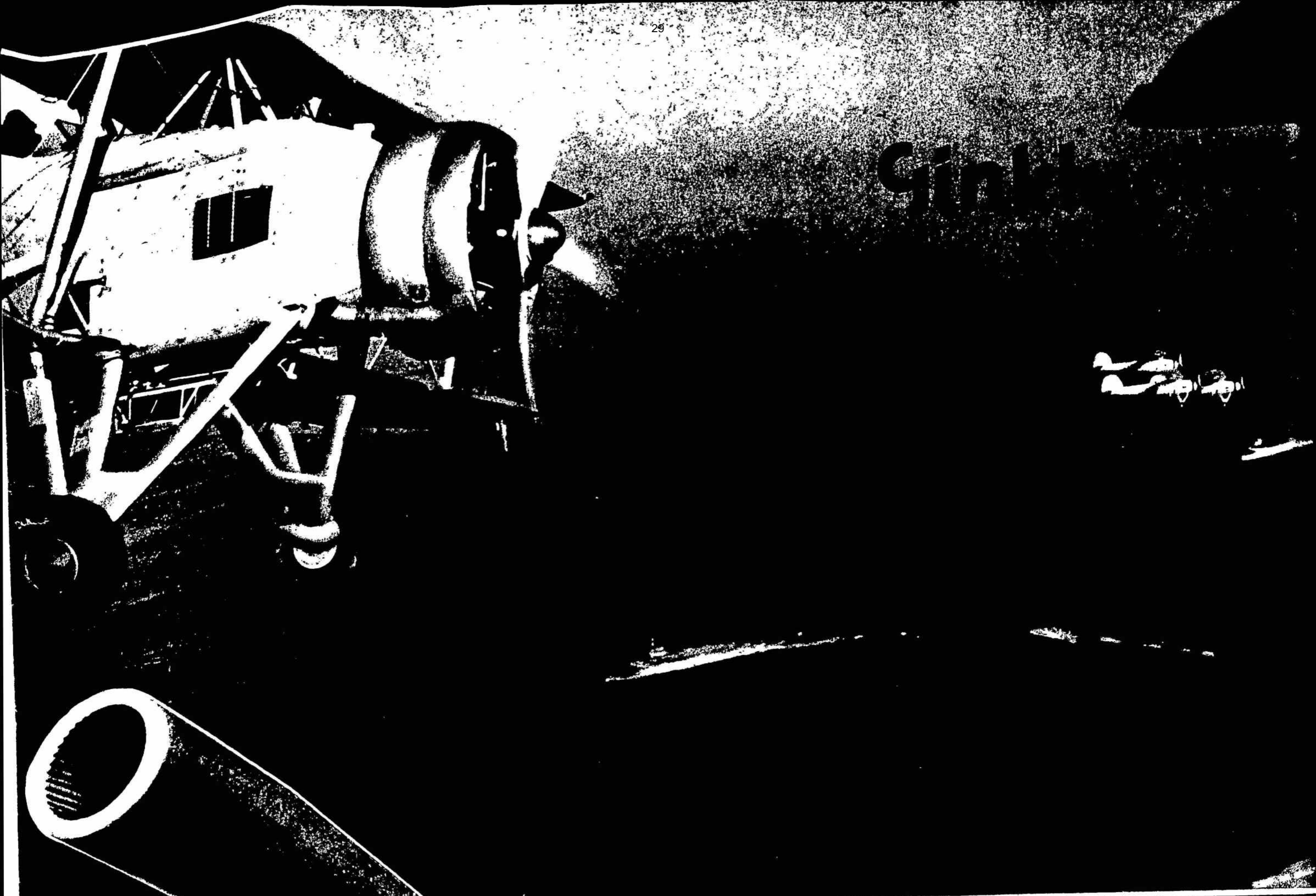
Jaun. kar. Petronis, naujai išsiplovęs palaidinę, atsargiai ropnoja per puolimo pratimus.

— Ot varlė! Ir šliaužimas!

— Nesusipratimas tamsta skyrininke, varlė palaidinės nevilki ir neplauna. K.

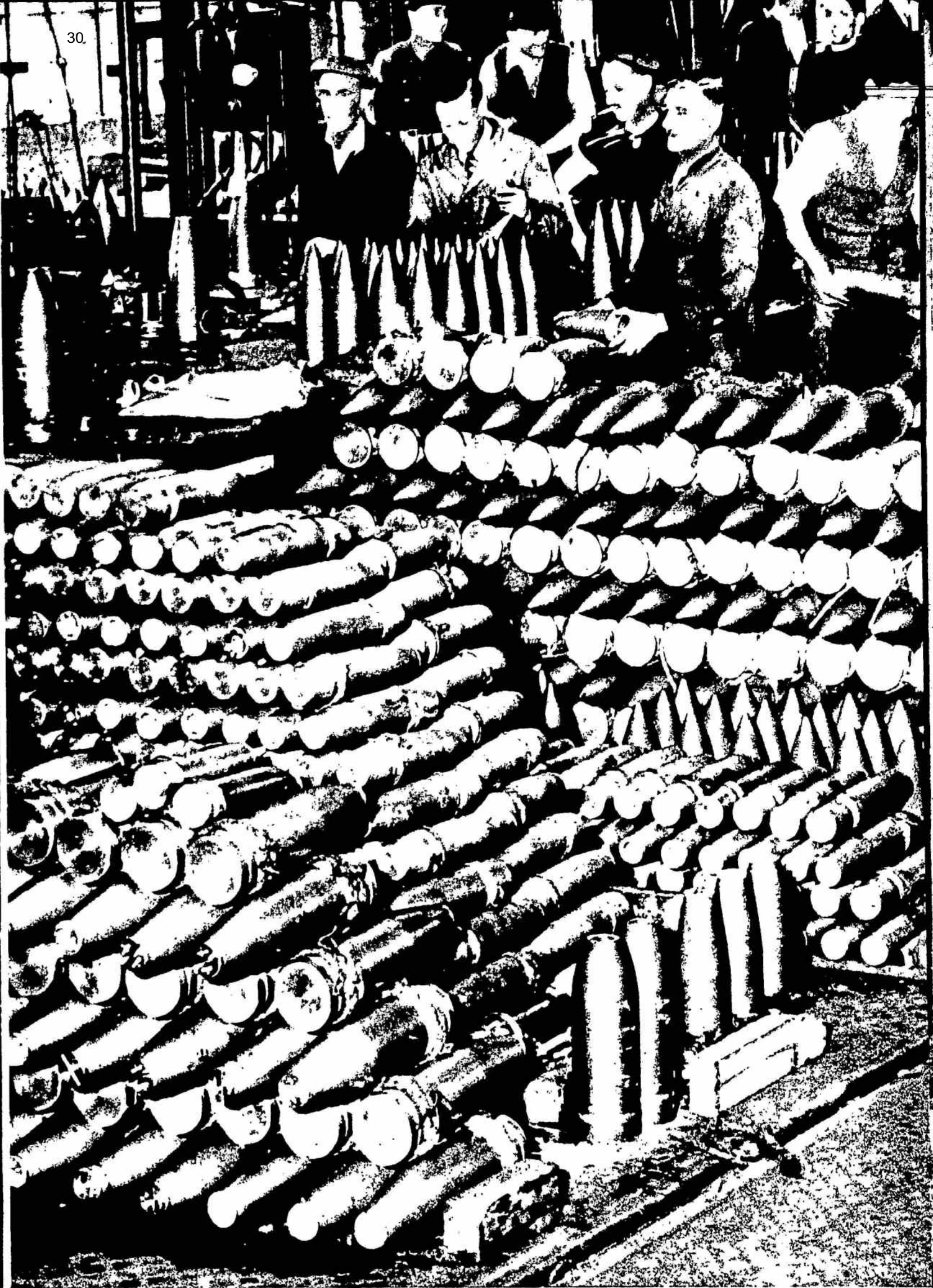
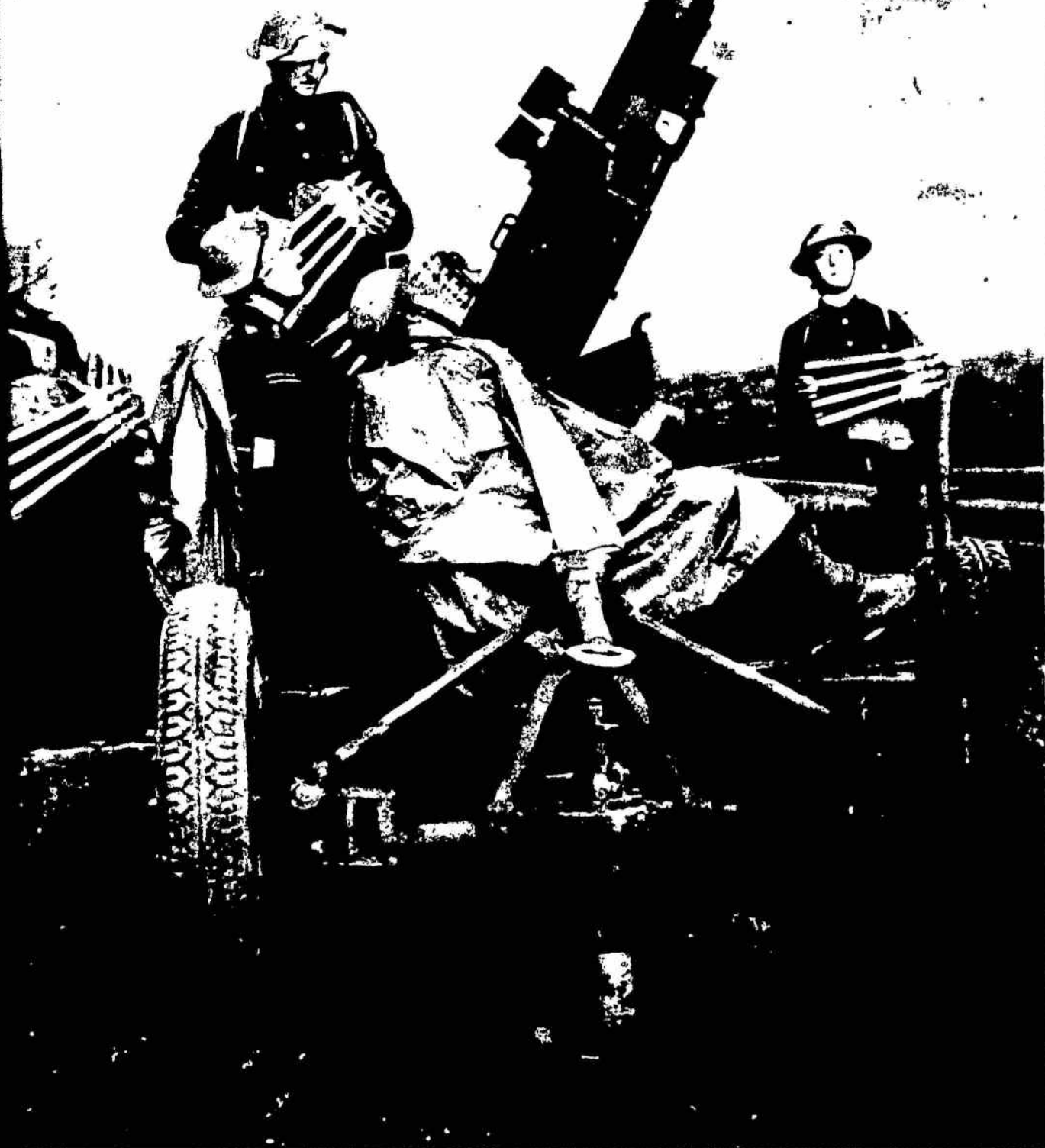

KAI DU STOS — VISADOS...

Nuo lėktuvnešio pakilę britų sausumos karo lėktuvai. — Vokiečių artilerijos pabūklas Vakarų fronte. — Vokiečių karys sargyboje.

pasaulis

Britų priešlėktuvininkai Prancūzijoje. — Darbo įkarštis prancūzų artilerijos būrių fabrike. — Britų naujokų pratimai prie pabūklų

89 39 29

KARHU

„Spindulio“ giliaspudė